

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KELAM İLMİ AÇISINDAN HALKIMIZIN OKÜLİSTİK
İNANÇLARINA YAKLAŞIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ
(İSTANBUL KÜÇÜKÇEKMECE ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Salim SELVİ

**Enstitü Anabilim Dalı :İlahiyat
Enstitü Bilim Dalı :Temel İslami Bilimler**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ramazan BİÇER

AĞUSTOS - 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KELAM İLMİ AÇISINDAN HALKIMIZIN OKÜLİSTİK
İNANÇLARINA YAKLAŞIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ
(İSTANBUL KÜÇÜKÇEKMECE ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Salim SELVİ

Enstitü Anabilim Dalı: İlahiyat
Enstitü Bilim Dalı: Temel İslami Bilimler

Bu tez 26/10/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Jüri Üyesi	Jüri Üyesi
Doç.Dr. Ramazan BİÇER	Yrd.Doç.Dr. Süleyman AKKUŞ	Yrd.Doç.Dr.Fethi GÜNGÖR

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Salim SELVİ

31.08.2006

ÖNSÖZ

İnsanın fitratındaki kendinden yüce bir varlığa inanma duygusu, onu her zaman birtakım şeylere inanmaya sevk etmiştir. Kendisine ilahi bir din geldiğinde ona inanmış, gelmediği dönemlerde ise aya, yıldıza, güneşe v.b varlıklara inanmıştır. Ayrıca insanoğlunun fitratındaki merak ve korku duygusu onu geçmişten çok geleceğe yöneltmiştir. Gelecekte olabilecek olaylar hakkında araştırma yapan insanoğlu da, okültizme yöneltmiştir.

Bu çalışmanın başlangıç aşamasında konu seçiminde yardımcı olan Prof. Dr. İlyas Çelebi beye, anket sorularının düzenlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Zeki Aslantürk beye ve araştırma görevlisi Ali Ayten beye, özellikle her hafta rahatlıkla görüşebildiğim değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ramazan Biçer beye teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Salim SELVİ

31 Ağustos 2006

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN TEORİK ÇERÇEVESİ.....	5
1.1. Küçükçekmece Ve Tarihi Yapısı.....	5
1.2. Okülistik İnançlar.....	6
1.2.1. Okültizm Nedir?.....	6
1.2.2. Okülistik İnançlar.....	7
1.3. Türkiyede Yaygın Olan Okülistik İnançlar.....	13
1.3.1 Fal.....	13
1.3.1.1 Fal Tarihi.....	13
1.3.1.2. Mezopotamya'da Fal.....	14
1.3.1.3. Hitit'te Fal.....	14
1.3.1.4. Eski Mısır'da Fal.....	15
1.3.1.5. Keldeliler'de Fal.....	15
1.3.1.6. Eski Çin'de Fal.....	16
1.3.1.7. Hindistan'da Fal.....	16
1.3.1.8. Türk Topluluklarında Fal.....	16
1.3.1.9. İslam Öncesi Arap Toplumunda Fal.....	18
1.3.1.10. Yunan'da Fal.....	18
1.3.1.11. Eski Roma'da Fal.....	19
1.3.2. Büyü.....	19
1.3.2.1. Büyü Tarihi.....	21
1.3.2.2. Mezopotamya'da Büyü.....	21
1.3.2.3. Eski Mısır'da Büyü.....	21
1.3.2.4. Keldeliler'de Büyü.....	22
1.3.2.5. Eski Çin'de Büyü.....	23
1.3.2.6. Hindistan'da Büyü.....	23
1.3.2.7. Türk Topluluklarında Büyü.....	23

1.3.2.8. Eski Yunan'da Büyü.....	24
1.3.2.9. Eski Roma'da Büyü.....	24
1.3.3. Astroloji.....	24
1.3.3.1. Astrolojinin Tarihi.....	25
1.3.3.2. Mezopotamya Ve Astrolojinin Temelleri.....	26
1.3.3.3. Kaldeliler Ve Astrolojinin Doğuşu.....	28
1.3.3.4. Eski Yunan'da Astroloji.....	29
BÖLÜM 2: İLAHİ DİNLERDE OKÜLİSTLİK İNANÇLAR.....	30
2.1. İlahi Dinlerde Fal.....	30
2.1.1. Yahudilik'te Fal.....	30
2.1.2. Hıristiyanlık'ta Fal.....	30
2.1.3. İslamiyet'te Fal.....	31
2.2. İlahi Dinlerde Büyü.....	37
2.2.1. Yahudilik'te Büyü.....	37
2.2.2. Hıristiyanlık'ta Büyü.....	39
2.2.3. İslamiyet'te Büyü.....	40
2.3. İlahi Dinlerde Astroloji.....	51
2.3.1 Hıristiyanlık'ta Astroloji.....	51
2.3.2 Yahudilik'te Astroloji.....	52
2.3.3 İslamiyet'te Astroloji.....	53
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUMLARI.....	64
3.1. BULGULAR VE YORUMLARI.....	64
3.2. Denekler Ve Nitelikleri.....	64
3.3. Dinî İnançlarla İlgili Bulgular.....	67
3.4. Fal İle İlgili Bulgular.....	72
3.5. Büyü İle İlgili Bulgular.....	74
3.6. Astroloji İle İlgili Bulgular.....	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	84
KAYNAKLAR.....	87
EKLER.....	93
ÖZGEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR

(A.S)	: Aleyhisselâm
B.	: Bin, İbn
BKZ.	: Bak, bakınız
C	: Cild
D.İ.A	: Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
HZ.	: Hazret-i
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.Ü	: Marmara Üniversitesi
S.	: Sayfa
(S.A.V.)	: Sallallahü aleyhi ve sellem
S.Ü	: Sakarya Üniversitesi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	64
Tablo 2 : Yaşlarına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 3 : Medeni Durumlarına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 4 : Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	66
Tablo 5 : Mesleklerine Göre Dağılımı.....	66
Tablo 6 : Aile Reislerinin Mesleklerine Göre Dağılımı.....	67
Tablo 7 : Dini Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	67
Tablo 8 : Dini Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	68
Tablo 9 : İmam Esaslarına İnanç Durumuna Göre Dağılımı.....	69
Tablo 10: Vakit Namazı Kılma Durumuna Göre Dağılımı.....	69
Tablo 11: Teravih Namazı Kılma Durumuna Göre Dağılımı.....	70
Tablo 12: Ramazan Orucunu Tutma Durumuna Göre Dağılımı.....	70
Tablo 13: Kur'an Okumasını Bilme Durumuna Göre Dağılımı.....	70
Tablo 14: Kur'an Okuma Sıklığına Göre Dağılımı.....	71
Tablo 15: İmam Esaslarına İnanç Durumuna Göre Dağılımı.....	71
Tablo 16: Fala İnanma Durumuna Göre Dağılımı.....	72
Tablo 17: Baktırdıkları Fal Türüne Göre Dağılımı.....	72
Tablo 18: Fal Baktırma Sıklığına Göre Dağılımı.....	73
Tablo 19: Fal Baktırmayı Dini İnançlarıyla Bağdaştırma Durumuna Göre Dağılımı.....	73
Tablo 20: Büyüye İnanma Durumuna Göre Dağılımı.....	74
Tablo 21: Büyü ve Falın Dini Hükümünü Bilmelerine Durumuna Göre Dağılımı.....	75
Tablo 22: Alın Yazısının Değişmesine Göre Dağılımı.....	75
Tablo 23: Büyücüye ve Falcıya Başvurma Durumuna Göre Dağılımı.....	75
Tablo 24: Büyücüye ve Falcıya Başvurdukları Hastalıklara Göre Dağılımı.....	76
Tablo 25: Büyücüye ve Falcıya Başvurma Oranına Göre Dağılımı.....	76
Tablo 26: Hastalık Dışı Hangi Amaçlarla Hocaya Başvurmasına Göre Dağılımı.....	77

Tablo 27: Büyüye Başvurma Sebeplerine Göre Dağılımı.....	77
Tablo 28: Yaptırdıkları Büyüden Haberdar Olanlara Göre Dağılımı.....	78
Tablo 29: Büyücüden Haberdar Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	78
Tablo 30: Yaşadığı Ortamada Büyü İle Meşkul Olanların Oranına Göre Dağılımı.....	79
Tablo 31: İlk Başvurduğu Yönteme Göre Dağılımı.....	79
Tablo 32: Büyü Yapan Veya Fal Baktırmanın Doğruluğuna Karar Vermelerini Etkileyen Sebebe Göre Dağılımı.....	80
Tablo 33: Gelecekle İlgili Söylenenlerin Gerçekleşeceğine İnanma Durumuna Göre Dağılımı.....	80
Tablo 34: Astrolojiye İnanma Durumuna Göre Dağılımı.....	81
Tablo 35: Burçlarını Bilme Durumlarına Göre Dağılımı.....	81
Tablo 36: Gazetelerde ki Günlük Burçlarını Okumalarına Göre Dağılımı.....	82
Tablo 37: Gazetelerde ki Günlük Burçlara Göre Hayatını Yönlendirme Dağılımı.....	82
Tablo 38: Uğurlu Veya Uğursuz Şeylere İnanma Durumuna Göre Dağılımı.....	83

Tezin Başlığı: Kelam İlmi Açısından Halkımızın Okülistik İnançlarına Yaklaşımının Değerlendirilmesi (İstanbul Küçükçekmece Örneği)	
Tezin Yazarı: Salim Selvi	Danışman: Doç. Dr. Ramazan Biçer
Kabul Tarihi: 26.09.2006	Sayfa Sayısı: VII (ön kısım) + 91 (tez) + 4 (ekler)
Anabilim Dalı: İlahiyat	Bilim Dalı: Temel İslami Bilimler
<p>Son zamanlarda sesli ve yazılı basında fal, büyü ve astroloji yorumlarına çok sık rastlanmaktadır. İslam âlimleri tarafından gaipten haber verme olarak değerlendirilen ve insanların huzurunu kaçıran, kader inancını sarsan bu inançlar insanlar için yarardan çok zarar getirdiği açık bir husustur.</p> <p>Bu sebeple İslam dinine göre, ne şekilde olursa olsun, fal bakmak veya baktırmak ve söylediklerine inanmak kesinlikle yasaklanmıştır. Aynı şekilde büyü yapmak büyük günahdır ve haramdır. Kur'an-ı Kerim'de gerçek olduğu ve tesirinin vaki olduğu kabul edilen büyü, ancak Allah'ın izin vermesiyle tesir icra edecektir.</p> <p>Astroloji ise içerisinde çeşitli din ve medeniyetlerden unsurlar taşıması, gayb ve tevhîd probleminin olması ve kehanet içermesi nedeniyle İslam âlimleri tarafından kendisine temkinli yaklaşılsa da bir gerçek olarak varlığını devam ettirmektedir.</p>	
Anahtar Kelimeler: Okülistik İnançlar, fal, büyü, astroloji.	

Sakarya University Insitute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The evaluation of Turkish people's approach to Occuslistic beliefs according to divinity.	
Author: Salim Selvi	Supervisor: Assoc.Prof. Dr. Ramazan Biçer
Date: 26.09.2006	Nu. of pages: VII (pre text) + 91 (main body) + 4 (appendices)
Department: Divinity	Subfield: The Sciences of İslamic basics
<p>Recently in press and televisions, comments on fortune telling, witchcraft and astrological events have taken part very frequently. Scholars of Islam say that these kind of believes bring messages from the unseen, spoil tranquility of people and weaken the faith in predestination and cause harms instead of advantages for people.</p> <p>Therefore, according to Islam, whatever the conditions are, telling fortunes or getting someone's fortune told, believing the things which are told are definitely prohibited. In the same reason witchcraft is a big sin and prohibited. Witchcraft is real according to the Qur'an and can affect only with the permission of Allah.</p> <p>Astrology contains components from different religions and civilizations. It contradicts with the Divine Unity of God and knowledge about unseen. Astrology was deliberated by Islamic scholars because of having prophecies but notwithstanding it is common in societies.</p>	
Keywords: Occulistic witnesses, Fortune, Witchcraft, Astrology	

GİRİŞ

Genelde insanlık tarihi Adem peygamberle başlatılır. Bu da insanların manevi boyutlarıyla ön plana çıktıklarını göstermektedir. Öte yandan arkeolojik kazılarda elde edilen bulguların büyük çoğunluğu dini temalardan oluşmaktadır. Yine en eski tarihsel yapıtlarda dini boyut bulunmaktadır. Bütün bunlar bize, ilk dönemden başlamak üzere her devirde, dini, manevi değerlerin varlığını göstermektedir.

Bu verilere göre dini ve manevi gelenekler, çok eskiye dayanmaktadır. Bu tür verilerden birisi de büyü, astroloji, sihir gibi manevi/ruhsal bilgilerdir. Kur'an-ı Kerim'de yer alan bir ayete göre (el-Bakara 2/102), Harut ve Marut adındaki iki melek/şahıs, insanlara Allah'ın izniyle çeşitli bilgiler yanında sihir ve büyüü de öğretmiştir. Bu İslam kaynakları yanında Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarında da yer almaktadır. Birçok müfessir, bu olayın Babil Kulesi zamanında olduğunu kabul etmiştir. Olayın boyutu bir tarafa, tarihsel veriler çerçevesinde, bu tür olguların çok eski dönemlere ait olduğu anlaşılmaktadır.

Astrolojinin de tarihi çok öncelere ait olduğu bilinmektedir. Yine bunun gibi birçok okülistik inançların geçmişi hakkında kesin bilgi bulunmamakla birlikte, Kutsal metinlerde yer alması yanında tarihsel verilerin ışığı altında, insanlık tarihiyle eşit olduğu ileri sürülebilir.

Geçmişte olduğu gibi, günümüzde de çeşitli bölge ve dinlerdeki insanlar, okülistik inançlara ciddi anlamda sahiplenmektedir. Her ne kadar "batıl inanç" olarak nitelendirilseler de, yine bu şartlı inançlar kabullenilmektedir. Yani eskiden olduğu gibi, günümüzde de güncelliğini korumaktadır.

İnsanların psikolojik yapılarında yer alan gaybi bilgi ve işlere sahip olma güdüsü, bu tür okülistik inançların varlıklarını sürdürmelerine neden olmaktadır. Nitekim İslam düşüncesi ekollerinden olan tasavvufun pratik yönünü temsil eden tarikatlardaki kerametlerin çok yaygın olmasının arkasında da, yine olağanüstü, gaybi hususlara ilgi bulunmaktadır. Günümüzde birçok heretik düşünce sahibi tarikatların ana yapılarında da yine bu gayp konusundaki söylemlerin önemli bir yeri bulunmaktadır. Dini

değerlere karşı olmakla birlikte, yine de dini bir akım görüntüsü veren “new age” akımların söylemlerinde bulunan uzaysal varlıkların maceralarına yönelik ilgi de yine, insan psikolojisindeki görünmeyen ve bilinmeyene temayülün bariz göstergesidir.

Başta İslamiyet olmak üzere, büyücü, sihirbaz, falcı ve kâhin/medyumların görüş ve söylemlerine başvurulması, kesinlikle yasaklanmışken, her dinden insanların hala azımsanmayacak bir ilgi göstermesi, bu tür okülistik inançların varlıklarını sürekli kılacaklarını göstermektedir.

İnsanları tutum, davranış ve yaklaşımları ne olursa olsun, teolojik ve akaid/kelam değerlerinin halka ve ilgili kesimlere ulaştırılması zorunlu görünmektedir. Bu da, bu tür çalışmaları zorunlu kılmaktadır. Zira obje aynı olmakla birlikte, sürekli yenilenen sùjelerin gerekçeleri, zaman ve zemine göre değişmektedir.

Araştırmanın Konusu

Kelam Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak sürdürülen bu çalışmanın konusu hazırlanan anket formuyla, ana hatlarıyla belirlenmiştir. Araştırmanın konusunu ve amaçlarını açıklamak “çalışmanın sahasını ve sınırlarını” belirleme açısından önemlidir.

Bir araştırmanın sağlıklı olabilmesi için araştırmacının başlangıçta kendisine şu üç soruyu sorması gerekir: Neyi araştıracağım? Niçin araştıracağım? Nasıl araştıracağım? İlk soru konuyu, ikinci soru amacı ve son soru da metodu ortaya koyar.¹

Toplumumuzda falcılık, büyücülük ve astroloji inançları yaygın bir şekilde bulunmaktadır. Görsel ve yazılı basında da bu konuda birçok program ve yazı yer almaktadır.

Araştırmanın konusu çok geniş bir alanı içine alan okültizmin içinde yaygın olan okült inançlardan fal, büyü ve astroloji ile ilgili inançlardır.

¹ Aslantürk, Zeki, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.39

Araştırmanın konusunu teşkil eden sorular anket formunda şu şekilde gruplandırılmıştır.

- Denekler ve nitelikleri.
- Dinî inançlarla ilgili bulgular.
- Fal ile ilgili bulgular.
- Büyü ile ilgili bulgular.
- Astroloji ile ilgili bulgular.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, İstanbul İli Küçükçekmece İlçesinde cami cemaati ve Kur'an Kursu öğrencileri arasında, okülistik inançlardan yaygın olan fal, büyü ve astroloji ile ilgili inançları tespit etmek ve bir profilini çıkartarak, kelâm ilmi açısından değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez, teste tâbi tutulmamış, doğrulanması ve yanlışlaşması yapılmamış geçici hükümler ve önermelerdir. Tabî ki her önerme bir hipotez değildir. Bir önermenin hipotez olabilmesi için önermenin doğru olup olmadığının bilinmemesi, önermenin doğrudan test imkânının bulunmaması lâzımdır.¹

Bu araştırmada, kişilerin kelam ilmi açısından okülistik inançlardan yaklaşımını ortaya çıkarmaya çalıştık. Bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri şöyle sıralaya biliriz.

a) Deneklerin kişisel özellikleri ile fal, büyü ve astroloji ile ilgili tutum ve kanaatleri arasında ilişki vardır.

b) Deneklerin dini inanç ve duyguları ile yaygın olan fal, büyü ve astroloji ile ilgili inançları arasında doğru bir ilişki vardır.

c) Deneklerin dini inanç ve duyguları ile ibadetleri arasında olumlu bir ilişki vardır.

¹ Aslantürk, Zeki, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, s.29

Araştırmanın Varsayımları

Varsayım, "bazı mantıki sonuçlara varabilmek veya olayları açıklayabilmek için doğru olduğu farz edilen fikir"dir¹ olarak tanımlanan varsayım, hipotezlere kaynak olan araştırmaya ışık tutan genel ilkelerdir.

Bu araştırmada, fal, büyü ve astrolojiyle ilgili görüşleri hakkında bilgi vermede, tüm kesimlerin görüşleri dikkate alınamamış ve araştırma sadece İstanbul Küçükçekmece İlçesi cami cemaatinin ve kur'an kursları öğrencilerinin konu ile ilgili görüşleri ve görüş farklılıklarını belirlemekle sınırlı tutulmuştur. Ayrıca araştırmamızda bazı varsayımlardan hareket edilmiştir. Öncelikle, tüm cevaplayıcıların ankette yer alan ifadeleri aynı şekilde algıladıkları, kullanılan anket yönteminin bilgi toplamada en iyi araç olduğu ve de uygulanan istatistik tekniklerin, istenen sonuçlara ulaşmada yeterli oldukları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- a) Araştırmanın bölgesi İstanbul İli Küçükçekmece İlçesi ile sınırlıdır.
- b) Araştırma Küçükçekmece İlçesinde cami cemaati ve Kur'an Kursları ile sınırlıdır.
- c) Araştırmada elde edilen sonuçlar örneklem ile sınırlıdır.
- d) Araştırma, Mayıs 2006 da yapılmıştır. Dolayısıyla zamanla inanç ve tutumların değişebileceği için, araştırma yapıldığı zamanla sınırlıdır.
- e) Araştırmanın evreni bahsedilen ilçe ile sınırlı olduğu için, çalışma neticesinde elde edilen bulgular da aynı ilçe ile sınırlıdır.

¹ Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Ülke yayınları, 1994, 10.Baskı, s. 1112.

BÖLÜM: 1 ARAŞTIRMANIN TEORİK ÇERÇEVESİ

1.1. Küçükçekmece Ve Tarihi Yapısı

Bugünkü Küçükçekmece İlçesi 04.07.1987 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 3392 Sayılı Kanunla bir köy yirmi beş mahalle olmak üzere toplam 26 yerleşim yeri Bakırköy ilçesinden ayrılarak kurulmuş bir ilçedir. Fiilen ve törenle ilçe olarak hizmete giriş tarihi ise 15.07.1988'dir.

İlçe'nin yüzölçümü Kadastrodan alınan kayıtlara göre 118 Km, sahil uzunluğu 7 Km, il merkezine uzaklığı ise 23 Km.dir. Sınır komşuları güneyde Bakırköy, Marmara denizi, Batıda Avcılar, Büyükçekmece ve Çatalca, Kuzeyde Gaziosmanpaşa, Doğuda Bahçelievler, Bağcılar ve Esenler İlçesidir.

Küçükçekmece, geniş düzlükler halinde az dalgalı (engebeli) bir alana yayılmıştır. Deniz ve göl kıyılarında içerilere doğru yükseltiler artar. Kuzeydeki tepelerde yükseklik 200 metreyi bulur. Vadiler oldukça belirgin görünümündedir, ilçemizdeki gölün morfolojik (biçim) yapısı nedeniyle tam ve tipik bir lagün (yalı) gölüdür. Dünyada pek ender oluşan lagün göllerden birisidir ve bir doğa harikasıdır.

İlçe alanında kalan akarsuların uzunlukları kısadır. Su rejimleri ve debileri ise düzensizdir. Bunlardan bir kesimi hızlı kentleşme ve sanayileşme nedeniyle yerleşme ve sanayi alanları içinde kalmış oldukları için sanayi ve kentsel atıkları denize boşaltan derelere dönüşmüştür.

Küçükçekmece İlçesinin tarihi, bir bakıma İstanbul'un tarihidir. İstanbul'a egemen olan bir imparatorluk Küçükçekmece yöresinde egemen olmuştur. Küçükçekmece'nin yüksek kesimlerinde Region adlı bir bölge vardır. Roma İmparatorluğu'nu Bizans'a bağlayan en önemli yollarından VIAEGNETIA, Region'dan geçmekteydi. Yüzyılın ortalarında büyük bir deprem de, bunların yıkıldığı çeşitli kaynaklarda ifade edilmiştir. Küçükçekmece İlçesinin en eski yerleşim yeri, Küçükçekmece gölünün kuzey kesiminde bulunan Yarımburgaz mağaralarıdır. Bura mağaralarda paleolitik çağdan itibaren yerleşik hayat başlamıştır. Tarihi Paleolitik çağa uzanan bu bölgedeki yerler, Günümüz öncesi 730.000 ila 130.000 yılları arasını kapsayan Yarımburgaz Mağaraları, M.Ö.2.Yüzyıl-M.S.2. yüzyıllar arası Region kitabeleri. Yavuz

Sultan Selim'in has defterdarı Abdül Selami Bey Türbesi Tekke ve Zaviyesi, 17.Yüzyıl Mimar Sinan Köprüsü ve 18.Yüzyıl Küçükçekmece Meydanı Çeşmesi'dir. Cumhuriyet döneminde ise yoğun nüfus akımı 1950'den sonrasına rastlamaktadır.¹

Küçükçekmece'de genar araştırma şirketinin yaptığı ankete göre bölgede haneler ortalama 4,5 kişilik ailelerden oluşmaktadır. İstanbul ortalamasının 3,9 olduğu dikkate alındığında Küçükçekmece sosyal yapısının daha çok, kalabalık ailelerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan deneklerin % 20,2'si İstanbul, % 4,7'si Tokat, % 4,4'ü Kars, % 3,8'i Iğdır ve % 3,4'ü de Malatya doğumludur.² Araştırmaya göre ilçe halkının büyük çoğunluğu köken itibariyle Doğu ve Güney Doğu bölgesinden olup bunu Karadeniz bölgesi takip etmektedir.

1.2. Okülistik İnançlar

1.2.1. Okültizm Nedir?

Okült sözcüğü, Latince "Occultus"den gelir ve temel anlamına en uygun karşılığı "saklı" ya da "gizli" dir.³ Terim anlamı ise bilimsel yöntem dışındaki yollar ile "gizli" bilginin araştırılması demektir. [Astroloji](#), [simya](#) ve [büyü](#) gibi Eski Yunan'dan modern zamanlara kadar uzanan tarihi bir geçmişe sahiptir. Günümüzde ise [duyum ötesi algı](#), [hipnoz](#), [telepati](#) ve [pirokinezi](#) gibi [parapsikoloji](#) alanına giren ve bilimsel kuşku ile yaklaşılan araştırma alanları okült'ün - gizlilik'in kapsamı içindedir.

Okültizm kelimesinin Türkçe karşılığı "gizli bilim, gizlilik" olarak ifade edilmektedir. Terim olarak da, mahiyeti tam olarak bilinmeyen ruhî (nefsanî) yetenekleri kullanarak veya ruhlar âlemi ile ilişki kurarak duyular ötesi varlık ve olaylardan haber verilebileceğini veya olağanüstü işler yapılabileceğini iddia eden akımlar için kullanılan genel bir addır. Okültizme

¹ *Küçükçekmece Belediye Başkanlığı Faaliyet Raporu, (2004–2005), İstanbul,*

s.26–27.

² T.C Küçükçekmece Belediyesi Genel Hizmet Ölçümü ve Müşteri Memnuniyeti

Araştırması, Genar Araştırma Şirketi, İstanbul 2005, s.14–16

³ Crow,W.B., *Büyünün, Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, Çev., Fulya Yavuz, Dharma Yayınları, İstanbul 2002, s.13

ilgi duyanlar, hakikatin bilgisine ve duyular ötesi âleme tecrübî metotlar ve rasyonel yollarla değil, birtakım olağan dışı yöntemleri kullanarak ulaşılabileceğini savunmaktadırlar.¹

Okültizm, geçmiş çağlarda ve devrelerde doğa, evren, insan ve evren ilişkileri ve gelecek hakkında, gerek medyumnik yollarla, gerekse aktarıla gelen ezoterik tradisyonlar yoluyla elde edilmiş derin bilgiler bütünüün günümüze ulaşmıştır.² Günümüzde gizli tabiat güçlerini araştıran tüm bilim dallarını içine alan okültizm, bu bağlamda spiritüalizm, mistizm ve teozofi bilim dallarını da kapsamaktadır.

1.2.2. Okülistik İnançlar

Gizli bilimler denilen okültizmin kapsadığı alanlar şunlardır:

a- Maji: Maji, Yunanca "megaia", İncil'de "magia" şeklinde yazılır, "magos" tan türetilmiştir. Kıcasa büyü olarak tarif edilen maji, okültistlere göre garip yazılar veya hayvan organları gibi birtakım uydurma araçlarla değil, ya 'manyetizma' yoluyla (yakından) ya da 'düşünce form'ları yoluyla (uzaktan) yapılır.³

b- Simya: Değersiz madenleri değerli madenlere çevirme sırlarını araştıran mevhum ilim, beyaz sihir.⁴ Doğadaki dört ana elementi kullanarak -ateş, toprak, hava ve su- beşinci elemente -saf katıksız altın- ulaşmayı amaçlayan ve bilimsel kabul edilmeyen çalışma alanı. Elementleri altına dönüştürme anlamı dışında tanrıyı çözümleme, tanrıya ulaşma anlamını da taşır.

c- Astroloji: Kozmik nesnelerin (Güneş, Ay ve yıldızlar) dünya gezegeni ve insanların yaşamı üzerinde birtakım etkileri olduğunu, bu etkilerin biçiminde ve şiddet derecesinde dünyanın ve kozmik nesnelerin konumunun büyük ölçüde belirleyici bir etken olduğunu varsayan ve bu ilkedan yola çıkarak

¹ Çelebi, İlyas, "Okült Eğilimlerin Dini İnançları Yozlaştıran Etkileri" *İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı Sempozyumu, Günümüz İnanç Problemleri* 7-9 Eylül 2001 Erzurum.

² Salt, Alparslan, Cem Çobancı, *Dharma Ansiklopedi*, Dharma Yayınları, İstanbul 2001, s.295

³ Salt, Çobancı, *Dharma Ansiklopedi*, s.33-34

⁴ Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, s. 986.

gelecek ve insanların karakterleri hakkında yorumlarda bulunan bilim dalıdır.¹

d- Kehanet: Duyular dışı bir sezgi yoluyla, meydana gelecek olaylar hakkında önceden hükümde bulunma anlamına gelir. Grekçe mantis, Latince vates ve Türkçe karşılığı 'önbili', olan kelimelerin Arapça karşılığı olan kâhinin menşei tartışmalıdır. Kelimenin "ayakta durmak" anlamında **kwn** kökünden, "eğilmek" anlamındaki Akkadça **kanudan** veya "bolluk" manasına gelen Süryanîce **kahhenden** ya da "bir mâbedin tesisi" anlamındaki **k(w)n**den geldiği ileri sürülmelidir.² Kehanette bulunan kişilere her çağda, her toplumda farklı isimler verilmiştir. Bu isimlerden dilimizde en yaygın olarak yerleşmiş olanı 'kâhin'(erkek) veya 'kâhine'(kadın)dir. Kâhin sözcüğünün anlamı, gaipten haber veren ve Tanrı habercisidir.

e- Falcılık: Sözlükte, "gelecekte haber verme işi" demektir. İnsanları aldatan, zihinleri bulandıran, şirke götüren el, ayak, yüz, kahve, bakla ve yıldız falları gibi çeşitleriyle falcılık şeytanın işlerinden biri olarak kabul edilmiştir.

f- Yoga: Yogo sözcüğü Yuj sözcüğü ile aynı kökten ve dünyanın en eski anadili olan Sanskrit dilindedir. Yuj 'boyunduruk' demektir. Bu nedenle de Yoga kontrol etme anlamına gelmektedir. Yani Yoga vücudun, duyguların ve zihnin mükemmel kontrolü demektir. Yoga bütünleşmek anlamına da gelir ki, vücudun, zihnin ve ruhun mükemmel uyumu ve bütünleşmesi, diğer taraftan ise bireysel bilincin evrensel bilinçle teması ve bütünleşmesi anlamına geliyor.³

Yukarıda sözü edilen vücudun, duyguların ve zihnin kontrolü sağlandıktan sonra da eşyayı gördükleri gibi değil de, olduğu gibi görebilmeyi amaçlayan, bu gayeyle şuurun iç realiteye yönelmesinden, yüksek şuur hali kadar gelişmenin söz konusu olduğu spirüel bir eğitimidir.

¹ Salt, Çobancı, *Dharma Ansiklopedi*, s.33-34

² Harman, Ömer Faruk, "kâhin", *DİA*, XII,170.

³ Manaf, Akif, *Yoga Nedir, Ne Değildir*, İm Yayın Tasarım, İstanbul 2002, s.

g- Fizyonomi: İnsan yüzünün şekil ifade hususiyetlerini, insan yüzünden çıkarılan manaları araştırır.¹ Ayrıca insan davranışları ile yüz özellikleri arasındaki ilişkileri inceler.

h- Oraklar: Antikçağ'da Anadolu'da ve Yunan topraklarında yaşamış ve bir takım medyumnik etkinliklerle uğraşan kâhinler.

i- Likantrofi: İnsanların hayvana dönüşmesi.

j- Vampirlik: Vampirlik bir halk efsanesidir ve oldukça abartılmış fakat henüz yeterince ispatlanamamıştır. Bu efsaneye göre vanpir hâlâ Dünya'da bulunan ve karanlık bilinci olan bir ölüdür. Yaşayan insanların kanını emerek hayata dönmeye çalışır. Bu şekilde kanını emdiği insanlar da vanpire dönüşür.²

k- Frenoloji: Karakter yapısı ve buna bağlı, kafa yapısından geleceğin yorumlanması. Bu yöntemin kurucusu olarak Franz Joseph Gall (1758–1826) kabul edilir. Yöntem, her ruhsal yeteneğin beynin belirli bir noktasında yer aldığı ve söz konusu beyin bölgesi büyüklüğünün, kafatası gelişimine ölçülebilir bir etkide bulunduğu teorisine dayanmaktadır. Beynin yol açtığı kafatası tavanı deformasyonları, frenologa bir insanın kişilik ve potansiyeli bakımından bir değerlendirme ölçütü sağlanmaktadır.³

l- Grafoloji: El yazısı şekillerinden, karakter değerlendirmesidir. Grafoloji gelecekteki olayları önceden bildiremez, ancak yazı resminden sahibinin bireysel özelliklerini tespit eder. Bir kişinin istikrarlılığı, istikrarsızlığı, girişkenliği, ilgi derecesi ve çatışma ile stres toleransı ortaya konabilir. Okültik grafolojinin temelinde belli bir kehanet yönü de mevcuttur.⁴

m- Demonoloji: Yeraltı karanlık dünya ile ilgili kötü ruhlara hakkındaki mitolojik görüş ve inanışların tümü.⁵

¹ Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, s. 385.

² Werner, Helmut, *Ezoterik Sözlük*, Çev. Bülent Atatanır, Murat Batmankaya, Derya Demirbaş, Uğur Önver), Omega Yayınları, İstanbul 2005, s.847

³ Werner, Helmut, *Ezoterik Sözlük*, s.317

⁴ Werner, Helmut, *Ezoterik Sözlük*, s.319

⁵ Beydili, Celal, *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Yayınları, Ankara 2004, s.160

n- Nümeroloji: Sayı yorumlamanın öğretisi. Evrenin sayısal bir kurgu içerdiğini, evrendeki oluşum ve olayların rastlantıya dayanmayıp sayısal bir düzen içinde meydana geldiğini varsayan ve sayılarla ilgili çeşitli analitik ve sentetik çalışmalarla, evren ve olaylardaki birtakım gizli yasa ve prensipleri keşfetmeye çalışan okült bilim dalına verilen ad.¹

o- Teozofi: Tanrı bilgisi. Teozofi sözcüğü Grekçe'de "tanrı" anlamındaki "theos" sözcük ile "ilâhî bilgelik, bilgi" anlamındaki "sophia" sözcüğünün birleşmesinden türemiştir. Batı teozofisinin kurucusu H.P.Blavatsky'dir. Bir yandan ezoterik ve okült tradisyonlara, bir yandan sezgisel medyumlukla alınan bilgilere dayalı bir felsefi sistemdir. Kurumun başlıca üç ilkesi vardır: 1- İnsanlığın evrensel birliği için; ırk, renk, inanç ve cinsiyet ayrımı yapmamak; 2- Din kuralları, felsefe ve bilim sınırlarının ötesinde çalışabilmek; 3- Doğanın keşfedilmemiş yönleriyle, insanın bilinmeyen yeteneklerini araştırmak.²

p- Antropozofi (Steiner): Kurucusu Rudolf Steiner Antropozofiyi; İnsanın spiritüel yanını, kâinatın spiritüel âlemine götüren, "bilginin yolu" diye tanımlar. Amaç, asıl canlıyı oluşturan, tüm yaratılışın içindeki ruhsal muhteviyatı tanımaktır.³ Bu düşüncede insan zihninin ruhsal âlemde temas kurabilme yeteneğine sahip olduğu, güçlendirilebilen şuurun ruhsal âlemi algılayabileceği ileri sürülmüştür.

q- Kabala: Kelime anlamı 'sözlü gelenek' (Musa'nın Sina Dağı'nda Tanrı'dan aldığı sözlü din) olan kabala, Yahudi kitabı Zohar'a dayanır ve Eski Ahit'te yazılanların kelime anlamlarıyla değil, bu yazıların rakamsal değerleriyle oluşan şifreli sözcüklerle uğraşan mistik bir öğretimdir. Kabalist âlimler bu şifreli sözcükleri çözerek, doğanın ve yaşamın sırlarını keşfederler. Bu gizli öğreti, zamanla Ortaçağda simya ile uğraşanların ve büyü yapmak isteyenlerin başvurdukları bir kaynakça olmuştur.⁴

¹ Werner, Helmut, Ezoterik Sözlük, s.585-586

² Salt, Alparslan, *Dharma Ansiklopedi*, s.47-48

³ Werner, Helmut, Ezoterik Sözlük, s.751-752

⁴ Mercan, Şeref, Yeryüzünün Efendileri Dünya Tarihini Etkileyen Gizli Örgütler

ve Tarikatlar, Nokta Kitap, İstanbul 2006, s.135

r- Gnostisizm: Terim, Grekçe'de "sezgi veya tefekkür yoluyla edinilebilen bilgi" anlamındaki "gnosis" sözcüğünden türetilmiştir. Gnostisizm'in öncüleri arasında Valentin, Simon, Basilide, Carpocrade, Saturnin ve Marcion sayılabilir. Bunlar Hıristiyan dogmatizmine akılcılık yaklaşımını benimseyerek karşı koymuşlardır. Hz.İsa'nın Tanrı'nın oğlu olmadığını ve çarmıha gerilmediğini savunan gnostiklerin felsefesinin özetle iki temel ilkesi vardır.1-Hakikatlere ulaşabilmede dinler yetersizdir.2- Hakiki bilgi ancak, spiritüel ve psişik gelişim yoluyla edinilebilir.¹

s- Gül-Haç Örgütü(Rosicrucianism): Adını kurucusu Rosencreutz, Christian (1378-1484) den alan örgüt daha sonra 16.yüzyılda Avrupa da kurulmuştur. Rosencreutz bir hac ziyaretinde Arabistan ve Mısır'a gitmiş ve orada doğanın kitabı olan *Libermundi*'nin sırlarına tanık olmuştur. Dönüşünde bu öğretiyi memleketinde yaymaya çalışmıştır.

t- Tarot: Tarot kartları, iskambil kartlarını andırmakla birlikte, sembolik resimlerle dolu olan ve kehanette bulunmak için kullanılan bir kart destesidir. Okült bilimlerle uğraşanlar, bu sembolizmin derin anlamlarına nüfuz ederek sırları kavramayı, evrenin yasalarını anlamayı hedeflemişlerdir. İşin egzoterik (dışsal-yüzeysel) tarafı ile uğraşanlar içinse, Tarot bir fal açma ve kehanette bulunma sanatıdır. Başlangıçta muhtemelen kartlarla oynanan bir oyun olan tarot, 18. yüzyılda okültizm ile ilişkilendirilmiştir.²

u- Spiritüalizm: Terim, Latince "ruh" anlamına gelen "spiritus" sözcüğünün sıfatı "spiritualis" sözcüğünden türetilmiş olup, iki ayrı anlamda kullanılmaktadır: 1- Felsefi Spiritüalizm: Ruh ya da "can" ın maddeden ayrı bir cevher olarak varlığını kabul eden bütün mezhep, öğretisi, akım ve inanç sistemlerini kapsayan genel addır. Maddeciliğin karşıtıdır. Spiritüalist görüşlerin hepsi de ruhun varlığını kabul etmekle birlikte, bir kısmı ruhun orijinal ve kendine özgü olduğunu, bir kısmı da tekâmül amacıyla tekrar bedenlenmesinin bir yasa olduğunu kabul etmez. 2- Deneysel Spiritüalizm: Reenkarnasyon'un bir yasa olduğunu kabul eden ve çok eski zamanlardan

¹ Salt, Çobancı, "Gnostisizm", Dharma Ansiklopedi, s.141

² <http://www.okultizm.com/genel/tarot-nedir.html>. 20.08.2006

beri ortaya atılan spiritüalist teorileri bilimsel ve deneysel bir zemine oturtan ruhçuluk."¹

v- Radyestezi: Medyumluk özelliği olan kişilerin, sarkaç ve çatal (maden yatağı bulmada da kullanılan değnek) yardımıyla su kaynakları ve yeraltı hazineleri bulma yeteneğine verilen isim. Radyestezi modern ezoterizmde hastalıkların bulunması için kullanılır.²

w- Teürji: Kozmik ya da doğaüstü denilen güçlerin ve ilişkilerinin incelenmesi ve güçlerin kullanılması alanını kapsayan, okült bir bilimdir³

x- Psişürji: Gizli güçlerin incelenmesi ve kullanılması.

y- Sembolizm: Bilgi ve hakikatlerin daha basit ve sade şekillere indirgenerek aktarılma tarzı. Sembolizmin en geniş uygulanaşına kutsal metinlerde, okültizmde ve ezoterizmde rastlanır. Okültizm ve ezoterizmde sembolizmin nedeni daha çok, bilginin, o bilgiyi bilmeye liyakati olmayan kişilerden saklanması amacıdır.⁴

z- Voodoo (Vudu): Afrikalıların dilinden Vudu, "ruh" anlamına gelir ve Haiti, Güney Amerika ve Karabik'te bir Afrika-Hıristiyan halk dinini nitelemektedir. Köle olarak taşınan Afrikalıların, Yoruba tanrıları yerleştirildikleri Latin Amerika'da Hıristiyan azizi ve sembollerle karıştı. Voodoo-Müritleri, çok sayıda azizin veya Loa'nın desteklediği bir tanrıya, yaratıcı olarak tapmaktadırlar.⁵

aa- Mistisizm: Kişinin akıl yoluyla kavrayamadığı hakikati, sezgi kanalıyla idrak etme yolu olan mistisizm batıdaki literatürlerde gizemcilik olarak da bilinir. Mistisizmde, her din mensubu bazı kuralları uygulayarak basamakları

¹ <http://www.okultizm.com/genel/spiritualizm-ruhculuk.html>.20.08.2006

² Werner, Helmut, "Radyestezi", *Ezoterik Sözlük*, s.660

³ Salt, Alparslan, Çobancı, Cem, "Teürji", *Dharma Ansiklopedi*, S.436

⁴ Salt, Alparslan, Çobancı, Cem, "Sembolizm", *Dharma Ansiklopedi*, S.380

⁵ Werner, Helmut, "Vudu", *Ezoterik Sözlük*, s.856

çıkacağına inanır. Bu kurallar, nefsanî arzuları yok etme, insan iradesini Tanrısal iradeye bağlama gibi eğilimler şeklinde görülür.¹

bb- Nekromansi: Ölü ruhların çağırılması ve sorgulanması sanatı. Antik çağda kâhinler için ruhlara danışarak gelecek hakkında bilgi edinme en emin kaynak sayılmakta idi.

Gizli bilimler denilince, eski geleneğin devamını sağlayan ezoterik (batınî) doktrin anlaşılmaktadır. Ezoterizm, okültizm gibi bilgi sistemlerinin hepsi de temelde aynı gerçekleri taşır. Bu gerçekler zamanın şartlarına ve ihtiyaca göre farklı şekillerde ifade edilip isimlendirilmiştir. Bütün bunlar günümüzde, dinsel otorite tarafından dışlanmaktadır, dışlanmanın içeriğinde her ne kadar bağnazlık ve korku izleri açıkça görülse de, sonuçta ağır basan yön, bütün bunların gerçekten tehlikeli olduğudur.

1.3. Türkiyede Yaygın Olan Okülistlik İnançlar.

1.3.1 Fal

Fal, kelime olarak uğur ve uğurlu şeyleri gösteren simge,² uğur, kadem,³ baht, talih⁴ anlamına gelmektedir. Terim anlamı ise çeşitli tekniklerle, insanların gizli kişilik özelliklerini ortaya çıkarma, gelecekte olacak şeyler hakkında bilgi sahibi olmak için başvurulan yollardır.

Arapça olan fal (fe'l) kelimesi batı dillerinde umumiyetle "gelecekte haber verme (kehanet) anlamındaki Grekçe manteia, İngilizce'de mancy, Fransızca'da mancia, Yunanca'da mantela ekiyle yapılan ve fal türlerine göre değişen terimler kullanılmaktadır (geomancy: toprak falı; ornithomancy: kuş falı gibi).⁵

¹ Aydın, Mehmet, "Mistisizm", *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Din Bilimleri Yayınları, Konya 2005, s.505

² Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,134.

³ Werner, Helmut, "Fal", *Ezoterik Sözlük*, s.269

⁴ A. Yeğin, A. Badıllı, H. İsmail, İ. Çalım, "Fal", *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, Türdav Yayınları, İstanbul 1999, s.366

⁵ Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,134

1.3.1.1 Fal Tarihi

İnsanlık tarihinin belgelere dayanan bütün dönemlerinde falın, toplumlarda önemli bir yer edindiği bir gerçektir. Fal ve falcılık tarih boyunca, hem hekimliğin, hem de dinin tamamlayıcı bir unsuru olarak kullanıla gelmiştir.

Milâttan 4000 yıl önceki dönemlerde tabiat olaylarına tapınmanın yaygın olduğu toplumlarda, falcılığın da yaygın olduğu görülmektedir. Özellikle Çin, Mısır, Babil, Kelde ve Eski Yunan'da fal ve falcılığa dair uygulamalara rastlanmaktadır.¹ Bu da falın tarihinin insanoğlunun tarihi kadar eski olduğunu göstermektedir. En eski menşei muhtemelen Mezopotamya'dır.²

1.3.1.2. Mezopotamya'da Fal

Geleceği bilmeye yönelik çok sayıda fal tekniği Akkadlar döneminde gelişmiş, daha sonra bütün Asya ve Akdeniz bölgelerine yayılmıştır. O dönemde en çok kullanılan fal tekniği iç organların incelenmesiydi. Mezopotamya'da Sümerler'den itibaren rastlanan bu teknik, milâttan önce II. bin yılda oldukça gelişme göstermiştir. Bu methodla kurban edilen kuzuların iç organları ve özellikle de karaciğer, safra kesesi, akciğer ve bağırsakları inceleniyordu. Diğer bir teknik "lecanomancy" denilen suya bir miktar yağ dökmek suretiyle iki sıvının karışımından ortaya çıkan şekillerin yorumuna dayanmaktaydı. Bâbil'de ise çocukların doğum ayları ve özürlü doğumlara göre yapılan yorumlar, tıbbi belirtiler, insan fizyonomisi, hayvan davranışları, rüya ve takvim falı ile astroloji gibi teknikler kullanılarak fala başvurulmuştur. Diğer tekniklere göre daha sonra gelişen astroloji, Babil ve Asur'da daha çok krallar tarafından ve devletle ilgili olarak uygulanmıştır.³

1.3.1.3. Hitit'te Fal

Hititler, Babil'deki fal türlerinden en fazla astrolojik olanları benimseyip kullanmış, ay ve güneş tarafından verilen işaretler özellikle kral ve ailesi için geçerli kabul edilmiştir. Hititler, hayvan iç organları ve karaciğer bakıcılığından kendilerine has bir tür olan et falını geliştirmişlerdir. Bu fal

¹ M.E.B. "Fal", *Türk Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Yayınları, Ankara 1968, XVI, s.90

² Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,135

³ Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,135

türünde amaç; organlarda gözlenen belirtilere göre; Babil'deki şekliyle hangi olayların meydana geleceği hakkında kehanette bulunmak değil, kendi sordukları sorulara somut olumlu ya da olumsuz cevaplar bulmaktır. Hitit'lerde falın en çok kullanıldığı alanlardan biri de savaşlardı. Hitit ordusunun takip edeceği yol, kışlayacağı şehir, saldırıya geçeceği yer ve zaman, kralın zafer ihtimali hep fal aracılığıyla belirlenirdi. Diğer taraftan herhangi bir kötü belirtinin sebebi, kimin için bir felaket bildirdiği de fal ile öğrenilmeye çalışılırdı. Faldan önce fal sorusu sorulmakta, sonra uygulanmasına geçilmekte ve falın cevabı alınmaktaydı. Cevap istenilen şekilde değilse, diğer sorularla fal sürdürülür, yapılan bir fal, diğer bir fal türüyle kontrol edilirdi. Hititler'de kullanılan başlıca fal çeşitleri talih falı(kin), kuşların uçuş falı(musen), et falı(kus), kızıl keklük falı(musen hurri) idi.¹

1.3.1.4. Eski Mısır'da Fal

Mısır'da falcılık genelde sihirle iç içe olmakla birlikte, çok gelişmiş bir yapıya sahiptir. Çok tanrılı dinlerin merkezi olan Mısır'da, fal alanında tabiatta var olan her şeyden geleceğe dair yorumlar yapma durumu gelişmiştir. Bunda Babillilerin, Mısır medeniyeti üzerindeki etkisinin de payı vardır.

Bu dönemde en çok kullanılan fal teknikleri arasında, kristal küre veya suya bakarak gaipten haber verme, sayısal uyumdan hareketle sorulan sorulara cevaplar bulma, rüya yorumu ve az olmakla birlikte astrolojiyi sayabiliriz.²

1.3.1.5. Keldeliler'de Fal

Keldeliler'de fal tutkusu birçok nesne, hayvan ve tabii olayları fal bakmada kullanmışlardır. Keldeliler'e göre yıldızlar gökyüzünün yazıları olup, milletlerin ve insanların kaderlerini yansıtmaktadır. Önemli olayların ortaya çıkışında yıldızların konumunu belirleyerek, benzer durumlarda da aynı vakıaların meydana gelmesini beklerlerdi.

Astroloji ile birlikte en çok kullanılan fal türleri arasında; kuşların hareketlerinden geleceğe dair bilgi edinme, su falı, yaprak, yılan ve köpek

¹ Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,135

² Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, Yedirenk Yayınları, İstanbul 2005, s.90-91

gibi canlıların şekillerini, renklerini ve hareketlerini yorumlama ve ok falını sayabiliriz.¹

1.3.1.6. Eski Çin’de Fal

Eski Çin’lilerde fal uzun bir geçmişe sahipti. Şang Hanedanı zamanından itibaren, bu ülkede devlete ait işlerde verilecek kararı belirlemek amacıyla, koyun, öküz kemikleri, kaplumbağa kabuğu ile tabiat ruhları ve atalara danışma şeklinde fala bakılırdı. Çok sayıdaki fal ve kehanet çeşitleri arasında kürek kemiği tekniği en gözde olanıydı. Kaplumbağa kabuğu ve civanperçemi otunun uzun ve kısa saplari ile kura suretiyle tamamlanan bir fal geleneği yaygınlık kazandı. Ayrıca Çinlilerin yer falı ve astrolojik kehanetlere de önem verdiğini söyleyebiliriz. Çin kültürüne ait klasiklerden biri olan *I-Ching* en eski fal kitabı olarak bilinir.²

1.3.1.7. Hindistan’da Fal

Hindistan’da başlangıçta fala bakacak kişilerin dini bir karaktere sahip olup olmaması pek fazla önem taşımazken, daha sonraları fal ve kehanet faaliyetleri “Athorva Rahipleri” tarafından yürütülmüştür. Hindistan’da milattan önceki dönemlerde, İslam dünyasında remil falına çok yakın bir benzerlik gösteren, Çin ve Ortadoğu fal yöntemlerinin birleşimi olan astroloji önemli bir yere sahiptir. Baykuş ölümün habercisi olduğu gibi, diğer kuş cinsleri de hareket ve ötüşlerine göre uğur ya da uğursuz birtakım durumlara yorumlanırdı. El, yüz ve diğer vücut organları ile yapılan falın yanında Hindistan’da bir de sonraki yüzyıllarda rüya yorumu gelişti. Hindistan’da astrolojiye çok önem verilirken, Buda’nın mürşitliği ile bütün fal ve kehanet yöntemleri yasaklandı. Buda’dan farklı düşünen şakirtleri bu sistemleri öğrenmişler ve gittikleri Tibet, Moğolistan, Seyhan gibi ülkelere de taşımışlar.³

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, İstanbul 2005, s.91

² Aydın, Mehmet, “Fal”, *DİA*, XII,136

³ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.93

1.3.1.8. Türk Topluluklarında Fal

Eski Türklerin Müslüman olmadan önceki dönemlerinde fal, Şamanizm'in ana öğelerinden biriydi. Türkistan şamanının bir adının da "falbin" olması, falcılıkla Şamanizm'in aynı kökten olduğunun açık bir göstergesidir. Falbinler, Orta Asya Türkleri arasında şamanın işlevlerini yerine getirmektedir. Şamanlar, hayvan kemiği, ok ve yay ile fala bakarlardı. Eski Çağatay edebiyatlarında da "elmi yay" ifadesi "fala bakmak ve yağmur yağdırmak" anlamında kullanılmaktadır.

Eski Türklerde "ırk" kelimesi "fal" anlamında kullanılmaktadır. Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânü Lugati't-Türk'te* "ırk" kelimesini "falcılık, kâhinlik ve bir kimsenin gönlündekini bilmek" anlamında açıklamıştır. Ayrıca Doğu Türkistan Tun-huang'da, Bin Buda Mağaraları'nda bir el yazma deposunda bulunan eski Türk runik yazısıyla yazılmış *Irk Bitig* (Fal Kitabı) bugüne kadar gelebilmiş Türkçe tek eski bir yapıttır. Bu kitapta 65 falın kısa yorumları ile kısa bir hatime bulunmaktadır.¹ Kıpçak Türklerinde ırk kelimesinin karşılığı olarak "ırım" kelimesi mevcuttur. Yine Türklerde fal anlamına gelen sözcüklerden biri de "tölge", Kırgızlar arasında ise "keret" kullanılmaktadır. Moğollarda kâhinler, rahiplik görevi yaparlardı ve sayıları oldukça çoktu. Bunların başpapazı gibi bir başları vardı. Bazıları astronomiden anlardı. Rahipler niyetler için hangi günlerin müsait olup olmadığını söylerler. Ayrıca onların kehâneti olmadan ordu sefere çıkarılmaz ve savaş yapılmazdı.²

Türk boyları arasında en çok kullanılan ve güvenilen fal, yağrın adı verilen kürek kemiği falıydı. Fal ile uğraşan kişiler hayvanlardan elde ettikleri kürek kemiklerini, bu iş için hazırlanmış ocaklarda ateşe tutarak üzerinde beliren şekiller ve delikler yorumlayarak fala bakardı. Tarihi araştırmalar kürek kemiği falının Kırgızlar, Kazaklar, Altay Türkleri, Nogaylar, Başkurtlar ve Moğollar arasında çok yaygın olduğunu göstermektedir. Moğol hükümdarı Mengü Han bir işe girişinceğinde, kürek kemiği falına baktırır ve aldığı sonuca göre hareket ederdi. Bunun dışında "ayna falı" ve koyun tezeği ile

¹ Tekin, Talat, *Irk Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*, Öncü Kitap, Ankara 2004, s.13-15

² Rubruk, Wilhelm Von, *Moğolların Büyük Hanına Seyahat 1253-1255*, Çev. Ergin Ayan, Ayışığı Kitapları, İstanbul 2001, s.123-126

bakılan "kumalak" fallarını da zikredebiliriz. Orta Asya da "bakla falı" uygulamaları da vardır.¹

1.3.1.9. İslam Öncesi Arap Toplumunda Fal

Cahiliye Arapları, bir sefere, bir savaşa, bir ticarete, bir nikâha yahut herhangi bir işe teşebbüs edecekleri zaman üç zar (veya ok) çekerler yahut kuş uçurlardı. Bu zarların (veya okların) birinde, "Rabbim emretti" yahut "yap" diye emir; diğerinde, "Rabbim nehyetti" yahut "yapma" diye nehy kelimeleri yazılı olurdu, biri de boş bulunurdu. Birisi torbaya elini sokar, zarlardan birini çeker, emir çıkarsa yaparlar, nehy çıkarsa yapmazlar, boş çıkarsa bir daha çekerlerdi. Kur'an bunu şu ayetle yasaklamıştır: "Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir, bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz" (el-Mâide, 5/90). Kuş uçurma âdeti ise, bir yere gidecekleri zaman bir kuş uçururlar, sağa giderse teyemmün (uğurlu sayma), sola giderse teşe'üm ederlerdi (uğursuzluk sayma).

Cahiliye devrinde mevcut iken İslâmîyet'e girmiş ve halen birçok yerde az çok inanılan ve tatbik edilen başlıca fal çeşitleri; zecr, ıyâfet, tayre, kehanet, ezlâm-ı câhiliyyet, ırâfet, ihtilâc, kitfe, kıyâfet, firâsetdir.²

1.3.1.10. Yunan'da Fal

Eski Yunan'da falcılık, rahiplerin yanında, gaipten haber vermenin yanında gelecek için nasihatlerde bulunma ve tanrıların istek ve emirlerini öğrenme niteliğine sahip "mantis" denilen kâhinler bulunmaktaydı. Eski Yunan'da Delfois tapınağının Tanrısı Apollon, en büyük kehanet Tanrısı olarak kabul edilir, ayrıca bu tapınakta bulunan rahibin de Tanrı adına konuştuğuna inanılırdı. Kendi geleceği hakkında önceden bir bilgiye sahip olmak isteyen kişi, tapınağa gelmeden temizlenir ve gelir falcıya danışır. Falcı da Tanrı adına o kişinin sorularına cevap verirdi.

Yunan filozofu Pythagoras (M.Ö. VI.yüzyıl), Mısır ve bazı Asya ülkelerini dolaşmış, Keldeliler'in ve Mecûsilerin gizli bilimlerini incelemiştir. Bazı

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.94

² Ertaylan, İsmail Hikmet, *Falnâme*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1951, s.2

kaynaklarda da Eflatun ile başka Yunan Filozoflarının da fala inanmış oldukları zikredilir.

Eski Yunan'da yaygın olan fal çeşitleri ise kuşların uçuşlarını inceleyerek yorum yapma, hayvanların bağırsak ya da karaciğerini inceleme metodu ve çekirge, koyun ve fareden fala baktıkları olurdu.¹

1.3.1.11. Eski Roma'da Fal

Eski Roma'da "Collegium Angurum" adını taşıyan ve Roma imparatoru tarafından atanan resmi kâhinler kurulunda "Angurium" adı verilen kâhinler geleceği bilme ilmi ile uğraşırdı. Devlet bir işe girişeceği zaman durumu onlardan sorardı. Angur'lar da yıldızlardan, kuşların ve hayvanların davranışlarından anlamlar çıkararak işin olumlu ya da olumsuz olacağını ortaya koyardı. Bunlar devletin her işini durdurabilecek kadar güçlüydüler.² Eski Roma'da kâhinlik olarak adlandırılan Angur'lar, falcılıktan farklı olarak, daha geniş kapsamlıdır.

Antik Çağ Yunan ve Roma'sında kehânet, savaşımlardan devlet yönetimine kadar hemen her konuda bilinmezi anlamak için başvuru olan bir usuldü. Bu medeniyetlerde "tabii" ve "yapma mantika" adları verilen düşünce tarzı ile ayrıca Eski Roma'da rahipler tarafından kurulmuş kolej vardı. Tapınaklar üzerinde uçan kuşların hareketlerini ve yıldırımları yorumlayarak gâipten bilgi edinir, dini ve dünyevi konularda kararlar alırdı, devlet idaresinde görev yapanların herhangi bir konuda ne yapmaları gerektiğini tavsiye edebilirlerdi.³

1.3.2. Büyü: Sözlükte "sebebi gizli olan ince şey", sihir, efsun⁴ olan büyü, Almanca ve Fransızca magie, Yunanca "magaia", İncil'de "magia" şeklinde olup "magos"tan türetilmiştir. İngilizcede ki "magic" sözcüğü, hem büyü hem de sihir anlamında kullanılır. Hokkabazlık ve el çabukluğu sihrinin, okült büyü ile ilgisi yoktur.

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.94

² Haçerlioğlu, Orhan, "Angurium Öğretisi", *İnanç Sözlüğü Dinler-Mezhepler-Tarikatler-Efsaneler*, Remzi Kitapevi, İstanbul 1975, s.81

³ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.95

⁴ Doğan, D.Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, s.172

Eski Türkler de başlangıçta büyü, "bügü, bugi" şeklinde yazılır ve "sihirbaz, din adamı" anlamında kullanılırken, sonraları "akıl" anlamı kazanarak bilge ile eş anlamlı olmuştur¹. Büyü, tabiatüstü gizli güçlerle ilişki kurularak yahut kendilerinde gizli güçler bulunduğu inanan bazı tabii nesnelere kullanılarak zararlı, faydalı veya koruma gayeli bazı sonuçlar elde etmek için yapılan işler² veya din dışı dua ve hareketler ile ruh üzerinde tesir yapma olarak da tarif edilir.

Büyünün Arapça karşılığı ise "sihir" dir. Kur'an-ı Kerim'de geçen "sihir" kelimesi büyü anlamını da taşımakla birlikte sihir, büyüden daha kapsamlıdır. Büyücülük, İslâm'dan önce Araplar'da, Rumlar'da, Hintliler'de, Mısırlılar'da yaygın idi. Özellikle Hz. Musa zamanında itibarlı bir meslek olan büyücülük, Hz. Süleyman zamanında da çok yaygındı.

On sekizinci asır okültistlerinden Huges de Saint-Victor'a göre büyü beş kısma ayrılmaktadır.

1. Ölülerin ruhlarıyla haberleşme, cinler veya periler vasıtasıyla gaipen haber alma gibi kehânet,
2. Bağırsak falı ve kuş falı gibi matematik,
3. Bir şahsı etki altına almak anlamına gelen efsun/teshir,
4. Doğanın alışılmış akışına karşı bir etkide bulunmak ve ileride olacak büyük olaylar hakkında bilgi vermek anlamında mucize/garîbe,
5. Gizli doğa güçlerini kullanarak, insanlar üzerinde istenmedik bir tesir meydana getirmek şeklindeki kötü etki (melefiçe).³

Cenabı Hak, Kur'an'da sîhri, gözleri kandıran, olmayanı olmuş gibi gösteren ve hayal verici bir oyun olarak nitelendirdi: **"Onların ipleri ve bastonları**

¹ Kaşgarlı, Mahmud, Divan-ü Lügati't Türk Tercümesi, Çev. Besim ATALAY, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1986.

² Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,501.

³ Karadaş, Cağfer, "Büyü ve Din", *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi*, Yıl 1,

Sayı 1, Ocak-Haziran 2004, s.112

kendisine (Musa'ya) gerçekten debeleniyormuş hayaliyle göründü”.¹
Başka bir âyette: **“(Sihirbazlar asalarını) ativerince, insanların gözlerini büyülediler. Onları dehşete düşürdüler ve büyük bir sihir getirdiler”**² buyurmaktadır.

1.3.2.1. Büyü Tarihi

Arkeolojik ve Antropolojik araştırmalarda büyüün ilk çağdan modern çağa kadar var olduğunu ve insanlığın tarihi kadar eski olduğunu ortaya koymaktadır. Avrupa'nın güneybatısında yer alan ilkel neolitik dönemden kalma mağaralarda, pratik bir amaca hizmet eden ve tarih öncesi sanatın büyüye dayandığına ilişkin bazı izlere rastlanmıştır.³ Büyüsel bir inançla ok ve kargıyla mağara duvarlarına çizilen hayvan tasvirleri, avcılarının başarılı olmasını sağlamaya yönelik yapılmış bir büyü türüdür.

1.3.2.2. Mezopotamya'da Büyü

Eski Mezopotamya ve Mısır'dan kalma, tılsımlı sözler ve büyü formüllerini ihtiva eden çok sayıda metin günümüze kadar gelmiştir. Onların törenlerinin çoğu büyü ile ilgiliydi. Milâttan sonra I-IV. yüzyıllara ait Yunan ve Mısır papirüslerinde hayvanlar ve insanlarla ilgili büyü formülleri, büyü törenleri, büyüün tutması için gerekli görülen temizlenme usullerini içinde bulunduran büyü örnekleri çoktur. Mezopotamya bölgesinde rahipler aynı zamanda büyü ile ilgili törenleri yürütmekte idiler. Akkadlar, Bâbilliler ve Asurlular'da kötü cinlerden korunmak için muskalar kullanılmaktaydı. Özellikle Bâbilliler'de toplum hayatı büyü üzerine kurulmuştu. Sanat, ticaret, savaş, din, av vb. faaliyetler hep büyü ile iç içe idi.⁴

1.3.2.3. Eski Mısır'da Büyü

Mısır dini, beden öldükten sonra yeniden dirileceği inancına dayanmaktaydı. Mısırlıların yaptıkları büyü, ruha dünyadakine benzer bir barınak hazırlamak için, Ka'nın-ölünün ruhu-heykelini yaparak veya ölüyü mumyalayarak bu amacı gerçekleştirmeye yönelikti. Bu olguların bütünü,

¹ Tâ-hâ, 65

² el-Ârâf, 116

³ Asımgil, Sevim, *Büyü Sihir Fal*, İpek Yayınları, İstanbul 1999, s.25

⁴ Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI, 503.

daha sonra, "imgelerin büyüü" olarak tüm dünyaya yayılmıştır. Mısırlılar tarafından başlatılan bu büyücülük biçiminin, ilkel dünyada pek çok uygulayıcısı çıkmıştır.¹

Eski Mısır'da son derece doğal olarak bilinen bir olguydu büyüler. Ancak yine de herkes büyü yapamazdı. Bu konuda özel yetenekleri olan kimseler Tanrılarla iletişim kurabilen kişiler büyü yapabiliyordu. Büyülerin kimi, kötü yani kara büyü niteliğindeydi; kimisi koruma büyüü kimisi ise buyu bozmaya yarayan büyülerdi. Kara büyülerde genellikle büyü yapılmak istenen kişinin kendisine ait bir şey ele geçirilir ve bunun yardımıyla balmumundan yapılmış insan figürüne bakır şişler saplanırdı. İnsan figürü büyü yapılan kişiyi simgelerdi. Balmumu eriyince kişi ölürdü. Bu oldukça sevimsiz olaya karşın bundan korunmaya yarayan büyüler de vardı. Büyü yapılan kişi hastalandığı zaman tıp konusunda oldukça ilerlemiş olan Mısırlılar bunun büyü olduğuna karar verirlerdi ve bu çoğunlukla doğru çıkardı. En iyi rahipler ve büyücüler aracılığıyla bir nevi ayinle kişi kurtarılmaya çalışılırdı. Bu her zaman istenildiği gibi sonuçlanmazdı. Hatta tarihte birçok firavunun çocuklarının ve eslerinin büyü nedeniyle öldüğünden bahsedilir.²

Mısır'da, Musa (a.s.)'dan evvel Mısırlılar, kanunen caiz olan bir büyü kabul ediyorlardı. Sihirbazların hayata ve ölüme tasarruf ettiklerine, iyi veya kötü cinleri yardım için çağırma gücüne sahip olduklarına ve tabiat kuvvetlerini diledikleri gibi kullanabileceklerine inanıyorlardı.

1.3.2.4. Keldeliler'de Büyü

Irak'ta yaşayan Keldeliler, Astronomi ve Astroloji'de çok ileri gitmişlerdi. Kur'an-ı Kerim'de Sâbie³ adıyla anılan Keldeliler, bütün olayların yıldızlar âleminin tesiri sonucu meydana geldiğine inanıyorlardı.

Keldeliler'e göre, hayır ve şer, fayda ve zarar, saadet ve bedbahtlık semavi cisimlerden kaynaklanmaktaydı. Bu yüzden Keldeliler yıldızlardan her biri adına putlar yapıyor, heykeller dikiyorlardı. Bu putlara, heykellere tütsülerle,

¹ Asımgil, Sevim, Büyü Sihir Fal, s.25

² <http://www.dunyadinleri.com/misir.html>.03.05.2006

³ el-Bakara,62, el-Mâide,69, el-Hac,17

çeşitli nefes ve efsunlarla yaklaşmaya çalışıyorlardı. Hayır ve salâh için Müşteri yıldızına, başkalarıyla savaşmak ya da herhangi bir yolla zarara uğratmak istediklerinde Zuhâl yıldızına, semâvî âfetler ve salgın hastalıklardan korunmak için de Merih yıldızına tazîmde bulunurlardı.¹

1.3.2.5. Eski Çin’de Büyü

Eski Çin’de büyü Taoizm’le özdeşleşmişti. Konfüçyüs’çülük genelde büyüye karşı çıkınca eski büyücülerin işlerini Taoist veya Budist rahipler sürdürdüler. Çin’de büyü; insanı hayatta ve ölüm ötesinde güçlendirmeyi ve böylece ruhları, hatta tanrıları bile kontrol altına almayı gaye edinmişti. Bu yüzden büyü hayatı sarmış, halk dinini istila etmiş, halk kültürü büyüsel temalar ve ruhlarla ilgili, alışılmışın üstündeki maceralarla dolup taşmıştı.²

1.3.2.6. Hindistan’da Büyü

Hindistan’da ortaya çıkarılan kayalar üzerine çizilmiş büyü içerikli resimler, güneybatı Avrupa’daki mağaralarda bulunan resimler ile benzerlikler sergilemektedir. Hindistan’da büyü, din içerisinde geniş yer tutmakta olup, büyü ile ilgili olan ile olmayanı ayırt etmek gerçekten zordur. Özellikle tıp ilmi uygulamalarında hastalıkların tedavisine yönelik büyüsel faaliyetler yer almaktadır. Zengin ya da fakir herkes adakta bulunmak sureti ile içinde bulunduğu hastalıktan kurtulmaktan, büyüsel uygulamalara kadar birçok büyü çeşidine ilgi duymaktaydı.³

1.3.2.7. Türk Topuluklarında Büyü

Çeşitli Türk kavimlerinde büyü, kehanet, falcılık, cincilik vardı. Şaman Türklerde “kam” kelimesiyle ifade edilirdi. Kam; ruhlar, tanrının ve cinlerle ilişki kurabildiğine inanılan kimse idi. O afsun (arvaş) ve büyü yapar, afsunlu sözler söyler, kâhinlik (ırk) yoluyla insanın içinden geçenleri bilir, gaipden haber verir, cin çarpmasını ve hastalıkları tedavi ederdi; anlaşılmayan afsunlu sözler söyler, üfürür, davul döver, kendinden geçerek görünmeyen

¹ Ateş, Ali Osman, *Cinler ve Büyü*, 3. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul 2003.

s.195

² Tanyu, Hikmet, “Büyü”, *DİA*, VI,503.

³ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.66

varlıklarla ilişkiye girerdi. Kam ve üfürükçüye "ürüng" denilen bir ücret verilirdi. Kıpçaklarda "arbav" kelimesi büyü anlamında kullanılırdı.

X.yüzyılda Türk boyları büyük kitleler halinde Müslümanlığı kabul etmelerinden sonra da İslâm'ın şiddetle yasaklamasına rağmen büyü-sihir, İslâm'dan önceki devreden kalan âdetlerle, ayrıca İran, Mezopotamya, Mısır ve nihayet Anadolu kültürlerindeki katkılarla günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir.¹

1.3.2.8. Eski Yunan'da Büyü

Eski Yunan'da Hekata, sırlı bir kişiliğe sahip olması yanında büyü ilâhesi olarak da benimsenmişti. Şehirlerde büyücünden geçilmezdi. Bütün eski Yunan filozofları büyüye inandılar; hatta içlerinde Porphyrius gibi kendini büyüye hasredenler de oldu. Büyücüler Pisagor'un rakamlarından faydalanarak sayıları büyülü daireler içinde kullandılar. Pisagorcular büyü nazariyeleri yanında büyü uygulaması da yaptılar.² Büyü, ayrıca imparator Ogüstüs zamanında, büyük bir ehemmiyet kazanmıştı.

1.3.2.9. Eski Roma'da Büyü

Mısır ve Keldaniler ile ilişkide bulunan imparatorluk onların büyüsel uygulamalarından da etkilenmiş, başlangıçta boş ve anlamsız kabul edilen büyü, zamanla Roma İmparatorlukta yaygınlık kazanmıştı. Daha önceleri hilekâr ve yalancı olarak itham edilen büyücüler, imparatorun dahi kendilerine sık sık başvurduğu ve teveccühlerine mazhar olduğu kimseler haline geldiler. Zamanla büyü ve büyücülük faaliyetleri, imparatorluğu büyücülerin merkezi haline getirmiştir.³

1.3.3. Astroloji: Okült bilim dallarının en önemlilerinden biri olan astroloji, gezegen ve yıldızların insanların üzerindeki etkisini yorumlayan bir bilim dalıdır. İslami ilimlerde "ilm-i ahkâm-ı nücûm" olarak isimlendirilir ve astronomiden ismindeki "ahkâm" kelimesiyle ayrılır. Yunanca; yıldız anlamındaki "astron" ve mantık veya öğretisi anlamındaki "logos"

¹ Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,504.

² Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,503.

³ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.68

kelimelerinden türemiştir. Tam anlamı yıldızlar ve gezegenler tarafından konan öğreti ve kanunları içerir. Evrenimiz çeşitli türden ilginç enerjiler ile doludur ve astroloji bu enerjileri yorumlamamıza yardımcı olur.

Fârâbî'nin verdiği bilgiye göre "ilm-i nücûm" adıyla anılan iki ilim bulunmaktadır. Bunlardan "ilm-i ahkâm-ı nücûm" yıldızların zaman içinde olmuş ve olacak hadiseler hakkında verdiği işaretlerin (delâlâtü'l-kevâkib) yorumlanmasını amaçlar; "ilm-i nücûm ta'lîmî" adıyla anılan ikincisi ise asıl matematiksel astronomidir. İlm-i ahkâm-ı nücûm rüya tabiri, uğursuz olduğuna inanılan bazı olayları yorumlamak (zocr) ve geçmiş hadiselerden geleceğe dair gizli anlamlar çıkarmak (ırâfe) gibi yöntemlerle, gelecekte vuku bulacak hadiselerle karşı insanları uyarma sanatından ibarettir.¹

Tarihin bilinen en eski kavimlerinde dahi yıldızlar ve gezegenlerle ilgilenilmekle birlikte, bilimsel olarak astroloji, yaklaşık M.Ö. 4000 yıllarında Babil, Ur ve Uruk kentlerinde doğmuştur. Keldelilerin ve Babillilerin tapınaklarının yüksek bir şekilde inşa ederek, yıldızların ve gezegenlerin incelenmesinde buralardan faydalanmaları, astroloji ile daha çok rahiplerin ilgilenmesine, buda bilim ile dinin karışmasına neden olmuştur. Rahiplerin ilk önceleri bilim adına yaptıkları çalışmalar, zamanla kaderin bilinebilmesi yönünde seyrederek yıldız falının ortaya çıkmasını sebep olmuştur.²

1.3.3.1. Astrolojinin Tarihi

Astrolojinin tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. Tarihçilerin araştırmalarına göre farklı uygarlıklar birbirlerinden bağımsız olarak astroloji ile ilgilenmişler ve astroloji ile ilgili kanıtlar bırakmışlardır. Babil, Mısır, Hint, Çin, Maya, Yunan, Roma ve Arap uygarlıkları bunlar arasındadır. İlk astrologların kimler olduğu bilmiyor, fakat bulduklarını ilk kaydeden Keldeliler dir. M.Ö. 3000 yılında Keldeliler (şimdiki Irak) astrolojinin bilinen en özgün şekillerinden birini ortaya çıkarmışlardır. Bazı uzmanlar, astrolojiye ait ilk kayıtların M.Ö. 5800 yılına kadar gittiğini belirtiyorlar. Maya uygarlığı, Hindistan ve Çin M.Ö. 2000 yılında astroloji bilimini kullanıyorlardı. Pitagoras ve Plato'nun yazılarında M.Ö. 500 yıllarında eski Yunanlılarda astrolojinin

¹ Fehd, Tefik, "İlm-i Ahkâm-ı Nücûm", *DİA*, XXII,125.

² Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.114

varlığından bahsedilmektedir. Kuzey Afrika'daki ve Doğu Akdeniz'deki Araplar da M.S. 8. yüzyılda astrolojiyi kullanıyorlardı.¹

İlk sistematik astrolojiyi Keldeliler ortaya koymuştur. Burçların çoğunun isimlendirilmesi ve Zodyak'ı meydana getiren Keldenli rahiplerdir. Sümerlerde inanç haline gelen astroloji, daha sonra Babil'de, Babilliler aracılığıyla da batıya ve uzak doğuya yayılır. Yunanlılar'da, Hindistan'da ve Çin'de değişik metotlara göre şekil almaya başlar. Keldeliler, astrolojide gezegenleri temel alırken, Yunanlılar gökyüzü ile madenler arasında ilişki kurmaya çalışarak kısa sürede astrolojinin en uç temsilcisi haline geldiler.²

1.3.3.2. Mezopotamya Ve Astrolojinin Temelleri

Mezepoyamya'da her şey, tarıma, mevsimlerin ve gökyüzünün gözlemine uygun bir bölgede, Fırat ve Dicle arasında başlar. İ.Ö. 4000 ve 1000 arasında, ülke güneyde Sümerler ve kuzeyde Akatlar arasında paylaşılmıştır.

Önce, pratik ve somut bilimsel yazılar, biçimlendirilmiş sazlara yazılmış kil yazıtlar "çivi yazısı" denilen gerçek bir fonetik temelli yazıya dönüşür. Sümerler'in bu önemli buluşu, daha sonra Sümerler'i egemenlikleri altına alan Akatlar'a geçer. Bu yazı, İ.Ö.2000'lerden sonra Babil Krallığı'nın yazısı olur ve Mısır'da olduğu gibi, elit bir aristokrasi tarafından korunarak ve geliştirilerek, onlara büyük bir güç ve ayrıcalık verir. Bizim için önemli olan, bu aristokratların gökyüzüyle ilgili olanlar da dâhil çeşitli dökümanların ve her türden olayın gözlemlenmesi ve korunması konusunda olağanüstü bir gelenek geliştirmiş olmalarıdır. Sümerler düzenli olarak gökyüzünü gözlemlediler ve gözlemlerini kil tabletlere yazdılar. Astronomiyle ilgili bulunan ilk tablet İ.Ö. 8. yüzyıla tarihlenir. Bulunan bir tablet, Nebunassar'ın krallığı ile İ.Ö.317 yılı arasındadır, yani 400 yıl boyunca, Babil'de meydana gelmiş tüm ay tutulmalarını gösterir. Bazı tabletler, günlük gözlemleri içerir ve böylece astronomiyle ilgili gökgünlüklerini oluştururlar. 4. yüzyıldan sonra sayıları artar ve bir sayı yerine kullanılan "hava bulutlu

¹ Burckhardt, Titus, *Astroloji ve Simya*, Çev. Mehmet Temelli, Verka Yayınları,

² İstanbul 1999, s. 217-230
Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.114

gözlem yapamadım” türünden çeşitli açıklamaların gösterdiği gibi, bir nesnelığe ulaşırlar. Bu metodik gözlemlerin yapılışıyla eşzamanlı olarak çok karmaşık bir matematiksel astronomi de gelişir. Sümerli rahipler yıldızların hareketlerini inceleyerek küçük de olsa bir yol aldılar. Yeryüzünde meydana gelen bir olayın, gökyüzündeki yıldızların hareketleri ile aynı zamana rastladığını fark ettiler. Bu eş zamanlamanın daha sonra tekrarlanması ile olaylar arasında bağlantı olduğunu düşündüler.

Tarımcı olarak Akkadlar, kanallarını, çiftçiliği ve ticareti geliştirdi, güzel sanatların ilerlemesini sağladı, ayrıca harab olan yapı ve tapınakları yeniden yaptırdı. Bu son çalışma onları Ziggurat olarak anılan büyük kuleleri inşa etmeye yöneltti. Bab-ilim veya Babylon (Babil) kentinde olan bu Zigguratların en büyüğü 381m yüksekliğindeydi. Hala esas olarak inşa edilmelerinin sebebi bilinmemekle beraber, astronomik gözlemler için kullanıldıkları sanılmaktadır. M.Ö. 2006 yılında başkent Ur’u kuşatan Elamites, Sümer ve Akad imparatorluğunun yıkılmasını sağladı. Daha sonra bu yöreye yabancıların yerleşmesiyle sonuçlanan bu uzun ve olaylarla dolu dönem hemen hemen M.Ö. 3000’li yılları kapsar. Bu dönemde çeşitli astronomik gözlemler yapılmış ve yıldızların etkilerine ait teoriler geliştirilmiştir. Onlara göre gökyüzünü yüce üçlü yönetirdi. Nanna–Ay, Utu–Güneş ve Inanna–Venüs. Gökyüzündeki yıldızların hareketi, ay tutulması, Venüs’ün görülmesi ve yok olması hep önemli olaylar ile birlikte oldu. İşte bu dönem tahmini olarak astrolojinin ilk başladığı zamandır. Sümerlerin yaptığı bu tahminler 1500 yıl sonra Asur’lar arasında da görülmektedir. Yıldızlardan edinilen bütün bu bilgiler sadece kralın özel bilgileridi.

Sonuçta astrolojik sistemlerin gelişmesinde M.Ö. 3000. yüzyılda Sümerler zamanında yaygın olan ve tamamen astrolojik ön işaretlere dayanan, eski Mezopotamya Omen-Öğretisi sağlamıştır. Gökyüzündeki dikkat çekici görünüşler, yani özellikle gezegenlerin birbirine karşı durumu ya da kuyrukluyıldız ile meteorlar, tanrıların açıklamaları olarak görülmekteydi. Düzenli biçimde ortaya çıkan fenomenler, yine dünya üzerinde düzenli biçimde görülen olaylarla bağdaştırılmış ve bunlar Rahip Astrologlar tarafından itinayla kaydedilerek, gökyüzündeki belirli ön işaretlerin

yorumlanması ve bunlardan tanrıların isteklerinin okunmasına izin veren bir sisteme dönüştürülmüştür.¹

Daha sonra Babilliler ayın, yıldızların ve gezegenlerin hareket ve görünüşlerinden, başta siyasi ve askeri olanlar olmak üzere gelecekte gerçekleşecek olayların önceden tahmin edilebileceğine inandılar. 'Gökyüzündeki işaretler, tıpkı yeryüzündeki işaretler gibi bize sinyaller verirler.' Babilliler'e göre işaretler tanrıların niyetleri hakkında alametler verirlerdi.²

1.3.3.3. Kaldeliler Ve Astrolojinin Doğuşu

M.Ö. 900 yılında Sümer ve Akad ülkesi Kaldeliler diye bildiğimiz kavim tarafından istila edildi, Babil başkent oldu. Kaldeliler ciddi olarak yıldızları incelediler ve bugün bildiğimiz astrolojiyi oluşturdular. Güneşin de diğer gezegenler ve ay gibi belirli bir eksende gezdiğini fark ettiler (ekliptik) ve Sümer zodiak'ında 18 olan burç sayısını 12'ye indirerek "Güneş Burcu (Sun Sign)" astrolojisinin temelini attılar. Güneş'in insan karakteri ve duyguları üzerindeki etkilerini çözdüler. Her bir Zodyak işaretini 30'ar derecelik açılara böldüler ve bu, Güneş, Ay ve diğer gezegenlerin pozisyonlarının daha gerçekçi olarak görünmesini sağladı.

Kaldeliler bu yeni burçlar kuşağına (Zodyak) yeni isimler verdiler, ki bunları bugün de kullanıyoruz. Goat – Oğlak – Capricorn, Lev – Aslan – Lion, Crab – Yengeç – Cancer gibi. Agamemnon dönemi diye bilinen Perslerin Mezopotamya'daki hâkimiyetleri döneminde kişisel doğum haritası (horoskop) ortaya çıktı. Güneş, Ay ve gezegenlerin yerlerinin ve hareketlerinin burçlar kuşağında bulunmasından sonra bireyin doğuşu, karakteri ve kaderi sembolleşmiş oldu.

Kelde imparatorluğu, Pers imparatoru Lyrus'un M.Ö. 39 yılında tahta geçmesi ile sonra erdi. Kalde çöktüğünde bilginler dünyanın çeşitli yerlerine

¹ Annette von, Heinz, , Frieder Kur, "Astroloji",Gizli Bilimler Ansiklopedisi,

² Çev. Bülent Atatanır, Omega Yayınları, İstanbul 2000, s.39
Black, Jeremy, Anthony Gren, Mezopotamya Mitolojisi Sözlüğü, Çev. Necdet

Hasgül, Aram Yayıncılık, İstanbul 2003, s.39

dağıldı. Bir bölümü eski Mısır'a bir bölümü de Hindistan'a gitti ve astroloji buralarda da gelişti.

Astroloji, Eski Mısır'dan Araplara ve oradan da Yunanlılara geçti. Roma imparatorluğundan da tüm Avrupa'ya yayıldı. Eski Araplar da eski Mısır'dan aldıkları bilgileri geliştirerek ilmü'n nucz yani yıldız bilimi adı vermişlerdir.¹

1.3.3.4. Eski Yunan'da Astroloji

Babil'de öğrenim gören ve babası tüccar olan Miletli Thales, burada astroloji ve astronomi sırlarına takdis edildikten sonra, İ.Ö. 585 yılında kendi vatandaşlarına güneş tutulmasını günü gününe önceden söyledi ve bu onu bir anda Yunanistan'ın en ünlü adamı yaptı. O devirdeki insanlara yüksek büyü gibi gözükten bu söylem, Babil astrolojisinin kısa süre sonra Yunanistan'da yayılmasına da elbette katkıda bulunan Pers Kralı Kserkses tarafından tamamen yok edilmesinden sonra, çok sayıda astrologun Yunan şehir-ülkelerine yerleşmesi ile bu gelişim daha da güçlendi.²

Astroloji, Avrupa tarafından hızlı bir şekilde benimsendi ve birçok kral saraylarında astrologları görevlendirdi. Papa'dan başlayarak kardinaller ve büyük din adamları astrologlara danışıyordu. Astroloji'nin 16. yüzyılın sonlarına kadar süren öneminin nedeni burçların sağlıkla ilgili olduğuna inanılmasıydı. Vücutta her organın bir burç tarafından yönetildiğine inanılıyordu. Bu nedenle doktor olmak isteyen bir kişi tıp fakültesine gitmek istediğinde astroloji eğitimi de almak zorundaydı. İşte bu yüzyılda adı unutulmayan ve günümüze kadar gelen astrologlardan birisi de Nostradamus idi.³

¹ Annette von, Heinz, "Astroloji, Gizli Bilimler Ansiklopedisi, s.30-40
² Annette von, Heinz, "Astroloji", *Gizli Bilimler Ansiklopedisi*, s.40-41
³ <http://www.iskenderiye.com/yasam/ayrinti.asp?sirano>. 03.05.2006

BÖLÜM:2 İLAHİ DİNLERDE OKÜLİSTLİK İNANÇLAR

2.1. İlahi Dinlerde Fal

2.1.1. Yahudilik'te Fal

Yahudilikte geleceğin açıklanması, Yehova'nın sözcüsü olan peygamberler ve kâhinler tarafından yapılmaktaydı. Ancak kâhinlerin yapmış oldukları işler, Tanrı'nın mutlak kudretini ve otoritesine müdahale kabul edildiği için men edilmiştir. Bununla birlikte bir işin neticesinin öğrenilmesi için tefeülde bulunmak caiz görülmüştür. Ahdi Atik'te bu konuya dair; "... Ve vaki olsun ki, kendisine rica..." buyrulmuş olup, burada Hz. İbrahim'in kölesi Eliezer'in Hz. İshak'a eş seçerken tefeüle başvurduğunu görebiliriz.¹

Yahudi toplulukları arasında görülen en eski kehânetlerden biri kuşların uçuşuna bakarak gelecekte olacakları söylemektir. Bu tarz kehânette güvercin ve kargadan faydalanmışlardır. Hayvanlardan faydalanarak gelecekte haber vermenin başka bir şekli de İbraniler tarafından bilinen ölen hayvanların karaciğer hareketlerine bakılmasıdır. Yine İbraniler arasında yaygın bir fal şekli de bakıcılıktır. Bir kaba konan su, şarap ve benzeri maddelere bakmak suretiyle insanın geleceğini okumaktır. Yahudilerin başvurduğu ilginç bir bakıcılık da mehtaplı bir gecede insan gölgesini gözetmektir. Eğer insan böyle bir gecede gölgesini kaybederse, bu onun gelecek yıl içinde ölmesine işaret sayılmaktadır. Eski Ahid'in, bakıcılardan birçok defa bahsetmesi, bu da fal türünün İbraniler arasında çok yaygın olduğunu göstermektedir.²

2.1.2. Hıristiyanlık'ta Fal

İlk Hıristiyanlar fal ve kehaneti büyü'nün bir kolu olarak kabul ediyorlardı. Hıristiyan teolojisinde insanla gerçek Tanrı arasındaki ilişki ortadan kalktığı, bunun yerine insanla insan tanrı İsa arasındaki yakınlık ortadan konduğu

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, s.95

² ÇELEBİ, İlyas, *İslam İncisinde Gayb Problemi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.28-29

için kehanet ve faldaki iyi-kötü mücadelesi İsâ ile şeytan arasındaki savaşın bir parçası olarak algılanmış, insana musallat olan kötülükler, medyumluk ve benzeri şeyler cinlerin işi sayılmıştır. Ancak astrolojik alâmetler, rüya yoluyla olması gerekeni anlama ve bir işi kura ile belirleme iyi karşılanmıştır.¹

2.1.3 İslamiyet'te Fal

Cahiliye döneminde fal, önemli bir ilim olarak görülmekteydi. İslamiyet'in ortaya çıkışıyla bu ilim dalı tamamen ortadan kalkmamıştır. Bazı çeşitleri İslam dini tarafından haram sayılmasına rağmen, Müslümanlar arasında devam etmektedir.

Kur'an'da, "**fal**" kelimesi geçmemekle birlikte, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in bazı hadislerinde "fe'l" sözü geçmektedir. Bu kelime yazılış olarak fal'a benzer, fakat mana yönünü ile bizim anladığımız fal'dan daha değişik bir mana ifade eder. Buhari'nin naklettiği hadisi şerifte Hz. Peygamber (s.a.v.) ; "Adva (hastalığın Allah'ın takdiri olmaksızın bulaşması) yoktur, tıyara (bir şeyi uğursuz sayma) da yoktur. Ben hayırlı "fe'l'i (bir şeyi hayra yorma) severim"² buyurmaktadır. Görüldüğü üzere hadiste geçen "fe'l" kelimesinin bildiğimiz fal ile aynı anlamda olmayıp, "bir şeyi hayra yorma" manasında, olayların iyimser bir yaklaşımla hayra yorumlanması anlaşılmaktadır. Günümüzde kullanılan ve gelecekte haber verme anlamında kullanılmamıştır.

"Fe'l" kökünden gelen, tefe'ül, fefaül ve iftial kelimeleri ise fal tutmak manasında kullanılmaktadır.

Kur'an-ı Kerimde fal kelimesi yerine "**tyr**" kökünden gelen ve "uğursuzluk" anlamında olan "tıyere" kelimesi kullanılmaktadır. Ebû Hureyre'nin, Peygamberimiz (s.a.s.)'den naklettiği bir hadiste; "Tıyara yoktur, daha hayırlı olan fe'l vardır." buyurdular. Ebu Hüreyre; "Fe'l nedir ey Allah'ın Resulu? diye sorunca 'Sizden birinizin işittiği salih sözdür' dediği" rivayet

¹ Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,138

² Buhari, "Tıb", 43; İbn Mâce, "Tıb", 43.

edilir¹. Et-Tıyere ve't tıyere, inebe vezninde, kendisiyle teşe'üm olunan yaramaz fala denir. Ama fal daha umumîdir. Tıyere daha hususîdir ki, âdî ve değersiz fala mahsustur. Hadisteki tıyere, bir iş için evden çıkan yolcunun önünden kuş yahut da bir hayvanın geçmesiyle, bunu uğursuz sayıp maksadına gitmekten vazgeçip geri dönmesidir. Cahiliye adetlerinden olan bu fiil, İslâm dinince yasaklanmıştır.

Arapça'da tıyere gibi **"teşe'üm"** de "her hangi bir nesne veya olayı uğursuz sayarak ondan gelecekte birtakım olumsuz durumların doğacağını vehmetme" anlamında tefe'ülün karşıt anlamı olarak kullanılmıştır.² Ebu Hüreyre'nin, Resülullah'ın (S.A.M) "İslam'da teşe'üm yoktur, en hayırlısı tefe'üldür" buyurduğunu işittim, dediği rivayet olunur. Mecliste bulunanlar "Tefe'ül nedir" diye sorunca, Resülullah(S.A.M) "Sizden birinizin duyduğu güzel sözdür"³ buyurdu. Teşe'üm, hayırsız saymak, tefe'ül de uğurlu, hayırlı saymak manalarında kullanılmıştır. Hz. Peygamberin bir kelimeyi veya bir sözü hayra yormasına çeşitli örnekler vardır. Hasta olan bir kimsenin; "ya sâlim" ! diye bağıran birinin sesini duyması veya yitiğini arayan birinin; "ya vâcid! " diye seslenen birinin sesini duyunca, "bununla tefe'ül ediyorum" deyip, hastalıktan kurtulmayı umması ve yitiğini bulacağını ümid etmesidir. Yani bu sesleri hayra yorarak, neticenin bu şekilde olmasını beklemesidir.

Arapça'da, "uğur ve uğurlu şeyleri gösteren simge" anlamında kullanılan fal kelimesi, Batı dillerinde genellikle "Gelecekte haber verme" anlamında kullanılır. Dilimizde de Batıdaki anlamına yakın anlamda kullanılmaktadır. Bu çerçevede fal; "çeşitli tekniklerle gelecekte ve bilinmeyenden haber verme, gizli kişilik özelliklerini ortaya çıkarma sanatı" demektir.

İslam kaynaklarında çokça rastlanan bir başka fal türü de kitap falıdır. Kitap falı, başta Kur'an Kerim olmak üzere, Divân-ı Hâfız, Ahmediyye, Muhammediyye ve Envârü'l- âşıkın gibi kitapların sayfalarını açıp, çeşitli yorumlar yaparak kişinin falına bakılmaktaydı. Kuran, gözü kapalı açıldıktan sonra yedi sayfa geriye gidilir ve göze çarpan ilk âyet okunur ve konusuna

¹ Buhâri, "Tıb", 44.

² Çelebi, İlyas, "İslam'da Fal", *DİA*, XII,138

³ Buhari, "Tıb", 43

göre yorum yapılmaktaydı. Bu durum daha sonraları İnan'da basılan Kur'anların sonuna 5-10 sayfa falnâmelerin eklenmesi neticesini doğurmuştur.

İslam dininin kesinlikle yasakladığı falcılık, bir çeşit gaybdan haber vermedir. Dolayısıyla çeşitli yöntem ve şekillerde yapılan falcılıktaki en büyük problem, gelecekte haber verme iddiasıdır. Gelecekte haber verme işini cinler yapmaktaydı. Tefsircilerin rivayet ettiğine göre Hz Süleyman zamanında şeytanlar ve cinler gök kapılarına kadar çıkar, orada meleklerin konuşmalarına kulak verir, ezberledikleri sözleri yeryüzündeki kâhinlere aktarırlardı. Kâhinler de bunları insanlara haber verir, insanlar da gerçekten o haberlerin zaman içinde gerçekleştiğini görürdü. Şeytanlar, bir süre sonra yalan söylemeye, doğru habere yalan karıştırmaya başladılar. Öyle ki, bir doğru sözün yanına yetmiş yalan söz koyup kâhinlere söylüyorlardı. Derken, bazı kimseler bunları yazıp kaydetmeye başladı. Zaman içinde bu yazılanlar vesilesiyle cinlerin gaybı bildikleri söylentisi İsrailoğulları arasında yayıldı. Hz. Süleyman (a.s.) bunun üzerine bu bilgileri toplattı; bir sandığın içine koydu ve tahtının altına gömdü. Sonra da "Kim şeytanların gaybı bildiğini söylese, boynunu vururum!" diye ilan etti. Hz. Süleyman (a.s.)'ın vefatı üzerine, şeytanlar insanları kandırarak tahtın altını kazdırdılar ve sandığı çıkarıp, içindeki kitapları göstererek; "Bunlar Süleyman'ın (a.s) ümmetleri büyülediği büyüdür." dediler. Böylece insanlar arasında Hz. Süleyman'ın (a.s) büyücü olduğu söylentisi yayıldı.¹ Ayeti kerimede ise: **"Ve onlar, şeytanların Süleyman'ın mülkü aleyhine uydurdukları şeylerin ardına düştüler. Oysa Süleyman asla küfre düşmedi. Sadece şeytanlar küfre düştüler."**² Ayeti kerimede anlatıldığı üzere aslında büyü ve falcılıkla uğraşan Hz. Süleyman (a.s) olmadığı, şeytanlar olduğu vurgulanmaktadır.

Hz. Muhammed'in peygamberliği ve Kur'an'ın indirilmesiyle birlikte gayb kapısı cinlere kapatılmıştır. Artık onlardan her kim bir kulak hırsızlığı

¹ Er-Râzî, Fahrüddîn, *Tefsîr-i Kebîr Mefâtihu'l-Gayb*, Akçağ Yayınları, Ankara

1988, c.3, s.257-258

² el- Bakara, 102

yapmak için göğün kapılarına yaklaşacak olsa, bir alev topu tarafından helâk edilir. **“Hakikaten biz (cinler) göğü yokladık, onu güçlü muhafızlar ve alev toplarıyla doldurulmuş bulduk. Hâlbuki biz (daha önce, göğü) dinlemek için onun oturulabilecek yerlerinde otururduk; fakat şimdi kim dinlemek isterse kendisini gözetleyen bir alev topuyla karşılaşüyor.”**¹ Ayette ifade edildiği üzere cinler, göğün belli yerlerinde zaman zaman meleklerin yeryüzünde olup biten hadiselerle ilgili konuşmalarını dinliyorlardı. Ancak daha sonra bu imkânın onların elinden alındığı başka ayetlerle de ifade edilmiştir. **“Biz yakın göğü, bir süsle, yıldızlarla süsledik. Ve (gökyüzünü) itaat dışına çıkan her şeytandan koruduk. Onlar, artık mele-i a'lâ'ya (yüce topluluğa) kulak veremezler. Her taraftan taşlanırlar. Kovulup atılırlar. Ve onlar için sürekli bir azap vardır.”**² Razi'ye göre ise bu yakıcı ateşler Muhammed (s.a)'in peygamberliğinden önce de vardı. Ancak peygamber olarak gönderilişinden sonra bunlar daha da artırıldı, daha mükemmel ve daha güçlü hale getirildi demiştir.³

İbn Abbas r.a.'dan rivayet olunan bir hadisi şerife göre, Efendimiz s.a.v. bir gece ashabıyla oturmuş sohbet ediyordu. O sırada bir yıldız kaydı ve aydınlık saçtı. Efendimiz s.a.v. böyle bir olay cahiliye döneminde vuku bulduğunda ne dediklerini orada bulunanlara sordu. Onlar bu durumu, büyük bir kimsenin doğumuna veya ölümüne işaret saydıklarını söylediler. Efendimiz s.a.v. şöyle buyurdu: “Yıldız, ne bir kimsenin ölümü, ne de doğumu için kayar. Ancak Allah Tealâ bir konuda hüküm verince, Arş'ı taşıyan melekler tesbih ederler. Sonra onların altında bulunan gök ehli tesbih eder. Nihayet bu tesbih bizim dünyamıza kadar ulaşır. Sonra Arş'ı taşıyan meleklerin altında bulunan gök ehli, haberin ne olduğunu soruşturarak Arş'ı taşıyan meleklerle, ‘Rabbimiz ne buyurdu?’ derler. Onlar da bu hükmü kendilerine haber verirler. Her gök ehli diğer (daha aşağıdaki) gök ehline durumu bildirir. Nihayet haber dünya göğünde bulunanlara kadar ulaşır. Cinler bu haberi kulak hırsızlığı yaparak çalarlar da, bunun üzerine

¹ el- Cinn, 8–9

² es-Sâffat, 6–10

³ Fahrudin Er-Râzî, *Tefsîr-i Kebîr Mefâtihu'l-Gayb*, c.3, s.262–264.

kovalanırlar. Onların bu şekilde getirdikleri haber haktır. Ancak kendileri değişiklik yapıp artırma veya eksiltmede bulunurlar.”¹

Daha sonra Kur'an-ı Kerîm gaybı, Allah'tan başka hiçbir kimsenin bilemeyeceğini, peygamberlerle melekler dahi, kendilerine vahy edilmedikçe gaybdan haber veremeyeceklerini açıkça bildirmektedir: **"De ki: 'Göklerde ve yerde olan gaybı, Allah'tan başka bilen yoktur"**² ve **"De ki: Size 'Allah'ın hazineleri elimdedir demiyorum, gaybı da bilmiyorum..."**³ , **"Eğer gaybı bilseydim, daha fazla hayır yapardım..."**⁴ âyetleri bu gerçeği ifade etmektedir.

Şu halde cinlerin gaybı bilen varlıklar olduğunu, kendilerinin de cinlerle irtibat kurarak gelecekte haber verdiklerini söyleyen kimseleri tasdik etmenin İslamî bir temeli, dayanağı yoktur.

Kâhinlerin ve falcıların söylediklerinin bazen doğru olması da Cinlerin kâhine haber verdiği meselenin, insanların genellikle bilgi sahibi olamadığı veya hadisenin yakınında olanlar bildiği, uzağındakilere gizli kalan hususlar hakkında olabileceğidir. Çalıntı bir eşyanın yerinin söylenmesi bu türdendir. Ayrıca hüner sahibi kâhinler, genellikle keskin zekâlı, bilgi ve tecrübe sahibi kimseler olduklarından, bazen kendilerine getirilen problemler konusunda zan, tahmin veya akıl yürütme yoluyla da doğruya isabet edebilirler.

Bu sebeple Ehl-i Sünnet'in itikat kitaplarında, kâhinlerin ve falcıların söylediklerinin tasdik edilmemesi bir itikat ilkesi olarak zikredilmiştir.⁵

Bazı âlimler ise cinlerin halen az da olsa bazı bilgileri aldığını söyleyerek Hz. Hz. Aişe (r.a)den rivayet olunan ve Müslimin kitabın da olan şu hadisi delil getirmişlerdir. "Bazı kimseler Rasulullah'a (s.a.v.) gelerek kâhinler hakkında soru sordular. Rasulullah (s.a.v.) de ona: "Onlar hiçbir şey değildir", dedi. Soruyu soranlar: "Ey Allah'ın Rasulü! Onlar bazen bize bir şey söylüyor ve

¹ Müslim, Kitabu's Selam, 4.

² en-Neml, 27/65.

³ el-En'âm, 50.

⁴ el-A'râf, 188.

⁵ Sifil, Ebubekir, "Geleceği Görme Masalı: Fal, Kehanet, Astroloji",
Semerkand

Dergisi, Yıl 8, Sayı 86, Mart 2006, s. 10

söyledikleri doğru çıkıyor”, deyince şöyle buyurdu: “O söz (kâhinin) cinden (öğrendiklerinden)dir. Cin onu (gökten) kapar da, tavuğun gıdaklaması gibi dostunun (kâhinin) kulağına gıdaklar. Bu suretle ona yüz yalandan daha fazlasını karıştırırlar.”¹

Kur’an-ı Kerimde yasaklanan bir başka fal türü de şans okları ve ezlâmdır. **“fal okları aracılığı ile şans aramanız size haram kılındı”**.², **“Ey müminler, içki, kumar, anıt taşlarına fal okları şeytan işi iğrençliklerdendir, bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz”**³ ayetlerindeki "Fal okları" da Cahiliye dönemi Arap geleneğinde önemli bir işe girişmeden önce bu işin sonunun iyi gelip gelmeyeceğini anlama amacıyla kullanılan oklardır. Bunlarla yapılan işlemler kumarla bağlantılı ve tevhit inancıyla bağdaşmayacak uygulamalardı. Allah'tan başkasına kulluk anlayışını çağrıştıracak ve kişinin ruhunu birtakım temelsiz inanışlara kilitleyecek bu tür uygulamalar da içki ve kumar yasağının peşi sıra zikredilmiş ve yüce Allah'ın hoşnut olmadığı, bir mümine yaraşmayan çirkin fiillerden sayılmıştır.

Cenab-ı Allah, fal okları vasıtasıyla kısmet öğrenmemizi haram kıldı. Bunun hikmeti de şudur: Bu tür hurafelerle uğraşmak, birey ve toplumun çalışma şevkini kırar. Onları tembelliğe, basiretsiz bir şekilde hayat yolunda yürümeye zorlar, insanları falcıların ve kâhinlerin elinde oyuncak haline getirir ki, İslâmiyet bütün bunlardan uzaktır. Zamanımızda çeşitli kâğıt, fincan ve muskayla kısmet öğrenmek için fal açma sevdası yaygın hale gelmiştir. Bunların tümü dince reddedilen ve Müslüman’a yaraşmayan davranışlardır. Bütün bunlar bir yana, tespih veya Kur’an-ı Kerim ile fal açarak kısmeti öğrenmek de İslâm’ın ve Kur'an'ın reddettiği bir fiildir.⁴

Kendilerine "arrâf" yahut "kâhin" denilen falcıları ve bu falcılara gidip fal baktırarak onlara inananları Hz. Peygamber (s.a.s.) ağır bir dille kınamış hatta kâfirlikle nitelemiştir. "Kim bir kâhine gider, dediklerini doğrularsa;

¹ Buhari, Kitabu't Tevhid, 13.

² el-Mâide, 3.

³ el-Mâide, 90.

⁴ Hicazi, Muhammed Mahmud, Furkan Tefsiri, Çev. Mehmet Keskin,

İlim

Yayınları, c.II, s.22.

şüphesiz ki Muhammed'e indirilmiş olanı inkâr etmiş olur"¹ buyurmuştur. Geniş halk kesimleri genellikle bu inceliklerin farkında olamayacağı için, Hz. Peygamber (s.a.v.) falcıya ve kâhine itibar ederek giden ve onların söylediklerini tasdik eden kimselerin kırk gün namazlarının kabul edilmeyeceğini ve bunların kendisine indirileni (Kur'an'ı) inkâr etmiş sayılacaklarını ve cennete giremeyeceklerini haber vermiştir. Ebû Dâvûd'da geçen hadis de Hz Peygamber (s.a.v.):"Her kim bir arrafa gidip de ona bir şey sorarsa, kırk gecelik namazı kabul olmaz."²

İnsanoğlunun yarın ne olacağını bilme merakı onu tarih boyunca gerek kendisiyle gerekse çevresiyle ilgili bilinmezleri anlayıp keşfetmeye ve geleceğin neler getireceğini önceden öğrenmeye ve böylece kendi kaderine hükmetmeye çalışmıştır. Bu da zaman içinde bu işi meslek edinen falcı, büyücü, sihirbaz, kâhin ve bakıcı gibi kişilerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.³

2.2. İlahi Dinlerde Büyü

2.2.1. Yahudilik'te Büyü

Büyünün tarihi çok eskilere dayanır. Hz. Musa'nın ve diğer peygamberlerin gönderildikleri kavimler tarafından "sihirbaz" ve "büyülü" olarak isimlendirilmeleri, o zamanlarda sihrin ve büyü'nün varlığını ortaya koymaktadır.

Yahudilik M.Ö. XV. yy'da Hz.Yakup ile başlamıştır. Hz.Yakup'un oğlu Yusuf'un kuyuya atılmış ve daha sonra Hz. Yusuf bir kervan tarafından çıkarılmış ve Mısır'a götürülmüş. Hz. Yakup'un oğulları Mısır'a yerleşmişler ve burada kaldıkları sürede Mısır medeniyetinden etkilenmişlerdir. İsrailoğulları daha sonra Hz. Musa tarafından Mısırdan çıkarılmıştır. Bu itibarla Yahudilikte büyü'nün temelleri Mısır medeniyetine dayanmaktadır. Mısır medeniyetinde sihir ve büyü çok yaygındı. Yahudiler, büyücülük işlerini

¹ Ebû Dâvûd, "Tıb", 3904.

² Müslim, "Selâm", 125.

³ Aydın, Mehmet, "Fal", *DİA*, XII,134

Mısır'da tutsaklık döneminde öğrendiler.¹ Bâbil ve Mısır'daki kadar çeşitleri ve usta uygulayıcıları bulunmasa da Yahudi kutsal kitabındaki şiddetle yasaklamalardan anlaşılmalıdır ki Yahudi dini büyüsel kavramların etkileri altındaki bir kültür çevresinde gelişmiştir.² Bu kültür merkezlerinden birisi de Mezopotamya medeniyetidir. İsrailoğullarının tarih sahnesine çıktığı dönemde komşusu oldukları bu medeniyette de sihir ve büyü çok yaygındı. Özellikle Bâbilliler'de toplum hayatı büyü üzerine kurulmuş, Sanat, ticaret, savaş, din, av gibi bütün faaliyetler hep büyü ile iç içe idi. Bâbil esaret yaşayan İsrailoğullarının, uzun süren bu esaret döneminde onlardan büyü pratikleri öğrendiler.

Yahudi kutsal kitabında büyü için kullanılan birçok kelime vardır. Bunlar arasında en yaygın olanı "kshp" kökünden gelir. "Aşaf"(büyücü) kelimesi de kutsal metinlerde yer almaktadır. "Düşünün ne olduğunu söylesinler diye sihirbazları, falcıları, büyücüleri, yıldızbilimcileri çağırttı. Hepsi gelip kralın önünde durdular" diye emretti.³

Yahudi kutsal kitabında başlıca üç büyücü tipi verilir. 1. Esas işi gelecekte haber verme olan kimseler. Bunlar falcı (meonen), müneccim (kosem kesmim) ve gaupten haber veren kâhinlerdir (menaheş). 2. Doğrudan doğruya büyü ile uğraşan, büyücü-afsunucu (mekhaşef), büyü ve tılsımla bağlayan (hovar, hever) kimseler. 3. Cincilik ve bakıcılık yaparak, ölü ruhlarından bilgi edinerek hem kehanet hem de büyü ile uğraşanlar.⁴ Yahudi kutsal metinlerinde "Size gelince, peygamberlerinizi, falcılarınızı, düşlerinizi ve görenlerinizi, medyumlarınızı, büyücülerinizi dinlemeyin! Onlar Size, Bâbil Kralı'na kulluk etmeyeceksiniz diyorlar."⁵

Ayrıca Yahudi kutsal kitabında, büyüün ve sihrin etkisine inanma, tanrı iradesinin beşeri maksatlara alet edilmesi anlamını çağrıştıracığından, tek bir Tanrı'nın dünyayı idare etmesi inancına ters düştüğünden şiddetle

¹ Ullmann, Manfred, İslâm Açısından Sihir ve İslâm Kültür Tarihinde Maji, Çev.

Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, İstanbul 1994, s.30

² Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,505.

³ Daniel, 2/2

⁴ Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,505.

⁵ Yeremya, 27/9

yasaklanır. Kutsal kitapta bu durum: "Büyücü kadını yaşatmayacaksınız"¹ ve "Cincilik yapan ve ruh çağırın ister erkek olsun, ister kadın olsun kesinlikle öldürülecektir. Onları taşılayacaksınız. Ölümlerinden kendileri sorumludur"² emirleri ile açıklanır.

Yahudilikte büyücülüğün çok büyük cezası olmasına rağmen, çeşitli kavimlerin etkisiyle belirli çizgiler dahilinde, büyü uygulanmıştır. Bunlardan bazıları: Bir hastayı iyileştirmek için hastalığını bir hayvana aktarma, ineğin küllerini içeren su ile arınırlar, tahta heykelcikler olan "Terafim"lerle fal bakarlar ve sihirli değnekler kullanırlar.³

2.2.2. Hıristiyanlık'ta Büyü

Hıristiyanlığın kurucusu Hz. İsa Yahudi toplumu içinden çıkmış bir peygamberdir. Ona inananlar ise ya bizzat Yahudi ya da Yahudi toplumları içindeki diğer milletlerdi. Bundan dolayı Hıristiyanlığın kültürel olarak ilk etkilendiği toplum, Yahudi toplumu olmuştur.

Hıristiyanlık, Yahudilik gibi milli bir din olmayıp, evrensel bir din olması da onu bütün dünyaya ve milletlere açılmasını sağlamıştır. Özellikle misyonerlik faaliyetleri ile Hıristiyanlar dünyaya açılmış ve çok çeşitli kültürlerle diyalog kurmuşlardır. Mısır, Mezopotamya, Hint ve Fars'ı dini yönden etkilemeye çalışırken, onların medeniyetlerinden ve kültürlerinden etkilenmişlerdir.

Hz. İsa Filistin topraklarında Beytlehem şehrinde, Kral Hirodes'de doğmuştur. İsa Mesih'in doğumunda, doğudan gelme müneccimlerin doğumu müjdeledikleri sadece bir İncil'de yer alır. "İsa'nın Kral Hirodes devrinde Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde doğmasından sonra bazı yıldızbilimciler doğudan Yeruslaim'e gelip şöyle dediler: "Yahudiler'in Kralı olarak doğan çocuk nerede?"(Matta, 2/1)⁴

¹ Çıkış, 22/18

² Levililer, 20/27

³ Scognamillo, Glovanni, *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü*, Çev: Arif

Arslan, Karizma Yayınları, İstanbul 1999, s.42.

⁴ Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,505.

İncil'de sihir ve büyü ile ilgili konular çok az geçmekle birlik de cin, cinlerle muhatap olma konuları çokça geçer ve neredeyse bütün hastalıkların kaynağı olarak cinler gösterilir.

2.2.3. İslamiyet'te Büyü

İslam dini gelmeden önce Cahiliye Arapları arasında büyü ve sihir çok yaygındı. Cincilik, kehanet, fal okları, yıldızlara bakmak, küçük kareler çizip içlerine harf veya sayı yazmak, düğüm atmak ve üflemek gibi yollarla büyü yapmak yaygın olan inanışlardı. Bütün bu işler putperestlikle birlikte yürütülüyordu. Araplar büyücülerden çekinir ve onlara saygı duyarlardı. İslamiyet'in gelişi ile birlikte, büyücülük büyük günahlardan sayılmış, Kur'an ve hadislerde sihir kökünden türeyen kelimeler kullanılmak suretiyle bu iş açık ve kesin bir şekilde yasaklanmıştır.¹

Firavun gibi hak dine karşı mücadele verip onu başarısız kılmaya kalkışanların, sihir ve sihirbazlardan yararlandıkları gibi müşriklerde, Hz. Peygamber'in ve İslâm'ın başarısını sihir diye niteleyerek gölgelemeye çalışmışlardır. Yine Kur'an'da da Hz. Nûh'un sihirbazlıkla itham edilmesi, sihrin varlığının çok eskilere dayandığını göstermektedir.

Kur'ân-ı Kerîm ve hadislerde de sihir konusuna yer verilmiş ve söyle buyrulmuştur: **"Şeytanların Süleyman'ın hükümdarlığı hakkında söylediklerine uydular. Oysa Süleyman kâfir değildi, ama insanlara sihri öğreten şeytanlar kâfir olmuşlardı. Babil'de, melek denilen Harut ve Marut'a bir şey indirilmemişti. Bu ikisi "Biz sadece imtihan ediyoruz, sakın inkâr etme" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Hâlbuki bu ikisinden, koca ile karısının arasını ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Oysa Allah'ın izni olmadıkça onlar kimseye zarar veremezlerdi. Kendilerine zarar verecek, faydalı olmayacak şeyler öğreniyorlardı. And olsun ki, onu satın alanın ahiretten bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında**

¹ Tanyu, Hikmet, "Büyü", *DİA*, VI,506.

sattıkları şeyin ne kötü olduğunu keşke bilselerdi!”¹ Ayeti sihir ve büyü yapmanın mutlak bir küfür olduğu ifade edilmiştir.

Hz. Peygamber’in (s.a.v.) sihirle ilgili hadisleri ise:

1- “Helak edici yedi (büyük günah) sakının: Allah'a eş ve ortak koşmak, sihir (büyü), haklı bir meseleden dolayı müstesna Allah'ın (öldürülmesini) haram kıldığı bir kimseyi öldürmek, ribâ (faiz) yemek, yetim malı yemek, savaşta cepheden kaçmak, hayâsızlıktan uzak, fuhuştan habersiz mümine kadınlara zina isnat etmek.”²

2- “ Kim bir arrâfa (kâhine) gelir, bir şeyler sorar ve söylediklerine de (inanıp) onu tasdik ederse, kırk gün namazı kabul edilmez.”³

3- “Kim bir arrâfa (gaybi bilir iddiasında olan, yıldızlardan hüküm çıkaran) veya bir kâhin (büyücüye, gayptan haber verene (inanarak) giderse şüphesiz ki o, Muhammed'e indirileni inkâr etmiştir.”⁴

4- “Düğüm atarak üzerine üfleyen kimse sihir yapmıştır. Sihir yapan ise şirk koşturmuş. Üzerine bir şey takan kimse, (taktığı şeye) güvenmiş olur.”⁵

Sihir ve büyü hakkında İslam dini kaynaklarında deliller olmasına rağmen, İslam uleması sihrin varlığı hakkında ihtilafa düşmüşlerdir. Sihir, gerçekten var olan bir şey mi, yoksa el çabukluğu ile yapılan bir hokkabazlık veya bir aldatma mı? Ehl-i sünnet âlimlerinin çoğu sihrin var olduğu ve tesirinin de bulunduğu görüşündedirler.

Mu'tezile âlimleri ve Ehl-i sünnetten bazı âlimler ise sihrin gerçekte olmadığı, sihir diye ortaya konan işlemlerin büyük bölümünün gerçekte hünerli bazı kimselerin sergilediği el çabukluğu, algı yanıltması olduğudur. Ayrıca halkın bilgisizliğinden yararlanarak bazı fizik kanunlarını istismar etme; ilâçlar içirerek bir kısım insanları etkileme, umulmadık yöntemlere başvurarak insanları birbirine düşürme gibi gerçekte normal olan bir olayın olağan üstü

¹ El-Bakara, 102

² Buharî, “vasayâ”, 23, “hudud”, 18, “tıb”, 48, Müslim, “iman”, 144.

³ Müslim, “Selâm”, 125

⁴ Ebû Dâvud, 382, el-Beyhakî, VII, 136.

⁵ Nesei, Tahrîmu'd demm, 19, VII, 117

bir yanı varmış gibi gösterilmesinden ibaret olduğunu belirtmişlerdir. Onlara göre bunlar mümkündür, fakat gerçek anlamda sihir değildir. Çünkü sihirbazlar bunları yaptığı takdirde büyülenen kişi, eşyayı gerçek mahiyetinden farklı bir şekilde görür. Susayan insanın serabı su zannetmesi, gemide giden insanın, çevresindeki dağların ve ağaçların gemiyle birlikte yürüdüğünü zannetmesi gibi olduğundan farklı görürler. Büyülenen insan da bir kısım hayallere kapılır ve eşyayı gerçek şeklinin dışında görmeye başlar. Bu görüşte olan âlimlere göre sihirbaz eşyanın hakikatini değiştiremez. Mesela denizi karaya çeviremez, Allah'ın yaratıklarından herhangi birini, yaptığı sihirle emri altına alamaz. Sihirbaz da ancak diğer insanların yaptığı şeyleri el çabukluğu ve hilekârlıkla yapar ve büyülediği kimseleri etkileyerek, yaptıklarını gerçek gibi gösterir ve inandırır.¹

Şafîilerden Ebû Bekir el- Esterâbâdî, hanefîlerden Ebû Bekir Râzî gibi âlimlerin benimsedikleri bu görüşe göre, sihirin etkisi hayal ve vehimden ibarettir; fiziki bir etkisi yoktur.²

Genelde sihir ve büyü'nün varlığını kabul eden İslam bilginleri yanında, sihir ve büyü'nün gerçekte olmadığını ve hayalden ibaret olduğunu savunan ve bu anlayışın öncüleri olan Mu'tezile'nin delilleri şunlardır:

1. "(Musa): "Siz atın" dedi. Onlar atınca insanların gözlerini büyülediler, içlerine korku saldılar ve böylece büyük bir büyü gösterdiler."³ Ayeti sihrin gözle görülen bir şey olduğunun delilidir.

2. "Sihirbazlar 'Ey Musa, ya sen at veya önce atan biz olalım' dediler. Musa 'Hayır siz atın' dedi. Bir anda onların ipleri ve değnekleri, sihirleri yüzünden Musa'ya, hareket ediyorlarmış gibi görüldü"⁴ Ayeti sihrin gerçek değil, hayal olduğunun kanıtıdır.

3. "Sağ elindeki at da onların yaptıklarını yalayıp yutsun; onların

¹ et-Taberi, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir, *Taberi Tefsiri*, Çev. Kerim Aytekin,

² Hasan Karakaya, Hisar Yayınevi, İstanbul 1996, , c.I, s.292-294. Tehanevi, Muhammed b. A'la b. Ali el-Faruki el-Hanefi, *Keşşafu İstılahati'l-*

fünun, "sihir", Daru Sadır, Beyrut. s. 648-649

³ A'raf. 116

⁴ Ta-ha, 65-66

yaptığı sihirbaz hilesinden ibaret. Sihirbaz ise amacı ne olursa olsun ona ulaşamaz."¹ Ayeti ise sihirbazın hak üzere olamayacağını dolayısıyla sihirbaz için kurtuluşun mümkün olmayacağını gösterir.

4.Mutezile âlimlerine göre eğer sihirbaz, suyun üzerinde yürüse, havada uçsa veya toprağı anında altına çevirse, Peygamberlerin mucizelerine inanmak batıl bir şey olurdu. Onlara lüzum kalmazdı. Hak ile batılda birbirine karışırdı. Peygamber ile sihirbazı birbirinden ayırmak mümkün olmazdı, her kişinin gösterdiği hakikatler, aynı şeyler olurdu.²

Sihrin gerçekte olmadığı söyleyen Mutezile âlimlerinin diğer delilleri şöyledir:

A. Allah'tan başka her şey, ya bir mekân tutar veya o mekânı tutan şey ile kaimdir. Eğer Allah'tan başkası cismin ve hayatın yaratıcısı olsaydı, bu başka olan şey mekân tutan bir şey olurdu. Mekân tutan şeyin de mutlaka kudretiyle kadir olması gerekirdi. Çünkü "cisimler birbirine benzer" kaidesinden dolayı, o şey eğer zatı gereği kadir olsaydı, her cismin böyle olması gerekirdi. Ancak kudretiyle kadir olan varlığın, cisim ve hayatı yaratması mümkün olmaz. Buna iki şey delâlet etmektedir.

Birincisi: Birimizin hiç yoktan cismi ve hayatı yaratamayacağı hususunda zaruri bir bilgi vardır. Bu nedenle bizim kudretimiz, cisim ve hayatı yaratamamada onun kudreti gibidir. Bu sebeple bu imkânsızlık bütün cisimlerde müşterek bir hükümdür. Binaenaleyh bu hüküm için müşterek bir illetin bulunması gerekir ki burada, "kudretimizle kadir olmamız" dan başka herhangi ortak bir nokta yoktur. Bu böyle olunca, kudretiyle kadir olan bütün varlıklar için de, cisim ve hayatı yaratmanın imkânsız olması gerekir.

İkincisi: Şüphesiz bizim bazı kudretlerimiz bazı kudretlerimize terstir. Buna göre cismi ve hayatı yaratmak için salâhiyetli bir kudretin varlığını kabul etsek, bu salâhiyetli kudretin diğer normal kudrete ters olması, normal kudretlerin birbirlerine ters olmasından daha güçlü olmazdı. Cisim ve hayatı yaratmaya elverişli olma hususunda bu kadar ters olma (muhalif olma)

¹ Ta-ha, 69

² Sabuni, Muhammed Ali, *Ahkâm Tefsiri*, Çev. Mazhar Taşkesenlioğlu, Şamil

Yayınevi, İstanbul 1984, c.1,s.58-59

yeterli olsaydı, normal kudretlerin birbirlerine muhalif olması, içlerinden bazısının cismi ve hayatı yaratmaya elverişli olmasını gerektirirdi. Durum böyle olmadığına göre, biz kudretiyle kadir olan bir varlığın da cismi ve hayatı yaratmaya kadir olamayacağını anlamış olduk.

B. Eğer biz Allah'tan başkasının cismi, hayatı, rengi ve tadı yaratmasını mümkün görseydik, mucizelerle peygamberliğe istidlal etmek imkânsız olurdu. Çünkü semavî güçlerin, yeryüzü güçleriyle birleşmesi vasıtasıyla harikulade şeylerin meydana gelebileceğini söyleseydik, peygamberler elinde zuhur eden mucizelerin Allah tarafından olduğunu kesin olarak söylememiz imkânsız olurdu. Peygamberlerin mucizelerini ise, sihir vasıtasıyla ortaya koydukları mümkün görülürdü. Böylece de peygamberlik müessesesiyle ilgili hükümler her bakımdan geçersiz olurdu.

C. İnsanlar arasında cismi ve hayatı yaratmaya kadir olan kimselerin bulunduğunu mümkün görsek, bu kimseler çok büyük servetler elde etmeye kadir olurlardı. Ancak sihir yaptığını iddia eden kimselerin, azıcık bir mal elde etmek için bile son derece gayretli olduklarını görüyoruz. Böylece onların, sihir yoluyla bazı şeylere kadir oldukları iddialarında yalancı olduklarını anlıyoruz. Çünkü biz şöyle diyoruz: Şayet altın olmayan maddeleri altın madenine çevirmeleri mümkün olsaydı, bu durumda onların bu yolla kendilerini güçlükten ve zilletten kurtarmaları gerekirdi. Ama insanların böyle bir şeye iltifat etmemiş olduklarını görmemiz bu görüşün asılsızlığını gösterir. Kadî şöyle demiştir: "Bütün bunlarla sihrin bu şeylerden hiçbirinin yaratıcısı olamayacağı ortaya çıkmıştır."¹

Yine mutezileden Cübbai şöyle der: "Sihirbazların, insanların gözlerini büyüleyebileceklerini, böylece de onların insanlara, bir şeyi olduğundan başka bir biçimde gösterebileceklerini caiz görenlerin, nebî ve peygamberlere olan imanları doğru olmaz. Bu böyledir, zira onlar bunu tecviz ettiğinde, bu durumda belki de, Muhammed ibn Abdullah diye gördüğü bu kimse, o Muhammed değil, aksine şeytan; müşahede ettiğimiz o mucizelerin de aslında hakikatleri yoktur; aslında bunlar, o sihirbazların bâtil fikirleri nev'inden şeyler olmuş olur. Bu kapı açıldığında da, her şey bâtil

¹ Fahrudin Er-Râzî, Tefsîr-i Kebîr Mefâtîhu'l-Gayb, c.3, s.262-264.

olur."

Mutezile bu yaklaşımı, mucizelerin sihir olarak değerlendirilebileceği korku ve endişesine dayanmaktadır. Ve bu kapının açılması durumunda mucizelerin sihir, peygamberlerinde sihirbaz gibi görüleceği endişesidir.

Eş'arî kelimcilerinden Bakıllanî, "*Risale fi beyani'l-fark beyne'l-mu'cizat ve'l-hiyel ve'l-kehane ve's-sihr ve'n-narencat*" adlı eserinde mucizeyi diğer oyun ve hilelerden ayıran birinci çizginin, peygamberlerin gösterdikleri mucize ne kadar ileri ve teknik olursa olsun hiçbir hile ve bilgi ile peygamber olmayanlar tarafından ortaya konamayacağı. İkinci çizginin ise tarifte olduğu üzere mucize; kendisine ve türünden bir şeye yalnız Allah'ın güç yetire bildiği bir şey olduğudur. Ölüyü diriltmek, tedavisi olmayan hastayı iyileştirmek, normal olarak insanın yapamadığı tarz ve çoklukta yapılan olağan üstü fiiller gibi.

Kurtubi ise: "Aslında sihir hile ile bir şeyi örtmektir. Zira sihirbaz, hile ile bir takım şeyler yaparak, sihir yapılan kimseye, bazı şeyleri olduğundan başka türlü gösterir. Serabın uzaktan su görünmesi gibi, sihir de gerçek dışıdır." demektedir.¹

Sihrin var olduğu ve tesirinin de bulunduğu görüşünde olan Ehl-i sünnet âlimlerinin delilleri ise şöyledir:

1. "(Musa): "Siz atın" dedi. Onlar atınca insanların gözlerini büyülediler, içlerine korku saldılar ve böylece büyük bir büyü gösterdiler."² Ayeti sihrin gerçek olduğunun ispatı için delildir. Zira "büyük bir sihir (meydana) getirmiş oldular" cümlesi bunu açık bir şekilde gösterir.

2. "...işte onlardan (o iki melekten) koca ile karısının arasını ayıracak şeyler öğrendiler..."³ Ayeti de sihrin gerçekten var olduğunu gösterir. Zira onunla karı-koca arası açılıyor ve aralarına düşmanlık gibi hoş olmayan şeyler sokuluyor.

¹ İbnü'l-Manzûr, Ebu'l-Fazl Cemâleddîn Muhammed, *Lisânu'l- Arabi'*, Beyrut, c.4, s.349

² El-A'raf. 116

³ El-Bakara, 102

3. "...Halbuki (sihirbazlar) Allah'ın izni olmadıkça onunla hiçbir kimseye zarar verici değillerdir..."¹ Ayeti de sihrin zararlı olduğunu ispat eder. Yalnız bu zarar vermenin de ancak Allah (cc)'in dilemesiyle olacağına işaret vardır.

4. "Düğümlere üfüren (nefes)lerin şerrinden"² Ayeti ise sihrin tesirinin büyük olduğunu, hatta bizimde sihirbazların üflemesiyle düğümledikleri sihirlere şerrinden Allah (cc)'a sığınmamızı emrediyor.³

Sihir, şeytanın işlerindedir. Şeytan üfleme, dokunmak ve vesvese vererek insanın üzerinde sihrin etkisini gerçekleştirir. Sihirbaz da şeytanın kendisine bilgi vermesi ve ondan yardım alması sayesinde işlem yapar. Şeytandan gerekli telkinleri aldıktan sonra bir takım sözler söyleyerek ve işlemler yaparak bu telkinleri başkalarına karşı kullanır.

Âlimlerin cumhuru; "Resulullah (sav) efendimize bir Yahudi tarafından sihir yapıldı. Yapılan sihrin etkisinde kalan ve şikâyetçi olan Resulullah (sav) efendimize Cebrail (sav) gelerek. 'Sana Yahudilerden bir kimse sihir yapmıştır ve onu da filan yerdeki kuyunun içinde bir taşın altına saklamıştır' dedi. Resulullah (sav) efendimiz de o kuyuya adam göndererek o sihri çıkarttırdı. Yapılan düğümleri teker teker (Muavezeteyn) Felâk ve Nâs surelerini okuyarak çözdü. Böylelikle daha önce şikâyetçi olduğu rahatsızlıklar ortadan kalkmış oldu"⁴ Hadis-i şerifini sihrin var olduğuna ve tesirinin de bulunduğu delil olarak getirirler. Böylelikle iddialarını ispatlamış olurlar.

Eş'arî kalamcılarının Bakıllanî'ye göre: sihir batıldır ve aslı yoktur demek mümkün değildir. Zira Allah Teala (c.c) Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "**Şeytanların Süleyman'ın hükümdarlığı hakkında söylediklerine uydular. Oysa Süleyman kâfir değildi, ama insanlara sihri öğreten şeytanlar kâfir olmuşlardı. Babil'de, melek denilen Harut ve Marut'a bir şey indirilmemişti. Bu ikisi "Biz sadece imtihan**

¹ El-Bakara, 102

² Felâk 4

³ Sabuni, Muhammed Ali, *Ahkâm Tefsiri*, Çev. Mazhar Taşkesenlioğlu, c.1,s.59

⁴ Nesai, "Kitabu Tahrimi'd Dem" 7, Buhari, "Tıb" 10

ediyoruz, sakın inkâr etme" demedikçe kimseye bir şey öğretmezlerdi. Hâlbuki bu ikisinden, koca ile karısının arasını ayıracak şeyler öğreniyorlardı. Oysa Allah'ın izni olmadıkça onlar kimseye zarar veremezlerdi..."¹ Yüce Allah bu ayette, büyüünün gerçek olduğunu ve kendi izni olmadıkça söz konusu olmasa da, büyülenen kimseye zarar verebileceği hususunda açık bir ifadede bulunmaktadır. Ayette geçen "Allah'ın izni" ibaresinden emir ve müsaade manası çıkarılmamalıdır. Çünkü büyü yapmanın haramlığı konusunda Müslümanların icmaı vardır. Buradaki "izin"den maksat, Allah'ın takdir ve yaratmasıdır. Büyücü öğrendiği formülleri uygularken onun etkisini halk etmesinden başka bir şey değildir.²

Elmalı'lı M.Hamdi Yazır'a göre sihir, her ne olursa olsun, sebebi gizli olan ince şey demektir. Dolayısıyla fecir vaktinin başlangıcına da ufuk çizgisinin inceliğinden dolayı "Sîn"in fethi ile "sehar" denilir. Bu anlamda, yani 'sebebi gizli olan ince şeyleri bilmek ve tanımak' anlamında sihrin küfür olmayacağı açıktır. Ancak dinî geleneklerdeki anlamıyla sihir sadece bu demek değildir. Sebebi gizli olmakla beraber, 'gerçeğin aksine tahayyül olunan yıldızcılık, şarlatanlık, hilekârlık yolunda cereyan eden herhangi bir şey' demektir. Halk dilinde sihir bu anlamda kullanılır ve bu da çirkin bir şeydir. Çünkü bunda esrarengiz bir şekilde hakkı batıl, batılı hak; hakikati hayal, hayali hakikat diye göstermek vardır. Nitekim "İnsanların gözlerini büyülediler." (A'râf, 7/116), "Sihirleri sayesinde ipleri ve sopaları onun hayalini büyüledi, çünkü onlar gerçekten yürüyor gibiydiler."³ buyrulmaktadır.

Elmalı'lı, Harut ve Marut kıssasıyla alakalı olarakta, bu iki meleğin vahiy meleği olduğuna dair herhangi bir delil yoktur. Eski bir medeniyet merkezi olan Babil şehri ahalisinden bir takım kimseler ilhama mazhar olmuşlar, bu sayede hilkatteki gizli sırlardan bazı harika ve acaip şeyler öğrenmişler. Öğrenirken bunların şerrede müsait olduğunu, kötüye kullanılması durumunda küfür olacağını da öğrenmişlerdir. Dolayısıyla Babil halkının

¹ El-Bakara, 102

² Bakıllanî, Ebu Bekir, *Olağanüstü Olaylar Ve Aralarındaki Farklar (Mucize,*

Keramet, Sihir), Çev. Adil Bebek, Rağbet Yayınları, İstanbul 1998, s.100-101

³ Tâ-hâ, 66

birçoğuna ilham yoluyla öğretilen bu şeyler hadd-i zatında sihir değildi. Fakat sihir olarak da kullanılmaya ve böyle kullanılınca küfür olur. Bunun için ayette bunun sihir olduğu ifade edilmiştir. Aslında her bilgi böyledir. İlim büyüklüğü ölçüsünde ve ilim olması bakımından hayra ve şerre müsaittir. İlim ne kadar ince ve yüksek olursa, şer ve fitne ihtimali de o nisbette büyük olur. Bunun için birçok din âlimleri: Özünde haram olan hiçbir ilim yoktur. Hatta şerrinden korunmak için sihir bile öğrenmek haram değildir. Ancak yapmak haramdır ve küfürdür. Demek ki, sihir sırf şeytanî bir şeydir ve bu başlıca iki kısımdır. Birisi şeytanların sırf kendilerinden uydurdukları pisliklerdir. Diğeri ise Babil'deki gibi, esasında meleklerle mahsus olan bazı yüce bilgilerle acaip tekniklerin kötüye kullanılmasıdır.

Ayette, "Allah'ın kitabını arkalarına atıp, Süleyman'a karşı o şeytanların takip ettikleri şeylere uyan ehl-i kitabın bu fırkası, bu Yahudi zümresi, o kâfir şeytanların izlediği ve öğrettiği bu iki çeşit sihir kitaplarından karı ile kocanın arasını ayıracak şeyler öğreniyorlar." Bu tabir, sihrin en yüksek derecedeki tesirini ifade içindir. Âyet bize gösteriyor ki, sihrin en büyük tesiri ruhlar üzerindedir; fikirleri bozar, kalbleri çeler, ahlâkı perişan eder, toplumların altını üstüne getirirler. Şu halde sihrin aslı yoktur diye aldanmamalıdır. Ve böyle sihirbazlardan sakınmalıdır¹

İbn Haldûn'un da içlerinde yer aldığı birçok sünnî âlim, Kur'an-ı Kerimden bakara 102, a'raf 116 ve felâk suresini, Hz. Peygamber'e sihir yapıldığını anlatan hadisi ve âlimlerin, sihir yapan kişinin dinden çıkması, sihir kendisi yapmış veya sihir yaptırmış, sihir ile bir kişinin ölümüne sebebiyet vermiş olanlarla ilgili olarak fıkıh kitaplarında nasıl bir cezaya çarptırılacağı hakkında görüş beyan etmeleride sihrin gerçek olduğunu göstermektedir.

Büyünün hakikati hakkında İbn Haldun Mukaddime'sinde büyüü üç kısma ayırarak şu şekilde tarif ediyor:

1. Hariçten herhangi bir destek almaksızın ve bir alet kullanmaksızın yapılan büyüye "sihir" denir ve gerçekleşmesi mümkündür.

¹ Yazır, Elmalılı M.Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, Azim Dağıtım, İstanbul 1992, c.I, s.366-367

2. Hariçten gizli güçlerden bir takım yardımla ortaya konan büyüü de "tılsım" denir ve bununda gerçekleşmesi mümkündür.

3. O dönemde 'şa'veda' ve 'şa'beze' denilen, kişilerin tasavvur ve hayal güçlerini etkileyerek gerçeği, olduğundan farklı şekilde gösterme gayretidir ki bu sihrin hiçbir şekilde gerçekliği bulunmamaktadır.

İbn Haldun göre sihrin var olup-olmadığı tartışmasında, yok olduğunu söyleyenlerin üçüncü sihri gördüklerini, var olduğunu söyleyenlerin ise birinci ve ikinci sihri gördüklerini belirtmiştir.¹

Ayrıca âlimlerin, sihir ve büyü yapmanın hükmü üzerinde ittifak edilmemesinin sebeplerinden biri de, sihrin ve büyüün teknik olarak, yöntem olarak ve kullanılan materyal açısından çeşitlilik arz etmesinden kaynaklanmaktadır.

İmam Nevevi de, Sahih-i Müslim Şerhi'nde sihir yapmanın hükmü hakkında şunları söylemiştir: "Sihir yapmak haramdır. İlim adamlarının görüş birliği ile bu fiil büyük günahlardandır. Hz. Muhammed(s.a.v), bu fiili kişiyi helake götürücü yedi fiil arasında saymıştır. Sihrin küfrü gerektiren şekli bulunduğu gibi, küfrü gerektirmeyen şekli de bulunmaktadır. Kişi eğer sihrin küfrü gerektiren türünü yaparsa, küfrüne hükmedilip tövbesi istenir ve öldürülmez. Eğer tövbe ederse, tövbesi kabul edilir. Eğer küfrü gerektirmeyecek türünü işlerse, o zamanda azarlanır. İmam Malik ise, "Sihir yapan kişi kâfir olur. Sihirden dolayı öldürülür ve tövbesi de istenmez. Bilakis zındık gibi kesin şekilde öldürülmesine hükmolunur"² demiştir.

Büyünün ve Sihrin çeşitlerini Fahreddin er-Râzî, sekiz madde altında toplamıştır:

1. Keldânîler'in sihri. Yıldızperestliğin hâkim olduğu, dünyanın yıldızlar tarafından yönetildiğine inanılan bu kültürde, tılsım da denilen bu sihir çeşidinin gök cisimlerinin yardımıyla yapıldığına inanılırdı.

2. Güçlü ruh (nefis) sahiplerinin sihri. Bazıları, insanın ruhu uygun biçimde

¹ İbn Haldûn, Mukaddime, Beyrut ts. Daru'l-Cîl, s.549-551

² Müslim Şerhi, 14, 176

eğitilirse gizli Şeyleri g6recek d6zeyde duyu, algı ve irade g6c6n6n geliŐtirilebileceđini, bu sayede baŐkalarınca imk6nsız gibi d6Ő6n6len bir6ok bilgi edinebileceğini, işler baŐarabileceđini s6ylerler.

3. Yerdeki ruhlardan yardım alınarak ger6ekleŐtirilen sihir. İnsan ruhunun bu ruhlarla veya cinlerle bağlantı kurması suretiyle yapıldığına inanılan sihirdir.

4. El 6abukluğu ve algı yanıltmaları Şeklindeki sihir. Hokkabazlık, g6zbağcılık gibi uygulamalar bunun 6rneğidir.

5. Bazı teknik cihazlarla sergilenen sihir. Maharetli bir aleti kullanarak bununla ilk defa sergilenen g6r6nt6ler (ses 6ıkaran heykeller, ışık g6sterileri gibi), işin mahiyetini bilmeyen insanlarca olağan 6st6 sanılır.

6. İl6a6lar yardımıyla yapılan sihir (sporunun doping yapmak suretiyle normal g6c6n6n 6st6nde performans g6stermesi gibi).

7. Kalbi bağlayarak yapılan sihir. Sihirbazın, Şarlatanlık yaparak, ism-i a'zamı bildiğine, bununla istediğini yapabileceğine muhatabı inandırmak suretiyle onu etki altına alıp dilediğini yaptırmasıdır.

8. Kovuculuk yapmak, insanları birbirine d6Ő6rmek suretiyle yapılan sihirdir ki, bu insanlar arasında 6ok yaygındır.¹

İslam alimleri, sihir yapmayı, Kur'an ve S6nnet'e dayanarak b6y6k g6nahlardan saymıŐlardır. Hatta yapılan b6y6n6n k6fr6 gerektiren cinsten olması halinde yapanın da kafir olacağını s6ylemiŐler ve buna g6re de 6eŐitli h6k6mler ortaya koymuşlardır

M6sl6manlardan bazıları b6y6de Yahudilerden, Suriyelilerden, İraniiler'dan, Keld6niler'den ve Yunanlılar'dan ders almıŐlardır. T6ts6, tılsım, muska, cadılık, fala bakmak vs. hep oralardan gelmiştir. M6sl6manlar cinlere inandıkları i6in bu inan6 sihre inanmaya da yol a6abiliyordu. Ras6lullah (s.a.s.) "isabet-i ayn"a, yılan sokması ve genellikle hastalıklara karşı rukyayı, yani duayı caiz g6rm6Őt6r. Fakat b6y6 ile Hz. Peygamber'in (s.a.s.)

¹ R6zi, Fahrudin, *Mef6tihu'l-Gayb*, III,s.269-270,

duası arasında hiçbir ilişki yoktur. Bir takım fal kitapları vardır ki kelime ve harflerin suretiyle geleceği bilmeye çalışırlar.

2.3. İlahi Dinlerde Astroloji

2.3.1 Hıristiyanlık'ta Astroloji

İncil de Hz. İsa'nın Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde doğumuyla ilgili olarak aktarılan bilgilerde bazı yıldızbilimciler doğudan Yerus alim'e gelip Kral Hirodes  oyle dedikleri rivayet olunur: "Yahudiler'in Kralı olarak doğan  ocuk nerede? Doğuda O'nun yıldızını gördük ve O'na tapınmaya geldik." Bunun  zerine ve bütün Yerus alim halkının tedirgin olduğunu ve Kral Hirodes istikbali konusunda endişeye düştüğünü, Kral Hirodes'un bütün bağ k hinleri ve halkın din bilginlerini toplayarak onlara Mesih'in nerede doğacağını sorduğu, k hinlerinde "Yahudiye'nin Beytlehem Kenti'nde" dedikleri. " unk  peygamber aracılığıyla  oyle yazıldığını: 'Ey sen, Yahuda'daki Beytlehem, Yahuda önderleri arasında hiç de en önemsizi değilsin!  unk  halkım İsrail'i g decek  nder senden çıkacak' dediler. Daha sonra İncil de anlatıldığına göre; Hirodes'in yıldızbilimcileri gizlice çağırıp onlardan yıldızın göründüğü anı tam olarak öğrendiğini ve "Gidin, çocuğu dikkatle arayın, bulunca bana haber verin, ben de gelip O'na tapınayım" dediğini ve onları Beytlehem'e gönderdiğini, Yıldızbilimcilerin, kralı dinledikten sonra yola çıktıklarını. Doğuda g rm ğ oldukları yıldızın onlara yol gösterdiğini, çocuğun bulunduğu yerin üzerine varınca durduklarını. Yıldız gördüklerinde olağanüstü bir sevinç duydularını. Eve girip çocuğu annesi Meryem'le birlikte görünce yere kapanarak O'na tapındıklarını. Hazinesini açıp O'na armağan olarak altın, g nn k ve m r sunduklarını. Sonra gördükleri bir d ğte Hirodes'in yanına

dönmemeleri için uyarıldıklarını ve ülkelerine başka yoldan döndükleri anlatılmaktadır.¹

Roma İmparatorluğu, Hıristiyanlığı yasakladığı dönemlerde, ilk Hıristiyanlar aralarında balık sembolünü şifre olarak kullanırlardı. Bu döneme ait yerleşim yerlerindeki mağara ve mezarlıklarda balık sembollerine rastlanmaktadır. İsa (Jesus) (Yunancada balık -Iethys- ve İbranicede de kurtarıcı -Yeshua-) anlamına gelmektedir. Bunlar, İsa'nın doğumunun Balık burcu çağının başlangıcı olduğunu düşündürmekte. Annesi bakire (İngilizcede Virgin) Meryem'in bakireliği, Balık burcunun zıttı olan 180 derece karşısındaki, sonbahar ekinoksundaki hijyenik, temiz, steril Başak burcunu (İngilizcede Virgo) göstermekte. Sankritçe Maya deniz anlamına, İbranice Mayam su anlamına gelmekte. Bunlar birleştirildiğinde, Bakire Meryem'den olma İsa "temiz sudan gelen balık" anlamını vermekte.²

2.3.2 Yahudilik'te Astroloji

Yakın doğunun tüm eski toplumları gibi, Keldeliler, Babilliler ve Mısırlılar astrolojiye inanırlardı. Yahudilerde komşuları olan bu toplumlardan kuşkusuz etkilenmişlerdir. Tora, dönem dönem ay, güneş ve yıldızlara tapınmadan söz eder. Yermiya da bu tapınmaya karşı Yahudileri uyarır: "...Ve sevdiklerini, ve kulluk ettiklerini, ve ardınca yürüdüklerini, ve aradıklarını, ve taptıkları güneşin önüne, ve ayın önüne, ve bütün gökler ordusunun önüne..." Dini liderlerin, kaderi göksel varlıkların belirlemesini reddetmelerine rağmen, Yahudiler bazı dönemlerde astrolojiye inandılar. Zodyak işaretleri İbranice çevirilere erken Yahudi sanatında görülür. Bazı sinagogların tabanlarında, ketuba, takvim ve dua kitabı resimlerinde bu işaretlere rastlanabilir. İsrail'in on iki kavminin sembolleri de Zodyak işaretlerine benzer.³

Yahudiler arasında başlangıçta astronomi ile astroloji iç içeydi. Yıldız ve gezegenleri incelemek, bulutları incelemek suretiyle yıl içindeki iyi ve kötü

¹ Matta2/1-12

² Kiraz, Metin, *Yaşayan Astroloji*, İnkılâp Yayınevi, İstanbul 1996, s.68

³ Alalu, Suzan, Klara Ardita, Eda Asayas, Teri Basmacı, Fani Ender, Beki Haleve, Dalya Maya, Ninet Pardo, Sara Yanarocak, *Yahudilikte Kavram ve Değerler*, Gözlem Gazetecilik Basım ve Yayın A.Ş., İstanbul 1996, s.201-202

günlerin listesini yapmakta, bu sayede gelecek yılın iyilik ve kötülüklerini tesbit etmekteydiler. ¹

Burçlar hakkında araştırmalar ilk olarak Mezopotamya ve Asur da yapılmıştır. Bu geleneği takip eden Yahudi-İbrânî literatüründe ise burçların insan üzerine yaptığı etki hakkında en ayrıntılı bilgilere rastlanmaktadır. İbrânîce'de burç "mezzolot" olarak adlandırılır. Eski Ahid'in çeşitli yerlerinde burçlara atıflar vardır: "Büyük Ayı'yı, Oryon'u, Ülker'i, Güney Takımyıldızlarını yaratan O'dur.", "Ülker yıldızlarını bağlayabilir misin? Oryon'un bağlarını çözebilir misin? Mevsimlerinde çıkartabilir misin takımyıldızları? Büyük ve Küçük Ayı'ya yol gösterebilir misin?" ², "Ülker ve Oryon takımyıldızlarını yaratan, zifiri karanlığı sabaha çeviren, gündüzü geceyle karartan, deniz sularını çağırıp yeryüzüne dökenin adı Rab'dir."³ Ayetlerde görüldüğü üzere Oryon ve Ülker gibi burçlardan bahsedilmektedir.

Talmud'da burçlara ait açık seçik bir bilgi bulunmamakla birlikte Yahudi Bilginleri insanın belli bir burç altında doğduğuna ve herkesin bir semavî bedeninin (mazzal) bulunduğuna inanırlardı. Herkesin kendisini etkileyen bir yıldızı vardı; aynı burç altında doğanlar manevî açıdan akraba sayılırlardı. Ayrıca bu telakkiye göre her burç belli bir olayı sembolize ediyordu. Mesela yaratılış sırasındaki aydınlığı Koç, karanlığı Boğa, seksi ikizler, evliliği başak, insanı ise Yengeç burcu sembolize etmekteydi. Burçlar oluşturdukları dört elemana (hava, su, ateş, toprak) göre de üçerli gruplara ayrılırlar. Balık, Akrep ve Yengeç su elemanını oluşturmaktaydı. Burçlar insanları etkilemek üzere kehanetlerde de kullanılabilirdi, fakat bütün Yahudilerin burçların kötü etkisinden uzak olduğu kabul edilirdi.⁴

2.3.3 İslamiyet'te Astroloji

Astroloji, yıldızların konum ve hareketlerinin belli bir işaret sistemi oluşturduğuna ve bu sistem sayesinde gelecek, şimdiki durum ve geçmişe

¹ ÇELEBİ, İlyas, İslam İncancında Gayb Problemi, Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1996, s.29

² Eyüp, 9/9, 38/31-32

³ Amos,5/8

⁴ Çelebi, Muharrem "Envâ", DİA, XI,257

dair bilgi elde etmenin mümkün olduğuna inananların işgal sahası olarak tanımlanabilir.

Astroloji, arapça'da "İlm-u Ahkâmî'n Nücum" veya "Tencim" olarak adlandırılır. İlm-i Ahkâm-ı Nücum'ü, "Tabii Astroloji" ve "Ahkâm Astrolojisi" olmak üzere iki ana disipline ayırmak mümkündür. Tabii Astroloji, feleklerin (gök küre) atmosfer ve yeryüzündeki dört unsura dayalı fizikî nesne ve olaylar üzerine yaptığı tesirleri inceler. Bunlardan hareketle geleceğe dair tahmin ve kehanetlerde bulunur. Ahkâm astrolojisi ise, gök cisimlerinin insan kaderi üzerinde etkili olduğu inancıyla gelecek hakkında kehanetlerde bulunur.¹

Günümüzde astroloji dendiğinde, halk arasında genellikle Ahkâm Astrolojisi anlaşılır. Bir insanın doğumu sırasında veya bir olay meydana geldiğinde astrolog/müneccim yıldızların konumuna bakar, bunu bir şema üzerinde belirler; sabit ve hareketli yıldızların yerleri arasındaki ilişkileri tespit ederek, gelecek hakkında tahminlerde bulunur.²

Bunun için ilm-i ahkâm-ı nücûmün en önemli ve en gelişmiş dalı ahkâm astrolojisidir. Bu konudaki eserler "mevâlîd" ve "ihtiyârât" olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Mevâlîd edebiyatı, bir insanın doğumu sırasında yıldızların bulunduğu yere bakarak kehanet yapmayla ilgilidir. İlk defa Babilliler tarafından uygulanan bu sanat Sâsânî topraklarında gelişmiş ve bu gelişmede Hindistan'ın kuvvetli etkisi olmuştur.

Batı dillerinde "hemeroloji" ve "menoloji" terimleriyle ifade edilen ihtiyârât ilmi ise, belirli bir işi uğurlu ve uğursuz olduğuna inanılan vakitlerde yapıp yapmamayı mümkün kılan takvimler hazırlamaktan ibarettir. Yıllara, aylara, günlere, hatta saatlere göre belirlenmiş olan bu vakitlere bakılarak girilecek bir iş için en uygun zamanın seçilmesine (ihtiyâr) çalışılır.³

¹ Demirci, Kürşat "Burç", *DİA*, VI, 421

² Sifil, Ebubekir, "Geleceği Görme Masalı: Fal, Kehanet, Astroloji", *Semerikand*

Dergisi, Yıl 8, Sayı 86, Mart 2006.

³ Fefd, Tefvîk, "İlm-i Ahkâm-ı Nücûm", *DİA*, XXII, s.125-126

Müneccimler, hangi zamanda hangi işi yapılmasının en uygun olacağını tespitini yapmaktaydı. Gökyüzü olaylarıyla bilimsel ve simgesel yorumlar yapan müneccimler, uzun süre Doğu ve Batı'da, saray görevlisi olarak çalışmaktaydılar. Osmanlı sarayındaki müneccimbaşılık kurumu, cumhuriyet dönemine kadar sürdü. Yıldız hareketlerini bölgesel olarak gözleyip, çizelgeyi (zic) çıkarmak yaklaşık otuz yıllık bir süreyi kapsamaktaydı. Bu konuda en ünlü rasathanelerden biri Meraga Rasathanesi ve bu dönemde çizelge çıkaranlardan biri de Zic-i Uluğ Bey'dir.

Yıldızların belirli zamanlarda durum ve yere göre konumlarını gösteren cetvel, zeyc ya da zic; yıldızların durum, hareket, hız ve yönlerini saptama bilimi de, "ilm-i zic" ya da "ilm-i zayıç" adını taşır. Kişilere özel yıldız cetvel ya da haritalarının adı da zayıçedir. Bu cetveller batıda ve ülkemizde horoskop diye anılır.

Gökyüzüyle ilgili gözlemler, yıldız hareketleriyle ilgili saptamalar, astrolojinin, astronomiye kaynaklık etmesini sağlamıştır. Rasathane diye adlandırılan gözlemevleri, hem gökbilime yani astronomi için kullanılmış, hem de yıldız fallarına, savaş ve barış gibi toplumsal olayların eşref saatinin belirlenmesinde kullanılıyordu.

Astroloji en eski ilimlerden olup, ilk insan Hz. Adem'e (a.s) öğretilen bilgiler arasında yıldız isimleri de bulunmaktaydı. Daha sonra kendisine burçlar ilmi verilen Hz.İdris (a.s), kalemi bularak onunla yazı yazabilen ilk peygamberdir. Babilliler tarafından tespit edilerek, 12 burç olarak sınıflandırılan takımyıldızların da bazı kaynaklarda o çağda yaşadığı ileri sürülen İdris peygamberin mucizesi olduğu söylenmiştir. Hz.İdris (a.s)'e verilmiş olan astroloji ilmi daha sonra günümüze kadarda gelmiştir.¹

Astroloji ile yakından ilgili bir diğer konu da "Burçlar"dır. Güneşin bir yılda takip ettiği düşünülen yörüngenin içlerinden geçtiği, belli sembollerle gösterilen on iki takım yıldızdan her biri bir burcu teşkil eder. Gökteki sabit

¹ Tuncay, Yalkın, *Astroloji Mucizesi ve İslam*, Gaye Matbaacılık, Ankara 1999, s.9-10

yıldızlar küresinin ve özellikle burçlar kuşağındaki farazî şekillerin milattan önce 3 binli yıllardan beri bilindiği tahmin edilmektedir.¹

Kur'an-ı Kerimde "**buruç**" kelimesi dört defa çoğul şeklinde geçmektedir. Bu ayetlerin birinde "kale burcu", diğerlerinde ise "yıldız kümeleri" veya "takım yıldızları" anlamında kullanılmıştır. Ayrıca 85. sureye de Burûc adı verilmiştir.

1. "Hakikaten biz, gökte burçlar yarattık. Ve temaşa edenler için süsledik." ² Sözlükte köşkler ve konaklama yerleri demek olan "buruç" kelimesi burç kelimesinin çoğuludur. Lügatte ise buruç kelimesi, ortaya çıkmak, görünmek anlamına gelir. Ziyinetini açığa çıkarması anlamıyla "kadının teberrucu" tabiri buradan gelmektedir.

İbn Abbas tefsirinde "burçlar" lâfzından kasıt bilinen 12 burç olduğunu ve bu burçların: Hamel (koç), Sevr (öküz), Cevza (ikiz), Seratan (yengeç), Esed (aslan), Sümbüle (başak), Mizan (terazi), Akrep, Kavs (yay), Cedy (oğlak), Delv (kova), Hut (balık) olduğunu yorumlamıştır.

2. "Gökte burçlar yaratan ve onların içinde bir kandil ve nurlu bir Ay yaratan Allah'ın şanı ne yücedir!"³

Fahreddin er-Râzî bu ayetin tefsirinde burç kelimesinin, gezegenlerin konaklama yerleri olduğunu; bunlara, "yüksek, yüce köşkler" anlamına gelen, "burçlar" denildiğini; çünkü bunların adeta o yıldızlar için, kendilerinde sükûnete erdikleri bir konaklama yerleri gibi olduğunu; bu kelimenin, zuhur etme, görünme anlamından dolayı, "teberrucun" (görünme, ortaya çıkma) kelimesinden iştikak ettiğini ifade etmiştir.⁴

Taberînin de tercih ettiği görüşe göre, ayet-i kerimede zikredilen "Burçlar"dan maksat, göklerdeki gezegenler veya bu gezegenlerin takip ettikleri yörüngelerdir. Yahut da bu gezegenlerin, yörüngelerindeki

¹ Kutluer, İlhan, "İslâm Literatüründe Burç", *DİA*, VI,422

² Hicr, 16

³ El- Fûrkan, 61

⁴ Fahrüddin Er-Râzî, Tefsîr-i Kebîr Mefâtîhu'l-Gayb, c.17, s.273.

hareketlerine devam ettikleri sırada, belli yer ve zamanlarda almış oldukları konum ve durumlarıdır.¹

Semerkandi tefsirinde, buruç kelimesinin yüksek makamlar, köşkler, saraylar demek olduğunu bunlarında: Hamel, Sevr, Cevza, Seratan, Esed, Sümbüle, Mizan, Akrep, Kavs, Cedy, Delv, Hut olmak üzere on iki burçlar olduğunu kaydeder. Onların da gökteki sıralanışı şöyledir: Hamel ile Akrep, Merih yıldızının menzilleridir. Sevr ile Mizan, Zühre yıldızının menzilleridir. Cevza ile Sümbüle, Utarit yıldızının menzilleridir. Seretan, Kamer'in menzildir. Esad, Güneşin menzildir. Kavs ile Hut, Müşteri yıldızının menzilleridir. Cedi ile Delv, Zühal yıldızının menzilleridir. Bu burçlar tabiat itibariyle de üçer üçer olarak dört kısma ayrılmıştır. Ve şunlardır: Hamel, Esad ve Kavs burçları ateş burcudur. Sevr, Sümbüle ve Cedi burçları yer burçlarıdır. Cevza, Mizan ve Delv burçları Hevaiyye burçlarıdır. Seretan, Akrep ve Hut burçları da su burcudur. Bütün bunlar Allahü Teâlâ'nın kudretiyle ve dilemesiyledir. Kullarının iyice düşünüp ibret alarak nimetlerine şükretmeleri için gece ile gündüzü birbiri ardınca getiren birini uzatıp diğerini kısaltan O'dur. Her şey O'nun dilemesiyle vücuda gelmiştir.²

Bazıları da, "... O Allah ki, gökte burçlar meydana getirmiş.."ayetinin yorumunda gökteki takım yıldızlarından her biri bir burç sayılır ve gök küresi yüzeyinde yıllık hareketi dolayısıyla Güneş görünür de bir kuşak boyunca derece derece yer değiştirerek bir yıl sonra aynı noktaya varır. Bu kuşağa "Zodyak", Zodyağın ayrıldığı on iki bölgeden her birine de «Burç» denir. Burçlar gök küresi üzerinde kendi hizalarına düşen on iki takım yıldız karşılıktır. Ancak Kur'ân ahlâkından yeterince nasîbini alamayan kimseler doğum günlerinin hangi burca rastladığına bakarak birtakım hükümler çıkarırlar ve «Yıldızım şöyle diyor..» derler. Şüphesiz ki bu bütünüyle gerçek dışı efsaneden başka bir şey değildir. İslâm bu gibi bâtil şeylerle amel etmeyi haram kılarak büyük günahlardan saymıştır. Zira yıldızlardan ahkâm

¹ et-Taberi, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir, (1996) *Taberi Tefsiri*, Çev. Kerim

Aytekin, Hasan Karakaya, Hisar Yayınevi, İstanbul, , c.5, s.142.

² Semerkandî, Ebu'l-Leys, Tefsîru'l Kur'an, Çev., Mehmet Karadeniz, Sezgin

Neşriyat, İstanbul 1993, c.5, s. 127.

çıkarmayı Hz. Peygamber (A.S.) kesinlikle yasaklamış ve o gibi şeylere inanmanın küfür sayılacağını belirtmiştir. O halde biz gökteki burçlara bakınca, onlarda ilâhî sanatın yüceliğini, kudretin eşsizliğini görüp Cenâb-ı Hakk'ın önünde eğilmemiz, secdeye kapanarak O'nu tenzih etmemiz gerekmektedir¹.

Zühri'nin Hz. Ali kanalıyla naklettiğine göre, "Hz. Peygamber ahabından birkaç kişiyle oturuyordu ve bu esnada bir yıldız kaydı. Ortalık pırıl pırıl olmuştu. Hz. Peygamber (s.a) ahabına cahiliye döneminde böyle bir şey meydana geldiğinde ne dediklerini sordu. Onlar da, 'Biz büyük bir kimse doğdu veya öldü diyorduk' dediler. Hz. Peygamber (s.a) onlara şöyle dedi: 'Yıldızlar kesinlikle ne bir kimsenin ölümü, ne de doğumu için atılmazlar. Fakat Rabbimiz, gökte bir şeye hükmederse, arşı taşıyan melekler tesbihte bulunurlar. Sonra da her göğün ehli tesbihleri yeryüzüne en yakın olan semaya gelinceye kadar tesbihte bulunur. Bu gök ehli arşı taşıyan meleklerle, «Rabbimiz ne dedi?» diye sorarlar. Onlar da haber verirler. Bu haber yeryüzüne en yakın bulunan göğe kadar gelir. Cinler bu haberi ansızın yakalarlar ve Üka ederler. Onların getirdiği haber haktır ama onlar bu habere ilavede bulunurlar".²

Muhyiddin İbn-i Arabî de, burçlar ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "Hak Tealâ daha evvel anlattığımız kürsî içinde şeffaf yuvarlak dairevi bir cisim yaratmıştır. Bunu da 12 eşit parçaya ayırmıştır. Bu parçalara burçlar adını vermiştir. Bu burçlar, sulu ve topraklı, havalı ve ateşli unsurlardan mürekkep olup, tıpkı dünya ehlinin unsurları gibidir. Hak Teala her bir burçta, cennet ehlinin bir melaikeyi orada iskân ettirir. İşte bu burçlardan, cennetlerde tekevvün edecek şeyler oluşur. Tekevvün etmeyecek olanlar da meydana gelmez. Gerçek olarak bütün âlemin öncülüğünü bu 12 burçta bulunan 12 melâike yapmaktadır. Böylelikle bu 12 burç âlemlerin gerçek olarak imamlığını yapmaktadır. Bu 12 melâike yerlerinde sabit olup, tekevvün itibarıyla buldukları menzillerden hiç bir sebeple

¹ Yıldırım, Celâl, İmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri, Anadolu Yayınları, İstanbul

1991, c.6,s.3203.

² Tirmizi, Sünen, Tefsir'ul Kur'an, 3

değiştirilmezler."

"Arşın esası 4 kaide üzerine oturtulduğundan, bu burçlar 12 olmasına rağmen 4 merteye üzerinde bulunmaktadır. Fakat bu konaklar üçtür. Bunlar dünya, berzah ve ahirettir. Bu konaklardan her bir konağın 4 menzili vardır. Bu konaklarda bunların hükmü geçer. 3 konağı 4 menzille çarparsak 12 eder ki, bu 12 burca tekabül eder. Bunlardan Koç - Aslan - Yay burçları dört menzilin etkisi altında bulunmakla beraber, aynı mizaç ve mertebededir. Boğa - Başak - Oğlak başka mertebede aynı mizaçtır. İkizler - Terazi - Kova aynı mizaçtır. Yengeç - Akrep - Balık başka mertebede aynı mizaçtır."

Muhyiddin A'râbî ayrıca eserinde burçların tesirlere: "Dünya yaşamı ve tüm insanlar, ilâhî takdir ve tedbir gereği, tamamıyla burçların ve onlardaki güçleri ulaştırılan meleklerin hükmü altında olduğu gibi; berzah âleminde olanlar, yani ölümü tadıp fizik bedeni terk ettikten sonra kıyâmete kadar olan devrede yaşamını sürdüren tüm insanlar ve cennetler ile cehennem dahi bu burçlardan gelen tesirlerin hükmü altındadır." ifadesiyle konuyu farklı bir yaklaşımla ele almıştır.¹

Câhiliye döneminde yaygın olan astroloji ile ilgili bir terimde "envâ"dır. Envâ, Araplar'da yıldızların hareketiyle hava durumu ve iklimler arasında ilgi kuran, çeşitli takvimlere esas teşkil eden halk astronomi ve meteoroloji bilgisidir. Hayatını uçsuz bucaksız çöllerde geçiren Araplar, yıldızların yerlerini ve onların doğuş ve batış hallerini bilmeyi en üstün ilimler arasında sayarlardı. Geceleyn yollarını kolayca bulmalarını sağlayan birer işaret olmalarının yanında çeşitli meteorolojik olaylara ve iklim değişikliklerine yol açtıklarına inanıldığı ve mevsimlerin ardarda gelişlerinin alâmeti sayıldıklarından daima gözlem konusu teşkil etmişlerdir.

İlmî bir teoriyle temellendirilmemiş olan ve yalnız gündelik hayat içindeki gözlemlere dayanan halk bilgisi, eski Arap atasözü, seci ve şiirlerinde önemli bir birikim oluşturmaktadır. Bu sözlü halk bilgileri, yıldız adları ve bu

¹ İbn-i Arabî, Muhammed, Fütuhât-ı Mekkiye, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980, II, s.151

yıldızların doğuş ve batışlarının sebebiyet verdiği meteorolojik olaylar nesilden nesile aktarılan bazı formüllere bağlanmıştır. Söz konusu bilgiler eski Araplar'ın su, hava ve toprakla olan ilişkilerinin izahını, daima göklerin yeri yönettiği şeklindeki kadim inanca dayandırdıklarını göstermektedir. Cahiliye Arapları, muhtemelen Mezopotamya ve Kuzey Sâmi uygarlıklarından da etkilenerak meydana getirdikleri astronomi (astroloji)-meteoroloji karışımı ilkel kozmolojik öğretide yıldızları yağmurun yağması, sıcakların veya soğukların başlaması, suların çekilip kabarması, bitki örtüsünde değişiklik olması ve çeşitli rüzgar yahut fırtınaların çıkması gibi tabii hadiselerin âmili olarak görmüşler.¹

Bu düşünceler onları, yıldızlara ulûhiyyet nispet etmelerine ve yıldızlara niyazda bulunmaya yöneltmiştir. Ayrıca yıldızları bazı tabiat hadiselerinin yaratıcıları olarak görmüşlerdir. İslâmîyet'ten sonrada bu düşüncelerin izleri olduğu için inen ayetlerde Allah (c.c): **"O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah'ın emri ile hareket ederler. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok deliller vardır."**² buyurarak yıldızların Allah'ın emriyle hareket ettiğine dikkat çekmiştir. Allah Resûlü (s.a.v.) de bir hadislerinde : "Biliyor musunuz, Rabbiniz bu gece bana ne buyurdu?" Sahabenin, "Allah ve Resulü daha iyi bilir", cevabı üzerine, Peygamber (s.a.v.): "Kullarımdan kimisi, (hiç farkına varmaksızın) bana mümin olurken, kimisi de, aynı şekilde, inkârcı oldu. 'Allah'ın lütfü ve rahmeti sayesinde üzerimize yağmur yağdı' diyenler, bana mümin oldular, yıldızlara nispet edilen (yaratıcılık) gücünü de inkâr ettiler. Ama 'Bize, sırf şu yıldızın hareketi sebebiyle yağmur yağdı' diye (rek, neticeyi bütünüyle yıldızlara nispet eden)'ler de beni inkâr ettiler, yıldızın müminleri oldular."³ diyerek bu konudaki yanlış anlayışı düzeltmeye çalışmıştır.

Bazı araştırmacılara göre ise astroloji içinde yaşadığımız evrensel sistemi kendi dili ile açıklayan bir ilimdir. Bu ilim ile kişinin kader çizgisini bir ölçüde anlaşılır. Her şeyi bir sebeple meydana getiren Allah, insanların düşünce ve davranışlarındaki düzeni ve de insanın kaderini, burçlar sistemi adını

¹ Çelebi, Muharrem "Envâ", *DİA*, XI,257

² en-Nahl, 12

³ Buharî, Ezan 156, Tevhid 35; Müslim, İman, 125.

verdiğimiz bir mekanizma ile düzenlemiştir. Yaşamımıza yön veren alinyamız, hakikatı melekler olan burçlardan gelen kozmik ışınların, beynimizde oluşturduğu programlama ile Allah tarafından takdir edilmiş ve yaratılmıştır.¹

Astrolojiyi bir ilim olarak görenler, geçmişte bu ilmin gelecekte haber veren, fal ve kehanet aracı olarak lanse edilmesinin bu ilmin gerçek değerinin ortaya çıkmasına engel olduğu görüşündedirler.

İbrahim Hakkı Hazretleri de Mârifetnâme'sinde, "Allah Teâlâ'nın kudreti ile, planetlerin ve burçların maddî yapılarda çeşit çeşit tesirleri daimî olduğundan; bütün halkın, şekil, hal, ahlak ve tavrı henüz ana rahminde nutfe iken, rast gelen baht ve talihiye göre meydana gelmiştir. Ana rahmine nutfe vaki olduğu saatte, baba ve annenin talileri hangi işte ise, o, nutfenin özüne tesirle işlenmiş olur. Meselâ saadeti, şekâveti, anlayışlı, ahmâk, cimri, cömert, korkak, yiğit, sevgi, düşmanlık hırs kanâat, himmet ve alçaklık, fakirlik ve zenginlik, rahat ve rahatsızlık, yaşama ve yaşamama, cemâl ve kemâl, kelâl ve melâl her ne hal üzere ise, o nutfenin zatına tali olur. Çünkü o nutfe ceninin cisminin levh-i mahfûzdur. Levh-i mahfûz ise bu âlemin mazharı, aynasıdır. O halde, saîd olan, o saadeti annesi karnında bulmuştur. Şaki olan da şekâvetini anası karnından almıştır. Nitekim Habîb-i Ekrem (s.a.s) hazretleri şöyle buyurmuştur: "Said o kimsedir ki, annesi karnında said olmuş; şakî o kimsedir ki, annesi karnında şakî olmuştur!"

Herkesin Tâli'nin tesirini remz ve işaret ile duyurmuştur. Halkın bütün şekil, sıfat ve mizaçları felekî vaziyetler gereğince rahîmlerde ayrı olunca, ölüm vakitler de mizaçlarına göre orada muhtelif takdir olunmuştur ifadelerini kullanmışlardır.

"Yıldızlar, meleklerin elinde mecbur ve hüküm altındadır!. Melekler de Allah Teâlâ'nın emri altındadır. Hepsinde O'nun irade ve kudreti ile hareket ederler. Güneş kuru ve sıcak tabiatlıdır. Ay ise soğuk ve rutubetlidir. Yıldızlar bu durumu ile âlemde tasarruf ederler. Ancak bütün bu işlerin yalnızca yıldızlara bağlanması hatadır, çünkü yıldızlar da, Allah'ın hükmüyle bu

¹ Tuncel, Nurdan, A'dan Z'ye Astroloji, Kitsan Yayınları, İstanbul, s.47-48

tasarrufu yapmaktadır. Yıldızlar ve güneş sistemindeki gezegenler ateş, hava, su, toprak gibi unsurlar ile madenler, bitkiler ve hayvanlar üzerinde tasarruf ederler. Hakiki müessir ise Allah'dır. Burçlar ve gezegenler ise aletler ve sebepler gibidir.¹

İslâm âlimleri astrolojiye karşı temkinli bir duruş sergilemekle birlikte, özellikle kadîm hikmet, tasavvuf, edebiyat ve felsefe ile ilgilenen âlimler, bu sanatın islâmî prensipler çerçevesi içinde kullanılabileceğini dile getirmişlerdir. Astroloji, âlemi tasavvufî bir bakış içerisinde izâh etmekte de kullanılmış, felekler, feleklerin mânevî (soyut) özellikleri, meleklerle ilişkilendirilmesi gibi yollara başvurulmuştur. Yine feleklerin bir âhenk içinde devri ile yeryüzündeki olayların ilişkilendirilmesi, yıldız, gezegen ve diğer gök cisimlerinin belli bir program içinde hareket etmeleri İslâmî kader anlayışındaki Levh, kalem ve kaderin anlaşılması ve anlatılmasında en azından sağlam bir teşbih unsuru olmuştur. Fakat bunu kullananlar, İslâmî açıdan belli sınırları sürekli koymuşlardır. Meselâ, gayr-i İslâmî astroloji anlayışlarında, gök cisimleri birer "tanrı" veya kudretli melekler olarak kabûlü mevcut iken, İslâmî anlayışta, hepsi Allah'ın hizmetinde iş gören melekler olarak, Hakk'ın çeşitli esmâsını tecellî ettiren sebepler olarak görülür.

İslam Dini astroloji hususunda şu hususlarda sınırlamalar getirmiştir:

1. Tevhîd ilkesine aykırı olması: Yeryüzündeki olayları, insanı ve karakterini yaratan, oluşturan tek ve gerçek yaratıcı, rab Allah'tır. Yağmuru yağdıran Allah'tır. Bulut, rüzgâr gibi şeyler birer sebeptir. Astrolojiyi İslâmî prensipler içerisinde kabulü savunanlar, burç, felek, gezegen gibi gök cisimlerini birer sebep olarak görürler. Şifayı verenin Allah olduğunu bilmek, tıp ve tıbbî araştırmalara mâni olmaması gibi.

2. Gaybı sadece Allah'ın bilmesi: Gayb âlemine ait şeyleri yalnızca Allah bilir. Bir takım metotlarla geleceği, gayb halinde bulunanı bildiğini iddia etmek İslam akidesine aykırıdır. Fakat İslâmîleştirilmiş bir astrolojiyi kabul edenler, buna meteoroloji gibi geleceği hesaplayan ilimleri örnek vererek, astrolojinin

¹ Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetname, Çev. Turgut Ulusoy, Bahar Yayınevi, İstanbul 1974, c. IV, s. 43-89

bir ilmî disiplin olarak kabulü halinde, gaybı bilme değil, geleceği planlama, bir tahmin ortaya koymaktan öteye geçilmeyeceğini düşünmektedirler.

3. Kehânetin yasak olması: Hadis-i şerifte Hudeybiye Musalahası sırasında gece yağın yağmurun ardından, Hz.Muhammed (s.a.v.): "Biliyor musunuz, Rabbiniz bu gece bana ne buyurdu?" Sahabenin, "Allah ve Resulü daha iyi bilir", cevabı üzerine, Peygamber (s.a.v.): "Kullarımdan kimisi, (hiç farkına varmaksızın) bana mümin olurken, kimisi de, aynı şekilde, inkârcı oldu. 'Allah'ın lütfü ve rahmeti sayesinde üzerimize yağmur yağdı' diyenler, bana mümin oldular, yıldızlara nispet edilen (yaratıcılık) gücünü de inkâr ettiler. Ama 'Bize, sırf şu şu yıldızın hareketi sebebiyle yağmur yağdı' diye (rek, neticeyi bütünüyle yıldızlara nispet eden)'ler de beni inkâr ettiler, yıldızın müminleri oldu."¹

Hz. Peygamber (s.a.v.), bazı insanların yağmur yağması ile yıldızların, güneş tutulmasıyla da insanların ölmesinin ilişkilendirilmesini kesin bir şekilde yasaklamıştır. Yine müneccime, arrâfa gitmeyi ise küfre varan tehditler altına almıştır. Bu açıdan astrologluk mesleği İslam'da kabul görmeyen bir meslektir.

Günümüzde astrolojiyi İslâmî prensipler altında kullanan ve kullanılmasını savunanlar ise, astrolojiyi bir aydınlanma, kişisel gelişim, nefsi ve âlemi anlama kılavuzu olarak kullanma yanlısıdır.

4. Mevcut astroloji bilgi ve tecrübesi dünyanın çeşitli medeniyetlerinden aktarılmış ve bu kültürel mîrâs, beraberinde neş'et ettiği kültür ve dinlerin bir çok hurafesini, inancını taşımıştır. Mesela gezegen isimleri, Yunan tanrı ve tanrıçaları ile ilişkili iken, burç isimleriyle ilgili pek çok mitolojik hikâye vardır. Hind ve Çin tarafından gelen astrolojik akımlarda ise, karma, tenâsuh gibi batıl inançlar işe karışmaktadır. Astrolojinin günümüzdeki en önemli mahzûru budur. Aynı husus, astrolojinin islâmî prensipler çerçevesinde ele alınmasını savunanların da hareket noktasıdır. Zîrâ astroloji, câzibesini hemen her asırda korumuş bir sanat iken, "New Age" akımlarının çok hızlandığı günümüzde daha bir rağbet görmektedir. Piyasada

¹ Buharî, Ezan 156, Tevhid 35; Müslim, İman 125.

batı, Hind ve Çin astrolojisi üzerine pek çok çeviri ve telif çalışma, üzerinde çalışıp gelerek ülkemize bu dalları yaşatmaya çalışan kişi ve kurumlar giderek artmaktadır. Cazibesinden ve pek çok İslâm âliminin de dikkatinden kaçmayan, içinde mevcut bazı hakikat pırıltılarından dolayı, astrolojiyi sadece yasaklayarak toplumu korumanın mümkün görünmediğini savunan kişi ve akımlar, tıpkı geçmişte Felsefe karşısında takınılan tavır gibi, astrolojiyi bir kâinât okuma rehberi olarak görmektedir.

Tüm bu sakınca ve açıklamalar, bir teknik ve sanat olarak astroloji için yapılmıştır. Yoksa günlük gazete köşelerinde, popüler kültürde yer alan günlük fallar gibi açıklamalar, astrologlar tarafından da kabul edilmemektedir.

BÖLÜM: 3 BULGULAR VE YORUMLARI

3.1. BULGULAR VE YORUMLARI

Araştırmada kullanılan anket formu tek bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk altı sorusu deneklerin şahsî özellikleri (demoğrafik özellikler) hakkında bilgiler toplamaktadır. Daha sonra gelen dokuz soru ise dini inanç ve ibadetlerle ilgili bilgileri ölçmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Fal ve büyü ile ilgili on sekiz sorudan sonra astroloji ile ilgili beş soru anketimizde yer almaktadır.

Bu araştırmada elde edilen veriler, anova testine tâbi tutulmuştur. Bu analizler sonucu elde edilen bulgular, aşağıda tablolar halinde sunulacaktır.

3.2. Denekler Ve Nitelikleri

Ankete 300 kişi katılmış olup bu anketlerin 255'si geçerli olarak kabul edilmiştir. Ankete katılan deneklerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim

durumu, mesleki ve aile reisinin mesleği ile ilgili bilgileri içeren tablolar ve yüzdeleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyetiniz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Erkek	71	27,8	28,0	28,0
Kadın	183	71,8	72,0	100,0
Total	254	99,6	100,0	
Cevapsız	1	0,4		
Toplam	255	100,0		

Tablo: 1’de de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan deneklerin % 71,8 (183 kişi) gibi büyük çoğunluğunu kadınlar, % 27,8’ini de (71 kişi) erkekler oluşturmaktadır.

Bu oranda aynı zaman da kadınların erkeklere nazaran fal, büyü ve astroloji gibi ezoterik unsurlara daha fazla müracaat ettiği görülür. Karşı cinsin yaklaşık olarak üç katı bir orana sahip olan bayanların fal, büyü ve astroloji gibi gizemlere yönelmelerinin ardında, kadının toplumsal statüsünün büyük bir rol oynadığını düşünüyoruz.¹

Tablo 2: Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaşınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
18-25	63	24,7	25,0	25,0
26-35	81	31,8	32,1	57,1
36-45	67	26,3	26,6	83,7
46-60	36	14,1	14,3	98,0
60-75	5	2,0	2,0	100,0
Toplam	252	98,8	100,0	
Cevapsız	3	1,2		
Toplam	255	100,0		

Ankete katılanların oranına baktığımızda geç yaş, ilk yaş ve orta yaş grubunda çok yakın bir dağılım görülmektedir. Bu da cami cemaatinin ve Kur’an Kursu öğrencilerinin her yaş grubundan oluştuğunu göstermektedir. Buna göre, 26-35 yaş grubunda % 31’8 (81 kişi), 36-45 yaş grubunda % 26’3 (67 kişi), 18-25 yaş grubunda % 24’7 (63 kişi), 46-60 yaş grubunda % 14’1 (36 kişi), 60-75 yaş grubunda ise % 2,0 (3 kişi) katılım olmuştur.

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, İstanbul 2005, s.432

Tablo 3: Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni durumunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Bekâr	88	34,5	34,5	34,5
Evli	147	57,6	57,6	92,2
Dul	13	5,1	5,1	97,3
Boşanmış	4	1,6	1,6	98,8
Nişanlı	3	1,2	1,2	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo: 3’de araştırmaya katılan deneklerin medeni durumlarına göre dağılımı görülmektedir. Tabloya göre en kalabalık grup % 57,6’lık (147 kişi) oranla evliler karşımıza çıkmaktadır. Evlilerden sonra bekârlar % 34,5’lik (88 kişi) oranla ikinci sırada yer almaktadır. % 5,1’lik (13 kişi) oranla dullar üçüncü sırada, % 1,6’lık (4 kişi) oranla boşanmışlar dördüncü sırada ve %1,2’lik oranla nişanlılar son sırada yer almaktadır. Daha çok evli insanların büyücü gibi kişilere başvurmaları ve buradaki probleminde psikolojik olması, bayanların karşılaştıkları aile içi sıkıntılarda ilk iş olarak bu kişilere başvurduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim durumunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Okuma yazma yok	6	2,4	2,4	2,4
Okur-yazar	7	2,7	2,8	5,1
İlkokul	81	31,8	31,9	37,0
Ortaokul	42	16,5	16,5	53,5
Lise	83	32,5	32,7	86,2
Yüksek okul	35	13,7	13,8	100,0
Toplam	254	99,6	100,0	
Cevapsız	1	,4		
Toplam	255	100,0		

Tablo 4’de de görüldüğü üzere araştırmaya katılan deneklerin % 32,5’i (83 kişi) lise mezunu ve % 31,8’i (81 kişi) de ilkokul mezunudur. Deneklerin % 16,5’i (42 kişi) ortaokul mezunu, % 13,7’si (35 kişi) üniversite mezunudur. Geri kalan % 5,1’lik (13 kişi) kesimden, % 2,7’si (7 kişi) okur-yazar, % 2,4’ü (6 kişi) de okuma-yazma bilmeyenlerden oluşmaktadır. Görüldüğü

üzere deneklerin % 46,2'sinin lise ve yüksek okul mezunu olması fal ve büyüye başvurma oranını oldukça düşürmüştür. Diğer oranlara da bakınca eğitimin tek faktör olmadığı görülmektedir.

Tablo 5: Mesleklerine Göre Dağılımı

Mesleğiniz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Ev Hanımı	92	36,1	36,5	36,5
Öğrenci	67	26,3	26,6	63,1
Esnaf	19	7,5	7,5	70,6
İşçi	23	9,0	9,1	79,8
Memur	41	16,1	16,3	96,0
Serbest Mes.	10	3,9	4,0	100,0
Toplam	252	98,8	100,0	
Cevapsız	3	1,2		
Toplam	255	100,0		

Tablo 5'de deneklerin meslek durumuna göre dağılımı görülmektedir. Meslek dağılımında en kalabalık iki grup ev hanımları ve öğrenciler. Ev Hanımları % 36,1'lik (92 kişi) bir payla ilk sırada, Öğrenciler ise % 26,3'lük (67 kişi) payla ikinci sırada yer almaktadır. Memurlar % 16,1(41),İşçi % 9,0 (23 kişi), Esnaf % 7,5 (19 kişi), Serbest Meslek de % 3,9'luk(10 kişi) oranla son sırada yer almaktadır.

Tablo 6: Aile Reislerinin Mesleklerine Göre Dağılımı

Aile Reisinin Mesleği?	Sayı	% Yüzde	F	P
Çifçi	5	2,0	2,0	2,0
Esnaf	36	14,1	14,5	16,5
İşçi	59	23,1	23,8	40,3
Memur	56	22,0	22,6	62,9
Serbest Mes.	92	36,1	37,1	100,0
Toplam	248	97,3	100,0	
Cevapsız	7	2,7		
Toplam	255	100,0		

Araştırmaya katılan deneklerin aile reislerinin meslek durumuna göre dağılımı Tablo: 6'da görülmektedir. Buna göre % 36,1'lik (92 kişi) oranla en kalabalık grup serbest meslek sahipleri, daha sonar % 23,1'lik (59 kişi) oranla işçiler gelmektedir. Memurlar % 22,0 (56 kişi), Esnaf %14,1 (36 kişi), Çifçi ise % 2,0 (5 kişi) ile son sırada yer almaktadır.

3.3. Dinî İnançlarla İlgili Bulgular:

Dinin inanç boyutu yanında, birde ibadet boyutu vardır. İbadet inancın pratiğe dönüşmesidir. İslam dini müntesiplerine imanın hemen ardından ameli (ibadeti) emretmiştir. Bu başlık altında dinî inançlarla ilgili olarak deneklerin dine karşı tutum ve davranışlarını yansıtan tabloları göreceğiz.

Tablo 7: Dini Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Dini Eğitiminiz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Dini Eğitim Yok	9	3,5	3,5	3,5
Aile Ve Çevre	62	24,3	24,4	28,0
Özel Çalışma	16	6,3	6,3	34,3
Kur'an Kursu	144	56,5	56,7	90,9
İhl	14	5,5	5,5	96,5
İlahiyat Fak	9	3,5	3,5	100,0
Toplam	254	99,6	100,0	
Cevapsız	1	,4		
Toplam	255	100,0		

Araştırmaya katılan deneklerin din eğitim durumu, Tablo: 7'de görülmektedir. Yapılan bu ankette % 56,5'lik (144 kişi) bir oranla insanların din eğitimini Kur'an Kurslarında aldığını ortaya çıkarmaktadır. Çünkü insanların ancak yarısı din eğitimini aile ve çevresinden, özel çalışmasından, imam-hatip lisesinden ve ilahiyat fakültesinden alabilmektedir. Bu oranlar sırasıyla % 24,3'le (62 kişi) aile ve çevre, % 6,3'le (16 kişi) özel çalışma, % 5,5'le (14 kişi) imam-hatip lisesi, % 3,5'le (9 kişi) ilahiyat fakültesi olarak sıralanmaktadır. Din eğitimi olmayanların oranı ise % 3,5 (9 kişi) dir.

Dini bir eğitim almış olmanın hocaya olan talebi ile dini eğitim almamış olanın hocaya olan talebi arasında bir farkı vardır. Bu hususta din eğitimi verilmesinin önemini ortaya koymaktadır.¹

Tablo 8: Dindarlık Durumuna Göre Dağılımı

Kendinizi Dindarlık Bakımından Nasıl Tanımlarsınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Çok dindar	99	38,8	39,1	39,1
Biraz dindar	123	48,2	48,6	87,7

¹ Çakar, Yusuf, *Gizli İlimler*, İstanbul 2005, s.434

Az dindar	23	9,0	9,1	96,8
Dindar değil	7	2,7	2,8	99,6
Toplam	253	99,2	,4	100,0
Cevapsız	3	1,1	100,0	
Toplam	255	100,0		

Tablo 8’de deneklerin dindarlık durumuna göre dağılımı görülmektedir. Biraz dindar % 48,2’lik (123 kişi) bir payla ilk sırada, çok dindarlar % 38,8’lik(99 kişi) payla ikinci sırada yer almaktadır. Az dindar % 9,0 (23), dindar değil % 2,7 (7 kişi), cevapsız ise % 1,1’lik(3 kişi) oranla son sırada yer almaktadır.

İnsanın kendini dindarlık bakımından değerlendirmesi çok zordur. Bununla beraber toplumumuzda insanlar genelde kendisini çok dindar görür, bu konuda hiç de mütevazı değildir. Bu sonuçlarda anketimize yansımış durumdadır. Ankete katılanların üçte biri kendisini çok dindar görürken, yaklaşık olarak, yarısı da kendisini biraz dindar görmektedir.

Tablo 9: İman Esaslarına İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Şunlara İnanırmısınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Allah'ın birliğine	4	1,6	1,6	1,6
Peygamberlere	1	0,4	,4	2,0
Kutsal kitaplara	3	1,2	1,2	3,1
Ahret Gününe	0	,0		
Meleklerle	0	,0		
Kaza ve Kadere	0	,0		
Hepsine	247	96,9	96,9	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo: 9’da deneklerin iman esaslarına verdiği cevaplar görülmektedir.

Altı iman esası tek tek sorulmuş ve son şıkta da hepsi denilerek, imanın altı şartı kastedilmiş. Buna göre hepsine inananların oranı % 96,9 (247 kişi), sadece Allah’ın varlığına ve birliğine inananların oranı % 1,6 (4 kişi),

sadece kutsal kitaplara inananların oranı % 1,2 (3 kişi), sadece peygamberlere inananların oranı ise % 0,4 (1 kişi).

Tablo 10: Vakit Namazı Kılma Durumuna Göre Dağılımı

Vakit namazı kılma durumunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Beş vakit kılarım	168	65,9	66,4	66,4
Ara sıra kılıyorum	59	23,1	23,3	89,7
Ramazanda kılıyorum	11	4,3	4,3	94,1
Hiç kılmıyorum	15	5,9	5,9	100,0
Toplam	253	99,2	100,0	
Cevapsız	2	,8		
Toplam	255	100,0		

Beş vakit namaz kılma durumunu gösteren Tablo: 10'da görüldüğü üzere 168 kişi (% 65,9) beş vakit namaz kılıyor, 59 kişi (%23,1) ara sıra kılıyor, 15 kişi (%5,9) hiç kılmıyor, 11 kişi de (%4,3) ramazanda kılıyor.

Tablo: 10'da deneklerin beş vakit namazı kılma durumları görülmektedir. Deneklerin % 65'9'u (168) beş vakit namaz kılıyor, % 23,1'i ara sıra kılıyor, % 4,3'ü ramazanda kılıyor, % 5,9'u ise hiç kılmıyor.

Tablo 11: Teravih Namazı Kılma Durumuna Göre Dağılımı

Teravih namazı kılma durumunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Hep kılıyorum	124	48,6	49,4	49,4
Bazen kılıyorum	71	27,8	28,3	77,7
Bazen kılmıyorum	21	8,2	8,4	86,1
Hiç kılmıyorum	35	13,7	13,9	100,0
Toplam	251	98,4	100,0	
Cevapsız	4	1,6		
Toplam	255	100,0		

Deneklerin teravih namazı kılma durumu tablo: 11'de görülmektedir. Buna göre % 48'6'sı (124 kişi) devamlı kılıyor, % 27'8'i (71 kişi) bazen kılıyor, % 8,2'si (21 kişi) bazen kılmıyor, % 13,7'si (35 kişi) de hiç kılmıyor.

Tablo 12: Ramazan Orucunu Tutmalarına Göre Dağılımı

Ramazan ayında oruç tuttunuz mu?	Sayı	% Yüzde	F	P
Devamlı tuttum	225	88,2	88,9	88,9
Ara sıra tuttum	20	7,8	7,9	96,8
Hiç tutmadım	8	3,1	3,2	100,0
Toplam	253	99,2	100,0	
Cevapsız	2	,8		
Toplam	255	100,0		

Tablo: 12’de ankete katılan deneklere “Ramazan ayında oruç tuttunuz mu?” soruldu. Buna göre % 88’2’si (225 kişi) devamlı tutmuyor, % 7,8’i (20 kişi) ara sıra tuttuyor, % 3,1’i de hiç tutmuyor.

Tablo 13: Kur’an Okumasını Bilmelerine Göre Dağılımı

Kur’an okumasını biliyor musunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	208	81,6	82,9	82,9
Hayır	43	16,9	17,1	100,0
Toplam	251	98,4	100,0	
Cevapsız	4	1,6		
Toplam	255	100,0		

Kur’an-ı Kerim, İslâm dininin kutsal kitabıdır. Allah’ın Hz. Peygambere ilk vahyi: “Oku, her şeyi yaratan Rabbinin adıyla oku!”¹ şeklinde olmuştur. Bu emirde İslâm dini mensuplarına kutsal kitaplarını okumalarını ve araştırmalarını emretmektedir.

“Kur’an okumasını biliyor musunuz?” sorusuna deneklerin % 81,6’sı (208 kişi) bildiğini, % 16,9’u (43 kişi) ise bilmediğini işaretlemiştir. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun Kur’an Kursu öğrencisi olması, kur’an okumayı bilme oranını yükseltmiştir. Bilmeyenler ise henüz kur’an’a geçmemiş olanlardır.

Tablo 14: Kur’an Okuma Sıklığına Göre Dağılımı

Ne sıklıkla kur’an okursunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Her gün okurum	139	54,5	54,9	54,9
Ara sıra okurum	66	25,9	26,1	81,0
Ramazanda okurum	7	2,7	2,8	83,8
Ölülerimizin arkasından	8	3,1	3,2	87,0

¹

El-Alak, 1

Hiç	33	12,9	13,0	100,0
Cevapsız	2	,8		
Toplam	255	100,0		

Araştırmaya katılan Kur'an Kursu öğrencilerinin ve cami cemaatinin % 54,5'i (139 kişi) her gün Kur'an okuyor. % 25,9'u (66 kişi) ara sıra okuyor, % 3,1'i (8 kişi) ölümlerinin ardından okuyor, % 2,7'si (7 kişi) ramazanda okuyor, % 12,9'u da hiç okumuyor.

Tablo 15: Hacca Gitme Durumuna Göre Dağılımı

Hac Vazifesini Yerine Getirdiniz Mi?	Sayı	% Yüzde	F	P
Bir defa gittim	12	4,7	4,7	4,7
İki defa gittim	5	2,0	2,0	6,7
Üç veya daha fazla	6	2,4	2,4	9,1
İlerde giderim	55	21,6	21,7	30,8
Hiç gitmedim	175	68,6	69,2	100,0
Cevapsız	2	,8		
Toplam	255	100,0		

Araştırmanın, dinî inançlarla ilgili bulguların son sorusu, hacca gitme durumu ile alakalı olmuştur. Buna göre deneklerin % 68,6'sı (175 kişi) hiç hacca gitmedi, % 21,6'sı ileride gitmeyi düşünüyor, % 4,7'si (12 kişi) bir defa gitti, % 2,4'ü (6 kişi) üç defa ve üzeri gitti, % 2,0'ı (5 kişi) iki defa hacca gittiği görülmektedir.

3.4. Fal İle İlgili Bulgular:

Bu kısımda, deneklerin "fala inanma durumları", "baktırdıkları fal türleri", "fal baktırma sıklıkları" ve "fal baktırmayı dini inançlarıyla bağdaştırıp-bağdaştırmadıkları" ile ilgili bulgular yer almaktadır (Bkz. Tablo 16-19).

Tablo 16: Fala İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Fala İnanır mısınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	17	6,7	6,8	6,8
Hayır	234	91,8	93,2	100,0
Toplam	251	98,4	100,0	
Cevapsız	4	1,6		
Toplam	255	100,0		

Ankete katılan Kur'an Kursu öğrencileri ve cami cemaati arasında "fala inanma durumu" % 6,7'lik (17 kişi) bir oranla düşük olmakla birlikte, deneklerin en dindar kesimden olması oranın yüksek olduğunu göstermektedir. Ankete katılanların % 71,8'inin (183 kişi) bayan olması ve Kur'an Kursunda din eğitimi almış olması bile fala inanma oranını düşürmemiştir. Fala inanmayanların oranı % 91,8'lik (234 kişi) bir paya sahiptir. Bu durumda Kur'an Kurslarında okülistik inançlar üzerinde yeterince durulmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17: Baktırdıkları Fal Türüne Göre Dağılımı

Fal Baktırıyorsanız Türü?	Sayı	% Yüzde	F	P
Kahve falı	48	18,8	66,7	66,7
Yıldızname	9	3,5	12,5	79,2
El falı	6	2,4	8,3	87,5
Bakla falı	3	1,2	4,2	91,7
Diğer	6	2,4	8,3	100,0
Cevapsız	183	71,8		
Toplam	255	100,0		

Ankete katılanların % 18,8'i (48 kişi) "kahve falı", % 3,5'i (9kişi) "yıldızname", % 2,4'ü (6 kişi) "el fal", % 1,2'si "bakla falı" ve % 2,4'ü de (6 kişi) diğer fal çeşitlerini baktırdığını söylemektedir. Bu oranların toplamı % 28,3 (72 kişi) olmaktadır. Toblo 16 da fala inananların oranı % 6,7'lik (17 kişi) ve inanmayanların oranı ise % 91,8'lik (234 kişi) olduğuna göre denekler fala inanmadığı halde, eğlence olarak ve hobi olarak fal baktırdıkları görülmektedir. Bu oran fala inananların oranından oldukça yüksektir.

Tablo 18: Fal Baktırma Sıklığına Göre Dağılımı

Ne Kadar Sıklıkla Falınıza Baktırırsınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Haftada bir	4	1,6	5,6	5,6
Ayda bir	7	2,7	9,7	15,3
Yılda bir	11	4,3	15,3	30,6
İmkan buldukça	4	1,6	5,6	36,1
Ara sıra	34	13,3	47,2	83,3
İlk defa	12	4,7	16,7	100,0

Cevapsız	183	71,8	100,0	
Toplam	255	100,0		

Ankete katılan deneklerin % 28,2'si (72 kişi) fala inanmasa da, Tablo: 16 ve 17 de olduğu gibi eğlence ve oyun için ara sıra fal baktırdığı, ama bunu düzenli bir şekilde yaptırmadığı görülmektedir. Buna göre % 13'3 (34 kişi) ara sıra, % 4,3 (11 kişi) yılda bir, % 2,7 (7 kişi) ayda bir, % 1,6 (4 kişi) da haftada bir ve imkân buldukça fal baktırmaktadır. % 71,8 (183 kişi) de hiç fal baktırmamaktadır.

Tablo 19: Fal Baktırmayı Dini İnançlarıyla Bağdaştırma Durumuna Göre Dağılımı

Fal Baktrımayı Dini İnançlarınızla Bağdaştırır Mısınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	6	2,4	2,6	2,6
Hayır	207	81,2	88,8	91,4
Bağdaştırmam ama yaptırım	20	7,8	8,6	100,0
Cevapsız	22	8,6		
Toplam	255	100,0		

Tablo: 19' da deneklerin büyük çoğunluğu fal baktırmayı dini inançlarıyla bağdaştırmamaktadır. Bu oran % 81,2 (207 kişi)'dir. Fal baktırmayı dini inançlarıyla bağdaştıranlar % 2,4 (6 kişi), fal baktırmayı dini inançlarıyla bağdaştırmadığı halde yaptırınlar ise % 7,8 (20 kişi) olduğu görülmektedir.

3.5. Büyü İle İlgili Bulgular:

Bu kısımda, büyüye inanma durumu, büyü ve falın dini hükmünü, alın yazısının değişmesi, büyücüye ve falcıya başvurma durumu, büyücüye ve falcıya başvurdukları hastalıklar, hastalık dışı amaçlar için hocaya başvurma durumu, büyüye başvurma sebepleri, yaptırdıkları büyüden haberdar olanlar, büyücüden haberdar olma şekli, yaşadığı ortamada büyü ile meşkul olanların varlığı, ilk başvurduğu yöntem, büyü yapan veya fal baktırmanın doğruluğuna karar vermelerini etkileyen sebepler, gelecekle ilgili

söylenenlerin gerçekleşeceğine inanma ile ilgili bulgular yer almaktadır(bkz. Tablo 20-33)

Bu bölüm de hocadan kastedilen büyü, sihir ve fal gibi işlerle meşgul olan şahıslardır. Toplum tarafından bu ifade kullanıldığı için bizde bu ifadeyi kullanmayı uygun bulduk.

Tablo 20: Büyüye İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Büyüye İnanır Mısınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	121	47,5	48,8	48,8
Hayır	127	49,8	51,2	100,0
Toplam	248	97,3	100,0	
Cevapsız	7	2,7		
Toplam	255	100,0		

Büyüye inanma ile ilgili bu bölümde denekler % 50 olarak dağılmış durumdadır. Buna göre % 49,8 (127 kişi) büyüünün hakikatine inanmamaktadır. % 47,5 (121 kişi) de büyüünün hakikatine inanmaktadır. Âlimlerin ittifak edemediği bu konuda, halkın da kararsız olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Büyü ve Falın Dini Hükmünü Bilmelerine Dağılımı

Büyü, Fal Gibi Konuların Dini Hükmü Nedir?	Sayı	% Yüzde	F	P
Haram	202	79,2	80,8	80,8
Helal	4	1,6	1,6	82,4
Mübah	2	,8	,8	83,2
Bilmiyorum	35	13,7	14,0	97,2
Cevapsız	12	4,7	2,8	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Küçükçekmece İlçesi'nde cami cemaati ve Kur'an Kursu Öğrencilerine yöneltilen, "Büyü, fal gibi konuların dini hükmü nedir?" sorusuna deneklerin % 79,2'si (202 kişi) haram, % 13,7'si (35 kişi) bilmiyorum, % 4,7'si (12

kişi) cevapsız, % 1,6'sı (4 kişi) helal, % 0,8'i (2 kişi) mübah olarak cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 22: Alın Yazısının Değişmesine Göre Dağılımı

Alın Yazısını Değiştirmeye İmkân Yoktur.	Sayı	% Yüzde	F	P
Tamamıyla katılıyorum	126	49,4	51,2	51,2
Katılıyorum	53	20,8	21,5	72,8
Katılmıyorum	42	16,5	17,1	89,8
Cevapsız	34	13,3	10,2	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo:22'deki bulgular, deneklerin alın yazısının değişme durumuna verdikleri cevaplar görülmektedir. Deneklerin % 49,4'ü (126 kişi) bir kimsenin ne olacağı bu dünyaya gelirken alına yazılır ve kesinlikle değişmez derken, % 20,8'i (53 kişi) de katıldığını ve değişmeyeceğini, % 16,5'i (42 kişi) ise değişmeyeceğine katılmıyor.

Tablo 23: Büyücüye ve Falcıya Başvurma Dağılımı

Hastalığınızda Tedavi Amaçlı Herhangi Bir Büyücüye Veya Falcıya Başvurdunuz Mu?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	21	8,2	8,7	8,7
Hayır	219	85,9	90,9	99,6
Cevapsız	15	5,9	100,0	
Toplam	255	100,0		

Tablo: 23 de deneklerin % 85,9 (219 kişi) gibi büyük çoğunluğu "hastalığında büyücü veya falcıya başvurduğunuz mu?" sorusuna hayır, % 8,2'si evet, % 5,9 ise cevap vermediği görülmektedir.

Tablo:31'de de deneklerin % 20,4'ü (52 kişi) hastalık durumunda ilk önce doktora gittiğini işaretlediklerini görmekteyiz. Buna göre insanlar hastalık durumunda ilk önce doktora başvuruyorlar, şayet çaresiz kalırlarsa bu kişilere başvuruyorlar.

Tablo 24: Büyücüye ve Falcıya Başvurdukları Hastalıklara

Göre Dağılımı

Cevabınız Evet Ise Hangi Hastalığınız İçin?	Sayı	% Yüzde	F	P
Sarılık	1	,4	3,2	3,2
Sara	2	,8	6,5	9,7
Siğil	4	1,6	12,9	22,6
Psikolojik sıkıntılar	14	5,5	45,2	67,7
Diğer	10	3,9	32,3	100,0
Toplam	31	12,2	100,0	
Cevapsız	224	87,8		
Toplam	255	100,0		

Tablo: 23 de deneklerin büyük çoğunluğunun büyücü veya falcıya başvurmadıkları, tablo: 24 de ise başvuranların hangi hastalık için başvurduğu görülmektedir. Buna göre başvuranların % 5,5'i (14 kişi) psikolojik sıkıntılar için, % 3,9'u (10 kişi) diğer sebepler için, % 1,6'sı (4 kişi) siğil için, % 0,8'i (2 kişi) sara için, % 0,4'ü (1 kişi) saralık için başvurduğu görülmektedir.

Tablo 25: Büyücüye ve Falcıya Başvurma Oranına Göre Dağılımı

Büyücüye ve Falcıya kaç kez başvurduunuz.	Sayı	% Yüzde	F	P
1-3	16	6,3	88,9	88,9
4-7	1	,4	5,6	94,4
7-10	1	,4	5,6	100,0
Toplam	18	7,1	100,0	
Cevapsız	237	92,9		
Toplam	255	100,0		

Tablo: 25'de görüldüğü üzere, deneklerin % 6,3'ü (16 kişi) falcıya ve büyücüye başvurma aralığı 1 ile 3 kezdir. 4 ve 7 kez başvurma aralığının da 1 kişi, 7 ve 10 aralığının da yine 1 kişi falcıya veya büyücüye başvurmuştur. Cevapsızların oranı ise % 92,9 ile (237 kişi) olması kişilerin bu konulardaki çekimserliğini göstermektedir.

Tablo 26: Hastalık Dışı Hangi Amaçlarla Hocaya Başvurmasına Göre Dağılımı

Hastalık Dışı Başka Bir Amaç İçin Hocaya Bavurdunuz Mu?	Sayı	% Yüzde	F	P
Fal baktırmak için	3	1,2	3,6	3,6
Büyü için	10	3,9	11,9	15,5
Fal ve büyü için	6	2,4	7,1	22,6
Toplam	19	7,5	77,4	100,0
Cevapsız	236	92,5	100,0	
Toplam	255	100,0		

Tablo: 26'daki araştırmada deneklerin ne amaçla hocaya başvurduğu görülmektedir. Buna göre deneklerin % 3,9'u (10 kişi) büyü için, % 2,4'ü (6 kişi) fal ve büyü için, % 1,2'si (3 kişi) de fal baktırmak için hocaya başvurmuş. Daha önce geçen tablo: 16'da fala inanma durumu % 6,7 ve tablo:17'de baktırılan fal çeşitlerinin toplamı ise % 28,3 (72 kişi) olduğu görülmektedir. Buna göre insanlar şayet karşılaşmaları durumunda eğlece için veya oyun için fal baktırdığı, bizzat bu kişilere fal baktırmak için gidenlerin oranı ise % 1,2 gibi oldukça düşük bir orandır.

Tablo 27: Büyüye Başvurma Sebeplerine Göre Dağılımı

Büyüye Niçin Başvurdunuz? (Büyüye Başvuranlar İçin)	Sayı	% Yüzde	F	P
Kismet açmak	4	1,6	14,3	14,3
Maddi kazanç için	2	,8	7,1	21,4
Cin musallat olduğu için	4	1,6	14,3	35,7
Nazardan korunmak	2	,8	7,1	42,9
Sihir-büyü iptali	16	6,3	57,1	100,0
Toplam	28	11,0	100,0	
Cevapsız	227	89,0		
Toplam	255	100,0		

Burada ise büyüye başvurma sebebinin dağılımı görülmektedir. Deneklerin % 11,0'ı (28 kişi) başına geldiği veya geldiğini düşündüğü büyüünün iptali için büyücüye gittiği görülmektedir. % 1,6 (4 kişi) kismet açtırmak, yine % 1,6 (4 kişi) cin musallat olduğunu düşündüğü için, % 0,8 (2 kişi) maddi kazanç için, % 0,8 (2 kişi) nazardan korunmak için büyücüye başvurduğu görülmektedir. Buda insanların daha çok endişe ve korkudan, başına geldiğini düşündüğü bir hastalık dolayısıyla bu kişilere başvurduğunu göstermektedir.

Tablo 28: Yaptırdıkları Büyüden Haberdar Olanlara Göre Dağılımı

Yaptırdığınız Büyüden Kimlerin Haberi Var? (Büyüye Başvuranlar İçin)	Sayı	% Yüzde	F	P
Hiç kimsenin yok	4	1,6	13,3	13,3
Anne-baba	10	3,9	33,3	46,7
Kardeşler	3	1,2	10,0	56,7
Eş	9	3,5	30,0	86,7
Akrabalar	1	,4	3,3	90,0
Arkadaşlar	3	1,2	10,0	100,0
Toplam	30	11,8	100,0	
Cevapsız	225	88,2		
Toplam	255	100,0		

Büyüye başvuranlara, “yaptırdığınız büyüden kimlerin haberi var?” sorusuna deneklerin % 3,9’u (10 kişi) anne ve babasını haberinin olduğunu, % 3,5’i (9 kişi) eşinin haberinin olduğunu, % 1,6’sı (4 kişi) hiç kimsenin haberi olmadığını, % 1,2’si (3 kişi) kardeşinin haberi olduğunu, % 1,2’si (3 kişi) kardeşinin haberi olduğunu, % 0,4’ü de akrabalarının haberi olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 29: Büyücüden Haberdar Olma Durumuna Göre Dağılımı

Büyü Yapan Kişiden Nasıl Haberdar Oldunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Tavsiye	19	7,5	28,8	28,8
Tesadüf	7	2,7	10,6	39,4
Daha önce yaptırdığım işten	8	3,1	12,1	51,5
Cevapsız	221	86,7	48,5	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Deneklerin % 7,5’i (19 kişi) tavsiye ile büyücüden haberdar olduğunu, % 3,1’i (8 kişi) daha önce yaptırdığı işten dolayı bildiğini, % 2,7’si de

tesadüfen büyücüden haberdar olduğunu işaretlemiştir. Görüldüğü üzere tablo: 29’da da deneklerin büyü ve büyücülükle uğraşma oranı oldukça düşüktür.

Tablo 30: Yaşadığı Ortamda Büyü İle Meşgul Olanların Oranına Göre Dağılımı

Yaşadığınız Ortamda Büyü İle Meşgul Olanlar Olmuş Mudur?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	29	11,4	22,8	22,8
Hayır	82	32,2	64,6	87,4
Cevapsız	144	56,4	12,6	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Araştırmamızda deneklere “yaşadıkları ortamda büyü ile meşgul olanlar olmuş mudur? diye sorduk. Deneklerin % 32,2’si (82 kişi) hayır, % 11,4’ü (29 kişi) evet, % 56,4’ü (144 kişi) ise cevap vermedi.

Tablo 31: İlk Başvurduğu Yönteme Göre Dağılımı

İlk Başvurduğunuz Yöntem Büyümü?	Sayı	% Yüzde	F	P
İlk başvurduğum yöntem	6	2,4	6,1	6,1
Çaresiz kalınca başvurdum	7	2,7	7,1	13,3
Önce doktora gittim	52	20,4	53,1	66,3
Cevapsız	190	74,5	33,7	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo: 31’deki analiz sonuçlarına baktığımızda, deneklerin hastalık durumunda “ ilk başvurduğu yöntem”in, dağılımı görülmektedir.

Buna göre deneklerin % 20,4’ü (52 kişi) hastalık durumunda ilk önce doktora gitmiş, % 2,7’si (7 kişi) çaresiz kalınca büyücüye başvurmuş, % 2,4’ü (6 kişi) de ilk yöntem olarak bu kişilere başvurduğu görülmektedir.

Tablo 32: Büyü Yapan Veya Fal Baktırmanın Doğruluğuna Karar Vermelerini Etkileyen Sebebe Göre Dağılımı

Büyü Yapan Veya Fal Bakanın Doğruluğuna Karar Vermenizdeki Sebep Nedir?	Sayı	% Yüzde	F	P
Söyledikleri	13	5,1	29,5	29,5
Çaresizlik	24	9,4	54,5	84,1
İlgi	7	2,7	15,9	100,0
Toplam	44	17,3	100,0	
Cevapsız	211	82,7		
Toplam	255	100,0		

Deneklerin " büyü yapan ve fal bakanın doğruluğuna karar vermelerindeki sebeplerde tablo:32'de görülmektedir. Burada % 9,4 (24 kişi) çaresizlik, % 5,1 (13 kişi) söyledikleri, % 2,7 (7 kişi) ilgi diyerek kendilerinin karar vermesini etkileyen şıkları işaretlemişlerdir.

Tablo 3.33: Gelecekle İlgili Söylenenlerin Gerçekleşeceğine İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Geleceğinizle İlgili Söylenenlerin Gerçekleşeceğine İnanıyor Musunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	9	3,5	4,8	4,8
Hayır	160	62,7	85,1	89,9
Cevapsız	86	33,8	10,1	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo 33'de deneklere, gittikleri falcı veya büyücülerin, gelecekle ilgili söylediklerine inanıp-inanmama dağılımı görülmektedir. Falcı ve büyücüler genellikle gelecekle ilgili şeyler söylemektedir. İnsanlar bu sözlerden inanırlar mı mi veya inanmış gibi mi davranırlar. Tabloda da görüldüğü üzere % 62,7'lik (160 kişi) bir oranla gelecekle ilgili söylenenlere inanmayanlar çoğunlukta, % 3,5'lik (9 kişi) oranla ise inananlar çok az bir durumdadır. Ama enteresan olan durum % 33,8'lik (86 kişi) bir oranın cevapsız kalması ve insanların gizemsel güçler karşısında kararsızlığını ve panikliğini göstermektedir.

3.6. Astroloji İle İlgili Bulgular:

Bu kısımda ise, astrolojiye inanma durumu, burçunu bilme, gazetelerde ki günlük burçlarını okuma, gazetelerde ki günlük burçlara göre hayatını

yönlendirme, uğurlu veya uğursuz şeylere inanma ile ilgili bulgular yer almaktadır(bkz. Tablo 34-38)

Tablo 3.34: Astrolojiye İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Astrolojiye İnanır Mısınız?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	84	32,9	36,8	36,8
Hayır	144	56,5	63,2	100,0
Cevapsız	27	10,6	100,0	
Toplam	255	100,0		

Tablo 34'te " Astrolojiye inanıyor musunuz?" sorusuna deneklerden 144 kişi (% 56,5) hayır cevabını vermişlerdir. Evet, cevabını verenler ise 84 kişi (% 32,9)'dir. Bu da cami cemaatinin ve Kur'an Kursu Öğrencilerinin genelde astrolojiye inandığını göstermektedir.

Astrolojiye inanan bölge halkı acaba burcunu biliyor mu? Gazetelerdeki günlük burcunu okuyor mu? Ve buna göre hayatını yönlendiriyor mu? Bu soruların da cevabını tablo: 35-36 ve 37 de birlikte görelim.

Tablo 35: Burçlarını Bilme Durumlarına Göre Dağılımı

Burcunuzu Biliyormusunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	181	71,0	73,0	73,0
Hayır	62	24,3	25,0	98,0
Cevapsız	12	4,7	2,0	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Araştırmamızın bu sorusunda deneklerin kendi burçlarını bilme durumu ölçülmüş. % 71,0 (181 kişi) burcunu biliyor, % 24,3 (62 kişi) ise burcunu bilmiyor.

Tablo 36: Gazetelerde ki Günlük Burçlarını Okumalarına Göre Dağılımı

Gazetelerdeki Günlük Burcunuzu Okur Musunuz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	63	24,7	25,3	25,3
Hayır	176	69,0	70,7	96,0
Cevapsız	16	6,3	4,0	100,0

Toplam	255	100,0	100,0	
--------	-----	-------	-------	--

“Gazetelerdeki günlük burcunuzu okur musunuz?” sorusuna tablo: 36’da deneklerden, % 69,0 (176 kişi) okumadığını, %24,7 (63 kişi) ise okuduğunu ifade etmiştir. Cevapsızların oranı ise % 6,3 (16)

Tablo 37: Gazetelerdeki Günlük Burçlara Göre Hayatını Yönlendirme Dağılımı

Cevabınız Evet İse Buna Göre Hayatınızı Yönlendirir Misiniz?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	8	3,1	4,7	4,7
Hayır	147	57,6	86,5	91,2
Cevapsız	100	39,3	8,8	100,0
Toplam	255	100,0	100,0	

Tablo: 37’de deneklerin gazetelerdeki günlük burçlara göre hayatlarını yönlendirme dağılımı görülmektedir. Bu dağılımda: % 57,6 (147 kişi) “hayır” diyerek gazetelerdeki günlük burçlara göre hayatlarını yönlendirmediklerini ifade etmişler, % 39,3 (100 kişi) de cevap vermeyerek okudukları burçların etkisinde kalıp kalmadıklarını ortaya koyamamışlardır.

Buna göre bu kişiler eğlence olarak gazetelerdeki kendi burçlarını okusalar bile zamanla bu yorumlardan etkilenirler. Araştırmamıza % 3,1 (8 kişi) de “evet” diyerek bu burç yorumlarına göre hayatlarını yönlendirdiklerini söylemişlerdir.

Tablo 38: Uğurlu Veya Uğursuz Şeylere İnanma Durumuna Göre Dağılımı

Sizin İçin Uğurlu Veya Uğursuz Şey Var Mıdır?	Sayı	% Yüzde	F	P
Evet	35	13,7	14,3	14,3
Hayır	194	76,1	79,5	93,9
Cevapsız	26	10,2	6,1	100,0

Toplam	255	100,0	100,0	
--------	-----	-------	-------	--

Tablo: 38'deki analiz sonuçlarında ise deneklerin uğurlu veya uğursuz şeylere inanma durumları görülmektedir. Deneklerin büyük çoğunluğu uğurlu veya uğursuz şeylere inanmamaktadır. Buna göre % 76,1 (194 kişi) inanmayarak hayır dedi, % 13,7 (35 kişi) de inandığını belirterek evet demiştir. Cevapsızların oranı ise % 10,2 (26 kişi)'dir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışma, teorik kısım ve uygulanan anketten oluşmaktadır. Birinci kısımda iki bölüm vardır. İkinci bölüm ise bulgular ve yorumlar başlığı altında anketlerden oluşturulan tabloların değerlendirilmesinden meydana gelmiştir.

İnancı zayıf veya inançtan tamamen uzak insanlar arasında pek çok ortak özellikten söz edilebilir. Bu özelliklerden birinin de, "geleceği bilme arzusu"dur. Gelecekteki tehlike ve olumsuzluklar karşısında, kendisini

güvenceye almak, toplum nezdinde ayrıcalıklı bir konum elde etmek, başkaları üzerinde hâkimiyet kurmak, hatta bazen sırf merakını tatmin etmek gayesiyle insanlar, bu türlü ezoterik bilgilere ulaşmayı hep bir ayrıcalık olarak görmüşlerdir. Bu amaca ulaşmak için başvuru alan değişik yol ve yöntemlerin çoğu, zamanla, toplum tarafından birbirine karıştırılmış ve bu meselede neyin hakikat, neyin hurafe olduğunun çok iyi anlaşılammıştır.

Fal ve falcılıkla ilgili inanç ve uygulamalar cami cemaati ve Kur'an kursu öğrencileri arasında % 6,7'lik bir oranla çok az olmakla birlikte mevcut olduğu ve % 91,8'lik bir oranın ise hiç inanmadığı görülmüştür. Ancak % 28,3'lük bir oranın genelde fala inanmadıkları halde yıldıznâmeye başvurularak baktırılan fal, kahve falı ve el falı gibi fal çeşitlerini fırsat buldukça hobi olarak yaptıkları tespit edilmiştir. İşte bu oran ise oldukça yüksektir.

İslam dinine göre, hangi şekilde olursa olsun, falcıya gitmek, fal baktırmak ve söylediklerine inanmak kesinlikle yasaklanmıştır. Deneklerin % 79,2'si fal ve büyü'nün haram olduğunu bildiği halde bu işe başvurmaktadır.

Her çağda olduğu gibi günümüzde de, büyü insanların en çok ilgilendiği konulardan birisidir. Ehl-i Sünnet âlimlerine göre, büyü bir gerçektir ve onun bazı türlerinin fizikî dünyaya tesirleri de söz konusudur; ancak bu tesir sihirbazın değil, onun sebepleri yerine getirmesi neticesinde Allah'ın yarattığı bir tesirdir. Buhârî ve Müslim gibi sahih hadis kitaplarında, Allah Rasûlü'ne de (s.a.v.) büyü yapıldığından bahsedilir. Ancak Mutezile âlimleri ve bazı çağdaş yorumcular, böyle bir hadiseyi kabul etmemektedirler. Kendilerine başvurduğumuz deneklerin ise % 47,5'i büyü'nün hakikatına inanmakta, % 49,8'i ise inanmamaktadır. İnanmayanlar büyük çoğunluğu ise fal ve büyü'nün hükmünü bir birine karıştıranlardan oluşmaktadır.

İslam dinine göre ise, büyü ve büyücülük kesin bir dille yasaklanmıştır. Konuyla ilgili bazı hadisleri delil olarak getiren bir kısım âlimler, sihirbazın kâfir olduğuna hükmetmişlerdir. Ayrıca her türlü büyücülüğün öğrenilmesini, yapılmasını büyük günahlardan saymış ve bu uğraşmayı kesin olarak yasaklamıştır. Falcıya ve büyücüye başvuranların oranı ise % 8,2 dir.

Büyü ile ilgili inançları analizlerinden şu sonuçlar çıkmıştır.

Deneklerin büyü ile ilgili inançları baktığımızda, buna göre % 49,8 (127 kişi) büyü'nün hakikatine inanmamakta, % 47,5 (121 kişi) de büyü'nün hakikatine inanmaktadır. (Bkz. Tablo 20)

Deneklerin % 20,4'ü (52 kişi) hastalık durumunda ilk önce doktora gittiği, % 85,9 (219 kişi) gibi büyük çoğunluğun hastalığında büyücü veya falcıya gitmediği, % 8,2'sinin ise gittiği görülmüştür. (Bkz. Tablo 23)

Deneklerin % 6,3'ü (16 kişi) falcıya ve büyücüye başvurma aralığı 1 ile 3 kezdir. 4 ve 7 kez başvurma aralığının da 1 kişi, 7 ve 10 aralığının da yine 1 kişi falcıya veya büyücüye başvurmuştur. (Bkz. Tablo 25)

Deneklerin % 3,9'u (10 kişi) büyü için, % 2,4'ü (6 kişi) fal ve büyü için, % 1,2'si (3 kişi) de fal baktırmak için hocaya başvurmuş. Bu oranları toplamı ise % 7,5 ile 19 kişidir. (Bkz. Tablo 26)

Deneklerin % 11,0'ı (28 kişi) başına geldiği veya geldiğini düşündüğü büyü'nün iptali için büyücüye gittiği görülmektedir. % 1,6 (4 kişi) kısmet açtırmak, yine % 1,6 (4 kişi) cin musallat olduğunu düşündüğü için, % 0,8 (2 kişi) maddi kazanç için, % 0,8 (2 kişi) nazardan korunmak için büyücüye başvurduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 27)

Deneklerin % 20,4'ü (52 kişi) hastalık durumunda ilk önce doktora gitmiş, % 2,7'si (7 kişi) çaresiz kalınca büyücüye başvurmuş, % 2,4'ü (6 kişi) de ilk yöntem olarak falcıya veya büyücüye başvurduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 31)

İslam dini duyular ötesi âlemlerle irtibat kurup oralardan haber verebilmeyi vahye, işleyen tabiat kurallarını devre dışı bıraktığı olağanüstü işlerin yapılmasını ise mucizeye tahsis etmiş ve bunların her ikisinde peygamberliğin hasasinden saymıştır. Son peygamber olan Hz. Muhammed'in irtihali ile vahiy sona ermiş ve mucize gösterilmesi imkânsız hale gelmiştir. Bu tarihten itibaren Müslümanlar arasında gayptan haber verme ve harikulade işler yapma iddiası olamaz. Teorik gerçek bu olmakla beraber pratikte aksi istikamette gelişmeler olmuş, İslam coğrafyasında bilhassa halk arasında fal, büyü gibi usuller olabildiğince yayılmış ve toplumun büyü ve kerametle kontrol altında tutulduğu görüntüsü verilmiştir. Halk arasında yıldız falı, burç falı olarak bilinen astroloji, yıldızların hareket ve durumlarından sonuç çıkarma bilgisidir.

Astroloji ise, günümüz insanların en çok ilgi duyduğu bir alan olarak görülmektedir. Bu durum anketimizde de açıkça görülmektedir. 84 kişi (%32,9) "Astrolojiye inanıyor musunuz" sorusuna evet yanıtını verirken, 144 kişi de (% 56,5) hayır cevabını vermiştir. Dini açıdan her şeyin yaratıcısı Allah'tır. Bu anlamda tesiri başkasına vermek, dinen yasaktır. Bu nedenle Hz. Peygamber, yağmur yağdırılmasının yıldızlara nispetini kabul etmemiştir. Astrolojik verilerin hepsini yanlış olduğu söylenemez. Gök cisimlerinin dünya ve insana etkisi de bilimsel birer veridir. Hz. Peygamber de dolunayda oruç tutulmasını tavsiye etmiştir.

İslâm'ın özünde uğursuzluk diye bir şey yoktur. Hz. Muhammed (s.a.v) bir hadislerinde " Uğursuzluk şıktır. Uğursuzluk şıktır. Uğursuzluk şıktır."¹ Buyurarak bu durumu açıkça dile getirmiştir. Yapılan anket çalışmasında ise % 13,7 (35 kişi)'lik bir oranla deneklerin uğursuz şeylere inandığı, % 76,1 (194 kişi)'lik bir oran ise inanmadığı görülmüştür.

Okulistik inançların tamamen yanlışlığını ileri sürmek, tutarlı değildir. İnsanın beden ve ruhuna, yediği, içtiği ve giydikleri etki eder. Havanın durumu da insana tesir eder. Bu nedenle dış faktörler, insana etki gücüne sahiptir. Bu dış faktörlerin gücü ve alanı bizim konumuz değildir. Bu tür dış faktörlerin etkisinin varlığın bizzat kendisinde kaynaklandığını düşünmek, kelim ve akaid açısından sakıncalıdır. Ancak tesiri Allah'tan bilip, dış faktörlerin etkisini kabullenmenin, inanç açısından bir sakıncası olmadığını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

ALALU, Suzan, Klara Ardita, Eda Asayas, Teri Basmacı, Fani Ender, Beki Annette von, Heinz, , Frieder Kur, (2000), "Astroloji",Gizli Bilimler Ansiklopedisi, Çev., Bülent Atatanır, Omega Yayınları, İstanbul.

¹ Tirmizî, Sünen-ü Tirmizî, V, 336

ASIMGİL, Sevim, (1999), *İnsanlık Tarihinin Gizemli Dünyası Büyü Sihar Fal Yıldızname-Kehanet-Nazar*, İpek Yayınları, İstanbul.

ASLANTÜRK, Zeki, (1995), *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.

ATEŞ, Ali Osman (2003), *Kur'an ve Hadislere Göre Cinler ve Büyü*, 3. Baskı, Beyan Yayınları, İstanbul.

ATEŞMAN, Cüneyt- İnci, *Kutsal Kitap Cd*, Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2002.

AYDIN, Mehmet, (2005) "Mistisizm", *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Din Bilimleri Yayınları, Konya.

BAKILLANÎ, (1998), *Olağanüstü Olaylar Ve Aralarındaki Farklar (Mucize, Keramet, Sihar, Çev., Adil Bebek, Rağbet Yayınları, İstanbul.*

BEYDİLİ, Celal, (2004) *Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük*, Yurt Yayınları, Ankara.

Black, Jeremy, Anthony Gren, (2003), *Mezopotamya Mitolojisi Sözlüğü*, Çev., Necdet Hasgöl, Aram Yayıncılık, İstanbul.

Burckhardt, Titus, (1999), *Astroloji ve Simya*, Çev., Mehmet Temelli, Verka Yayınları, İstanbul.

CROW, W.B., (2002) *Büyünün, Cadılığın ve Okültizmin Tarihi*, Çev., Fulya TAVUZ, Dharma Yayınları, İstanbul.

ÇAKAR, Yusuf, (2005), *Gizli İlimler*, Yedirenk Yayınları, İstanbul.

ÇELEBİ, İlyas, (1996), *İslam İnancında Gayb Problemi*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.

ÇELEBİ, İlyas, (2001), "Okült Eğilimlerin Dini İnançları Yozlaştıran Etkileri" *İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı Sempozyumu, Günümüz İnanç Problemleri 7-9 Eylül Erzurum*.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (2000), "İlm-i Ahkâm-ı Nücûm", Cilt XXII, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1992), "Büyü", Cilt VI, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1992), "Burç", Cilt VI, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1995), "Fal", Cilt XII, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1995), "Envâ", Cilt XI, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1995), "İslâm'da Fal", Cilt XII, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (1992), "İslâm Literatüründe Burç", Cilt VI, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

DİA (Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi), (2001), "Kâhin", Cilt XXIV, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul.

D.İ.B. (Diyanet İşleri Başkanlığı), *Kur'an-ı Kerim Meali*, Diyanet vakfı Yayınları, Ankara 2004

DOĞAN, D.Mehmet, (1994), *Büyük Türkçe Sözlük*, 10. Baskı, Ülke Yayınları, İstanbul.

DÜNYADINLERİ.COM ARAŞTIRMA GRUBU, "Eski Mısır "

<http://www.dunyadinleri.com/>

EL-BUHÂRÎ, Ebû Abdillâh Muhammed İbn İsmâîl, (1988), *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, Çev., Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

ER-RÂZÎ, Fahrüddîn (1988) *Tefsîr-i Kebîr Mefâtîhu'l-Gayb*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERTAYLAN, İsmail Hikmet, (1951), *Falnâme*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

ERZURUMLU İbrahim Hakkı, (1974), *Marifetmame*, Çev., Turgut Ulusoy, Bahar Yayınevi, İstanbul, Cilt IV.

ET-TABERÎ, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir, (1996) *Taberi Tefsiri*, Çev. Kerim Aytekin, Hasan Karakaya Hisar Yayınevi, İstanbul, Cilt I.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, (1975), "Angurium Öğretisi", *İnanç Sözlüğü Dinler-Mezhepler-Tarikatler-Efsaneler*, Remzi Kitapevi, İstanbul.

HARMANCI, Abdülkadir, (1994) Said Nursi'nin Risalelerinde Kelâm-Felsefe Problemleri, Ayışığı Kitapları, İstanbul.

HAVVA, Said, (1989), *El-Esas Fi's Sünnê (Hadislerle İslam Akaidi)*, Çev., M.Ahmet Varol, Orhan Aktepe, A.Ali Ural, H.Ahmet Özdemir, Hikmet Neşriyat, İstanbul.

HİCAZÎ, Muhammed Mahmut, (199?), *Furkan Tefsiri*, Çev. Mehmet Keskin, İlim Yayınları. Cilt.

İBN HALDÛN, (????), *Mukaddime*, Beyrut ts. Daru'l-Cîl

İBN HALDÛN, Ebu Zeyd Veliyyüddin Abdurrahman, (1991), *Mukaddime*, Çev., Süleyman Uludağ, Cilt II. İstanbul.

İBNÜ'L-MANZÛR, Ebu'l-Fazl Cemâleddîn Muhammed b. Manzûr, (1970), *Lisânu'l- Arabî'l-Muhît*, Beyrut, Cilt 4.

İbnü'l- Arabi, Ebu Abdullah Muhyiddin Muhammed b. Ali, (1980) *Fütuhât-ı Mekkiye*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul

İskenderiye Aş. <http://www.iskenderiye.com/yasam/ayrinti.asp?sirano>.
03.05.2006

KARADAŞ, Cağfer, "Büyü ve Din", *Usûl İslam Araştırmaları Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, Ocak-Haziran 2004.

KİRAZ, Metin, (1996), *Yaşayan Astroloji*, İnkılâp Yay. İstanbul.

MAHMUD, Kâşgarlı, (1986), *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi*, Çev., Besim Atalay, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

MANAF, Akif, (2002), *Yoga Nedir, Ne Değildir*, İm Yayın Tasarım, İstanbul.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (1968), *Türk Ansiklopedisi*, Fal Maddesi, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, Cilt XVI.

MERCAN, Şeref, (2006) *Yeryüzünün Efendileri Dünya Tarihini Etkileyen Gizli Örgütler ve Tarikatlar*, Nokta Kitap, Araştırma-İnceleme, İstanbul.

NEVEVÎ, Muhyiddin-i, (1990), *Riyâzü's Sâlihîn*, Çev., Hasan Hüsnü Erdem, D.İ.B.Yayınları, Ankara 12.Baskı, Cilt III.

RUBRUK, Wilhelm Von, (2001), *Moğolların Büyük Hanına Seyahat 1253-1255*, Çev.,Ergin Ayan, Ayışığı Kitapları, İstanbul.

SABUNÎ, Muhammed Ali, (1984), *Ahkâm Tefsiri*, Çev., Mazhar Taşkesenlioğlu, Şamil Yay.İstanbul, Cilt 1.

SALT, Alparslan, Cem Çobancı, (2001) *Dharma Ansiklopedi*, Dharma Yayınları, İstanbul.

SCOGNAMILLO, Giovanni, (1999) *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Büyü*, Çev., Arif Arslan, Karizma Yayınları, İstanbul.

SEMERKANDÎ, Ebu'l-Leys, (1993), *Tefsîru'l Kur'an*, Çev., Mehmet Karadeniz , Sezgin Neşriyat, İstanbul.

SİFİL, Ebubekir, (2006), "Sihir, Büyü, Tılsım: Gerçekler Ve Efsaneler", *Semerkand Dergisi*, Yıl 8, Sayı 86, Şubat.

SİFİL, Ebubekir, (2006), "Geleceği Görme Masalı: Fal, Kehanet, Astroloji", *Semerkand Dergisi*, Yıl 8, Sayı 86, Mart.

ŞENGÜLER, İsmail Hakkı, Alaeddin Şengüler, Yılmaz Taşçıoğlu, (1993), *İslami Bilgiler Ansiklopedisi*, Hikmet Neşriyat, c.I, s.243–245 İstanbul.

TEHANEVÎ, Muhammed b. A'la b. Ali el-Faruki el-Hanefi, (????) *Keşşafu ıstılahati'l-fünun*, "sihir", Daru Sadır, Beyrut.

TEKİN, Talat, (2004), *Irk Bitig Eski Uygurca Fal Kitabı*, Öncü Kitap, Ankara.

TUNCAY, Yalkın, (1999) *Astroloji Mucizesi ve İslam*, Gaye Matbaacılık,

Ankara,

TUNCEL, Nurdan, (199?), *A'dan Z'ye Astroloji*, Kitsan YAY. İstanbul.

OKÜLTİZM BİLİMSEL YAKLAŞIMLARLA (2006), "spiritualizm",
<http://www.okultizm.com/genel/spiritualizm-ruhculuk.html>.20.08.2006

OKÜLTİZM BİLİMSEL YAKLAŞIMLARLA (2006), "tarot-nedir",
<http://www.okultizm.com/genel/tarot-nedir.html>. 20.08.2006

ULLMANN, Manfred, (1994), *İslâm Açısından Sihir ve İslâm Kültür Tarihinde Maji*, Çev. Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, İstanbul.

VON HEİNZ, Annette, Frieder Kur, (2004) *Gizli Bilimler Ansiklopedisi*, Çev., Bülent Atatanır, OmegaYayınları, İstanbul.

WERNER, Helmut, (2005) *Ezoterik Sözlük*, Çev., Bülent ATATANIR, Murat BATMANKAYA, Derya DEMİRBAŞ, Uğur ÖNVER, Omega Yay. İstanbul.

YAZIR, Elmalı'lı M.Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, I.

YEĞİN, Abdullah, Abdulkadir Badıllı, Hekimoğlu İsmail, İlham Çalım, (1999) *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, ,Türdav Yayınları, İstanbul.

YILDIRIM, Celal, (1991), *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, Anadolu Yayınları, İstanbul, I.

----- (2005), *T.C Küçükçekmece Belediyesi Genel Hizmet Ölçümü ve Müşteri Memnuniyeti Araştırması*, Genar Araştırma Şirketi, İstanbul

EKLER

EK 1: Anket Formu

Bu anket, İstanbul Küçükçekmece ilçesinde Fal, Büyü, Astroloji gibi bir takım inançlarla ilgili tutum ve kanaatleri tespit etmek amacıyla düzenlenmiştir. Lütfen ankette yer alan cümleleri dikkatle okuyup, sizin düşünce ve görüşlerinize en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Samimi katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Salim

SELVİ

SA. Ü. Sosyal

Bilimler Enstitüsü

Temel İslami Bilimler Kelam Ana Bilim

Dalı Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz? ()-Erkek ()-Kadın

2. Yaşınız?

3. Medeni Durumunuz? ()-Bekâr ()-Evli ()- Dul ()-Boşanmış ()-Nişanlı

4.Eğitim Durumunuz?

()-Okuma yazma yok. ()-Okur-yazar ()-İlkokul ()-Ortaokul ()-Lise ()-Yüksek Okul

5. Mesleğiniz?

()-Ev Hanımı ()-Öğrenci ()-Çiftçi ()-Esnaf ()-İşçi ()-Memur ()-Serbest mes.

6. Aile reisinin mesleği?

()-Çiftçi ()-Esnaf ()-İşçi ()-Memur ()-Serbest mes.

7. Dini Eğitiminiz?

()-Dini Eğitimi yok. ()-Aile ve çevre ()-Özel çalışma ()-Kur'an Kursu ()-İHL ()-İlahiyat Fak.

8.Kendinizi dindarlık bakımından nasıl tanımlarsınız.

()-Çok Dindar ()-Biraz Dindar ()-Az Dindar ()-Dindar Değil

9.Şunlara inanır mısınız?

()- Allah'ın varlığına ve birliğine ()-Peygamberler ()-Kutsal kitaplar ()-Ahiret ()-Melekler ()-Kaza ve Kader ()-Hepsine

10.Vakit namazı kılma durumunuz?

()-Beş vakit kılarım. ()-Ara sıra kılıyorum. ()- Ramazanda kılarım. ()- Hiç Kılmıyorum.

11.Teravih namazı kılma durumunuz?

()-Hep kılıyorum. ()-Bazen kılıyorum. ()-Bazen kılmıyorum. ()- Hiç kılmıyorum

12.Geçen Ramazan ayında oruç tuttunuz mu?

()-Devamlı tutarım. ()-Ara sıra tutum. ()-Hiç tutmam.

13.Kur'an okumasını biliyormusunuz? () Evet () Hayır

14.Ne sıklıkla Kur'an okursunuz?

()-Her gün okurum. ()-Ara sıra ()-Ramazanda okurum ()-Hiç ()- Ölülerimizin arkasından

15.Hac vazifesini yerine getirdiniz mi?

()-Bir defa gittim. ()- İki defa gittim. ()-Üç ve daha fazlası ()- İlerde giderim. ()-Hiç gitmedim.

16. Fala inanır mısınız? ()-Evet ()-Hayır

17. Fal baktırıyorsanız türü?

()- Kahve Falı ()- Yıldızname Falı ()-El Falı ()- Bakla Falı
()-Diğer.....

18. Ne kadar sıklıkla falınıza baktırırsınız (Fal baktıranlara yönelik)

()- Haftada bir ()- Ayda bir ()- Yılda bir ()- İmkân buldukça ()- Ara sıra ()- İlk defa

19. Fal baktırmayı dini inançlarınızla bağdaştırır mısınız?

() Evet () Hayır () Bağdaştırmam ama yaptırım

20. Büyüye inanır mısınız? ()-Evet ()-Hayır

21. Büyü, Fal gibi konuların dini hükmü nedir?

()-Haram ()-Helal ()-Mübah ()-Bilmiyorum ()-Cevapsız

22. Bir kimsenin ne olacağı bu dünyaya gelirken alın yazılır. Alın yazısını değiştirmeye imkân yoktur.

()-Tamamıyla Katılıyorum. ()-Katılıyorum. ()-Katılmıyorum ()-Cevapsız

23. Hastalığınızda tedavi amacıyla herhangi bir hocaya başvurduunuz mu?

()-Evet ()-Hayır

24. Cevabınız evet ise hangi hastalığınız için?

()- Sarılık ()- Sara ()- Siğil ()- Psikolojik Sıkıntılar ()-Diğer...

25. Daha önce aynı durumda kaç kez hocaya başvurduunuz?

26. Hastalık dışı başka bir amaç için hocaya başvurduunuz mu?

()-Fal baktırmak için ()-Büyü için ()-Fal ve Büyü için ()-Cevapsız

27. Büyüye niçin başvurursunuz. (Büyüye başvuranlar için)

()- Kismet açmak ()- Maddi kazanç için ()- Cin musallat olduğu için ()-
Nazardan korunmak ()- Sihir-Büyü iptali ()- Dil Bağlama

28. Yaptırdığınız büyüden kimlerin haberi var? (Büyüye başvuranlar için)

()- Hiç Kimsenin yok ()- Anne-Baba ()- Kardeşler ()- Eş ()- Çocuk ()-
Akrabalar ()- Arkadaşlar

29. Büyü yapan kişiden nasıl haberdar oldunuz.

()- Tavsiye ()- Tesadüf ()- Daha önce yaptırdığım işten
dolayı ()- Cevapsız

30. Yaşadığınız ortamda büyü ile meşgul olanlar olmuş mudur?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız

31. Büyü ile meşgul olanlar kimlerdi?

()- Anne-Baba ()- Kardeşler ()- Eş ()- Çocuk ()- Kayınvalide ()-
Akrabalar ()-Arkadaşlar ()- Diğer

**32. İlk başvurduğunuz yöntem büyümü? Sorununuzu başka yollarla
çözmeye çalıştınız mı?**

()- İlk başvurduğum yöntem ()- Çaresiz kalınca başvurduğum ()-
Önce doktora git. ()-Cevapsız

**33. Büyü yapan veya fal bakanın doğruluğuna karar vermenizdeki sebep
nedir?**

()- Söyledikleri ()-Çaresizlik ()- İlgi

34. Geleceğinizle ilgili söylenenlerin gerçekleşeceğine inanıyor musunuz?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız

35. Astroloji inanır mısınız? ()-Evet ()-Hayır

36. Burcunuzu biliyor musunuz?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız ()-.....

37. Gazetelerde ki günlük burcunuzu okur musunuz?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız

38. Cevabınız evet ise buna göre hayatınızı yönlendirir misiniz?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız

39. Sizin için uğurlu veya uğursuz şey var mıdır?

()- Evet ()- Hayır ()- Cevapsız

EK 2: İzin Belgesi

ÖZGEÇMİŞ

03.01.1976 yılında Gümüşhane İli, Torul İlçesi, Cebeli Köyü'nde doğdu. İlkokulu Zigana Köyü'nde, ortaokul ve liseyi Gümüşhane İmam-Hatip Lisesi'nde tamamladı. 1994 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Meslek Yüksek Okulu'nu kazandı, 1996 yılında kazandığı Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 2000 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Temel İslami Bilimler Anabilim Dalında yüksek lisansa başladı. Ders dönemini başarıyla tamamladıktan sonra, tez döneminde tezini tamamlayamayarak 2004 yılında Enstitüden kaydı silindi, 2005 yılında çıkan aftan yararlanarak yeniden kayıt yaptırdı. Şu an Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünü Temel İslami Bilimler Anabilim Dalında yüksek lisans yapmaktadır.

1997 yılında Diyanet İşleri Başkanlığının açtığı imam-hatiplik sınavını kazanarak göreve başlayan SELVİ, daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında müezzin-kayyımlik ve murakıplık yaptı. Halen İstanbul Küçükçekmece de Murakıp olarak çalışmaktadır.

Evli ve iki kız çocuğu babasıdır.